



คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

โดย

นางลดาวัลย์ สำแดง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส
ในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

โดย
นางลดาวัลย์ ลำแดง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

MARRITAL QUALITY AMONG THE MARRIAGE COUPLES
IN THAMBOL THUNGLUANG AMPHOE OF PAKTHO CHANGWAT RATCHABURI

By
Ladawan Sumdang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Psychology and Guidance

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2007

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ” เสนอโดย นางสาววัลย์ สำแดง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรวิรัตน์ บุรณวัฒน์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข
3. รองศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนารักษ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรัพย์ สุขอนันต์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(นางอุมพร วารินิล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรวิรัตน์ บุรณวัฒน์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนารักษ์)

...../...../.....

46256315 : สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตสมรส/คู่สมรส/การอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น/แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว/ การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา/ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี
ลดาวัลย์ สำนแดง : คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์: ศศ.สุวิรัตน์ บุรณวัฒน์, ศศ. ดร.นวลจิวิ ประเสริฐสุข และรศ.ลิขิต กาญจนารักษ์ .118 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการได้รับการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงตามประเพณี และ ระดับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสตำบลทุ่งหลวงจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 3) การได้รับการเลี้ยงดูของสามีด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงตามประเพณี เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี 4) การได้รับการเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงตามประเพณี เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา 5) การได้รับการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงตามประเพณี เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น คู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง 658 คน จำนวน 329 คู่ ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบชั้นภูมิรายหมู่บ้านและเทียบบัญชีใดรายการค์

ผลการวิจัยพบว่า

1.ระดับการได้รับการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงตามประเพณี และ ระดับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส อยู่ในระดับมาก

2.คู่สมรสทั้งสามีและภรรยาที่มีลักษณะครอบครัว อายุที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน ส่วนคู่สมรสที่มีการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ระดับการศึกษา เศรษฐกิจของครอบครัว ระยะเวลาการสมรส และจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.แรงสนับสนุนทางสังคมของบุคคลในครอบครัวและการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยาสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามีได้ร้อยละ 53.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

4.แรงสนับสนุนทางสังคมของบุคคลในครอบครัว การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงตามประเพณี สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาได้ร้อยละ 49.2อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.แรงสนับสนุนทางสังคมของบุคคลในครอบครัว การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงตามประเพณี และการได้รับการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสได้ร้อยละ 50.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ ระดับ.01

46256315 :MAJOR: COMMUNITY PSYCHOLOGY

KEYWORD:MARRITAL QUALITY / MARRIAGE COUPLES /CHILD – REARING WITH
LOVE AND SUPPORT/ FAMILY SUPPORT /PERCEIVED THE ROLE OF
HUSBAND AND WIFE / BELIEFE ABOUT THE ROLE OF SEX MALE –
FEMALE

LADAWAN SUMDANG : MARRITAL QUALITY AMONG THE MARRIAGE
COUPLES IN THAMBOL THUNGLUANG, AMPHOR PAKTHO, CHANGWAT RATCHABURI.
THESIS ADVISORS : ASST. PROF. SUREERAT BURANAWANNA, ASST.PROF.

NUANCHAVEE PRASERTSUK ,Ph .D, ASSOC. PROF. LIKHIT KARNCHANAPORN.118 pp.

The purposes of this reseach were :- 1) to study child-rearing experiences with love and support, family support, role perceived as husband - wife, belief in male – female roles according to tradition and marital quality among the marriage couple in Thambol Thungluang, Amphor Paktho, Changwat Ratchaburi 2) To compare the marital quality as classified by family's status as husband – wife, age, educational level, family's sharing time together, family acconomic status, types of family, marriage duration and number of children. 3) To determine husband's child-rearing experiences with love and support, family support, role perceived as husband - wife, belief in male – female roles according to tradition as predictors of husband's marital quality 4) To determine wife's child-rearing experiences with love and support, family support, role perceived as husband - wife, belief in male – female roles according to tradition as predictors of wife's marital quality 5) To determine child-rearing experiences with love and support, family support, role perceived as husband - wife, belief in male – female roles according to tradition as predictors of marital quality. Samples were 329 marriage couple in Thambol Thungluang derived by stratified random sampling technique - Instruments used to collect data were questionnaires constructed by the researcher. Data were analyed for percentage, mean, standard distribution, t-test, ONE-WAY ANOVA,and Stepwise Multiple Rgression

The results found that :

1.Child-rearing experiences with love and support , family support, role perceived as husband -wife, belief in male – female role according to tradition and marital quality were prevalent at the high level

2.Thear were no statistical difference in Marrital quality as compared among family's status and age, while family's sharing time together, educational level, family's economic status,marriage duration and number of children were difference statistically significant at .05

3.Family support and role perceived as husband - wife predicted husband's marrital quality at the percentage of 53.5 % with a statistical significant at.001

4. Family support , role perceived as husband – wife, belief in male – female role according to tradition predicted wife's marrital quality at the percentage of 49.2 % with a statistical significant at.001.

5. Family support , perceived the of husband - wife, believed in male – female role according to tradition and child-rearing experiences with love and support predicted marrital quality at the percentage of 50.9 % with a statistical significant level of .001 and child-rearing experiences with love and support significant at .01

Department of Psychology and Guidance Graduate School Silpakom Univesity Academic Year2007
Student's signature.....

Thesis Advisor' signature 1.2.....3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรวิรัตน์ บุรณวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ลิจิต กาญจนภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลวิ ประเสริฐสุข ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมทรัพย์ สุขอนันต์ เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คณะอาจารย์ทุกท่านได้ให้ความกรุณาต่อผู้วิจัย ในการให้คำแนะนำ ปรีกษา ช่วยตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณอุมาพร วารินิล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและคอยควบคุมดูแลงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดีคอยให้การช่วยเหลือให้กำลังใจ และคอยตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ ครอบครัว สำแดงทุกคน ที่สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสมาศึกษาต่อในครั้งนี้ โดยเฉพาะ จ.ส.อ. เศษ สำแดง ที่เป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนเสียสละเวลา กำลังกาย และ วัสดุอุปกรณ์ให้กำลังใจรวมทั้งการช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรแทนผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ชาวจิตวิทยาสวมชนทุกคนโดยเฉพาะคุณ อรชร โวทวี ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัย ทั้งในช่วงเวลา ของการเรียน และในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ อสม. และผู้นำชุมชนในเขต ตำบลทุ่งหลวง ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ ในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณผู้ร่วมงาน ที่ช่วยรับภาระงานแทนผู้วิจัยในขณะที่ต้องใช้เวลา บางส่วนในเรื่องของการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบูชาพระคุณบิดา มารดา คณะอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมทั้งที่ไม่ได้กล่าวนามมาไว้ในที่นี้ ที่ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ปัญหาของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
คำนิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส.....	11
ความหมายของคุณภาพชีวิตสมรส.....	11
องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรส.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส.....	17
ความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	20
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู.....	21
ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู.....	21
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	21
ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม.....	25
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อในบทบาทเพศชาย เพศหญิง.....	29
ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ.....	33
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะครอบครัว.....	40

บทที่	หน้า
ความหมายของครอบครัว.....	40
ประเภทของครอบครัว.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา.....	44
บริบทของตำบลทุ่งหลวง.....	47
3 การดำเนินการวิจัย.....	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ตัวแปรที่ศึกษา.....	53
เครื่องมือในการวิจัย.....	54
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	57
การเก็บรวบรวมเครื่องมือ.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ตอนที่ 2 ศึกษาระดับประวัติกการได้รับการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นของคู่สมรส.....	64
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตสมรส.....	65
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ ประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด่าน	
ความรัก ความอบอุ่น.....	72
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ ประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด่าน	
ความรัก ความอบอุ่น.....	74
ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ ประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด่าน	
ความรัก ความอบอุ่น.....	76
5 สรุป อภิปรายผล และการแนะแนว.....	79
สรุปผลการวิจัย.....	80
อภิปรายผลการวิจัย.....	82
ข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	99
ภาคผนวก.....	100
ภาคผนวก ก แบบสอบถามสำหรับการวิจัย.....	101
ภาคผนวก ข การวิเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นรายข้อ.....	112
ประวัติผู้วิจัย.....	118

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.....	52
2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มสมรสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.....	62
3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ ประวัติดิประวัติการได้รับการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นของกลุ่มสมรส , การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว, ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา,และคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส คุณภาพชีวิตสมรสของสามีและคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา.....	64
4. แสดงผลเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตาม สถานภาพ ของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.....	65
5 แสดงผลเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสจำแนกตาม การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.....	65
6 แสดงผลเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตาม ลักษณะครอบครัว ของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงอำเภอปากท่อจังหวัดราชบุรี.....	65
7 แสดงแสดง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับ คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงจำแนกตามอายุ.....	66
8 แสดงผล การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรส ของกลุ่มสมรส จำแนกตาม อายุ.....	66
9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิตสมรส ของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	66
10 แสดงการทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรส ของกลุ่มสมรสจำแนกตามระดับการศึกษา.....	67
11 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน.....	67
12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับ คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง จำแนกตาม สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว.....	68

13	แสดงการทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	69
14	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส ที่มีสภาพเศรษฐกิจแตกต่างกัน.....	69
15	แสดง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิตสมรส ของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง จำแนกตามระยะเวลาการสมรส.....	69
16	การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามระยะเวลาการสมรส.....	70
17	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามระยะเวลาการสมรส ที่แตกต่างกัน.....	70
18	ตารางแสดง ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	71
19	แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต	71
20	แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	72
21	แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประวัติการเลี้ยงดูของสามี ด้านความรักความอบอุ่นแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี	72
22	แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรอิสระ ประวัติการเลี้ยงดูของสามี ด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ ของสามี ภรรยา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี โดยใช้วิธีการถดถอย พหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ	72

23	แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประวัติการเลี้ยงดูของภรรยา ด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ ของสามีภรรยาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา.....	74
24	แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรอิสระ ประวัติการเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ...	75
25	แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประวัติการเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้าน ความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ ของสามี ภรรยา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส.....	76
26	แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรอิสระ ประวัติการเลี้ยงดู ของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคม จากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่ม สมรสโดยใช้วิธีการถดถอย พหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่ สมการ.....	77

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่ง จัดเป็นสถาบันแรกที่เป็นรากฐานของทุกสังคม เป็นการรวมกลุ่มกันแบบปฐมนิเทศ ครอบครัวเป็นจุดกำเนิดของการเลี้ยงดูและหล่อหลอมให้สมาชิกปฏิบัติ หรือประพฤติตามกรอบของวัฒนธรรมของครอบครัว โดยการถ่ายทอดค่านิยมทางวัฒนธรรมแก่ชนรุ่นหลัง จึงอาจกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่วางมาตรฐานพฤติกรรมและเสริมสร้างบุคลิกภาพให้กับสมาชิกในครอบครัว เพราะบุคคลที่ได้รับการดูแลจากครอบครัวอย่างดี มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง จะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ไม่สร้างภาระให้สังคม หากว่าเป็นครอบครัวดีมีคุณภาพ ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมและประเทศชาติได้

สามีและภรรยาเป็นจุดเริ่มต้นของสัมพันธภาพที่สำคัญที่สุดในครอบครัว ถ้าสามีและภรรยามีความรักใคร่เข้าใจซึ่งกันและกัน พยายามปรับตัวเข้าหากัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัว มีการสื่อสารที่ดีต่อกัน ตลอดจนรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวร่วมกันแสดงถึงคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีของคู่สามีภรรยาแต่ในทางตรงกันข้าม หากสามีภรรยามีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกัน ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่รักใคร่ปรองดองกัน และขาดความรับผิดชอบร่วมกันแล้ว ย่อมเกิดความขัดแย้งกันอันอาจรุนแรงถึงขั้นทำให้ครอบครัวต้องแตกแยกสลายลง หรือถ้าไม่ถึงกับแตกสลายก็จะทำให้ครอบครัวขาดความสุขและมีปัญหา ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสังคมในที่สุด สังคมจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวเป็นจุดกำเนิดหล่อหลอมและสร้างสรรค์ทรัพยากรมนุษย์ให้กับประเทศชาติ

จากสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และกระทบต่อความสัมพันธ์ครอบครัวโดยดัชนีสัมพันธภาพของครอบครัวมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 77.5 ในปี 2540 เป็น 70.8 ในปี 2545 พบว่า ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลมีจำนวนเพิ่มขึ้น จาก 115,508 คน ในปี 2538 เป็น 242,543 คน ในปี 2542 และผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องคือมี 2,804 คน ในปี 2544 เพิ่มขึ้นเป็น 2,991 คน ในปี 2546 และยังพบปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้าอยู่ตามสถานที่ต่างๆ เป็นจำนวนมาก (ลิขิต กาญจนภรณ์ 2547:3)

จากการสำรวจสถิติการสังคมของครัวเรือนในชุมชนและเขตเทศบาลทั่วประเทศของ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ(ลิขิต กาญจนารักษ์ 2547:3) พบว่าเด็กถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้ามี จำนวนเพิ่มขึ้น จาก 462,644 คน ในปี 2538 เป็น 489,947 คน ในปี 2542 เนื่องจากสถาบัน ครอบครัวมีแนวโน้มไปสู่ครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น จากการสำรวจทั่วประเทศไทยสิ้นปี 2545 พบว่ามีครอบครัวเดี่ยว 15-16 ล้านครอบครัว มีอัตราหย่าร้างร้อยละ 20 คิดเป็น 3 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว คือ ทำให้สมาชิกในครอบครัว มีความเครียดจากการศึกษาลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงของครอบครัว ของ ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (อ้างถึงใน งามตา วนิทนานนท์และคณะ 2545:122) พบว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ราบรื่น ทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ไม่สามัคคีปรองดองกัน แต่ยังทนอยู่ด้วยกัน สร้างความเครียดให้กับสมาชิกในครอบครัวและทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรม เบี่ยงเบนส่งผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก โดยเด็กที่อยู่ในสภาพครอบครัวเครียดมักมีความ วิตกกังวลสูง ปรับตัวทางอารมณ์และ สังคมได้ไม่ดี และอาจกลายเป็นคนก้าวร้าว ตรงกันข้ามกับ เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่รักใคร่สามัคคีกันเด็กจะเติบโตเป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตดี ปรับตัวทาง อารมณ์สังคมดี ไม่ก้าวร้าว ไม่เก็บกด คบเพื่อนดี นอกจากนั้นครอบครัวที่มีความเครียดจะบั่น ทอนคุณภาพชีวิตวัยรุ่นไทย และผลการศึกษายังพบว่าสิ่งสำคัญที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ สมรสราบรื่นและยั่งยืนได้นั้น คือ สมาชิกในครอบครัวต้องมีความใกล้ชิดผูกพันกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุข ช่วยเหลือกัน ร่วมแก้ปัญหา และให้ความสำคัญกับครอบครัว รักและพอใจในครอบครัว รับรู้ถึง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นอย่างดี

ในปัจจุบันหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องครอบครัวได้ตระหนักถึงความสำคัญของ สถาบันครอบครัว ดังจะเห็นได้จากนโยบายและแผนพัฒนาระยะยาว ในการพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ.2538-2548 (คณะอนุกรรมการพัฒนาครอบครัวและแก้ไขความรุนแรงต่อเด็กและสตรี 2540:20-21) ได้กำหนดนโยบายไว้ดังนี้คือ สนับสนุนให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงปฏิบัติ หน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ตามคุณลักษณะของครอบครัวไทยที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้สมาชิกใน ครอบครัวได้เข้าใจบทบาทของสามีภรรยา บิดา มารดา ลูกหลาน และผู้สูงอายุ ประสานและเกื้อกูล ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวกับครอบครัว เพื่อให้เกิด ความสัมพันธ์อันดี เคารพในคุณค่าและสิทธิ ของกันและกันของสมาชิกภายในครอบครัว รณรงค์ ให้มีการคุ้มครองครอบครัว ตลอดจนสวัสดิการและบริการต่างๆเพื่อพัฒนาครอบครัว ส่งเสริม การศึกษาวิจัยด้านครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว การ จัดการ การประสานงาน การติดตามและประเมินผลงาน สนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน

และประชาคม รวมทั้งเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่องโดย เหตุผลที่ว่า "ครอบครัวเป็นกุญแจสำคัญในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว"

สุริย์ กาญจนวงศ์ (2523:21-23) ได้ศึกษาพบว่า คู่สมรสที่มีชีวิตในวัยเด็ก อยู่ในครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น บิดาเป็นแบบอย่างที่ดี มักมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส และจากพื้นฐานการเป็นคู่สมรส หากคู่สามีหรือภรรยาที่มีประวัติการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นมาแตกต่างกัน ย่อมจะทำให้การดำเนินชีวิตสมรสแตกต่างกันไป และถ้าแตกต่างกันมากก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งกัน ได้ทำให้ชีวิตการสมรสไม่ราบรื่น บางคนไม่ได้รับการดูแลด้วยความรักและขาดความอบอุ่น ถูกปล่อยปละละเลย หรือเข้มงวดเกินไป จากประสบการณ์ที่ได้รับดังกล่าวจะส่งผลให้คู่สมรสนำมาใช้กับครอบครัวของตนเองตามที่เคยรับรู้มา จากการศึกษาของ ไชมอนส์และคณะ (Simons et al.1991:187, อ้างถึงใน ปรีช ญาณวารี 2545:48) พบว่าบุคคลที่ได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมด้านลบ เช่นมักถูกละเลย ไม่ได้รับการเอาใจใส่ หรือถูกควบคุมมากเกินไป จะกลายเป็นบิดาหรือมารดาที่มีแต่ความเครียด และรู้สึกเป็นศัตรูกับคู่สมรส นอกจากนี้บทบาทของสามีและภรรยา ยังมีความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อเกี่ยวกับ บทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณีเดิม คือถ้ามีความเชื่อว่าเพศชายเป็นเพศที่ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิงเป็นเพศที่ต้องดูแลงานบ้านและคอยเลี้ยงดูลูกอยู่ในบ้าน หากมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันตามความเชื่อประเพณีเดิมอย่างเคร่งครัดก็จะมีผลต่อความเครียดของคู่สมรส เนื่องจากปัญหาค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่สูงขึ้น โดยถ้าเพศชายฝ่ายเดียวหารายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัวฝ่ายหญิงจึงมีความจำเป็นต้องทำงานนอกบ้านเพื่อจุนเจือรายได้ของครอบครัว ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ขัดแย้งต่อจารีตประเพณีดั้งเดิมและอาจมีผลต่อชีวิตสมรสในด้านอบรมเลี้ยงดูลูกและความใกล้ชิดผูกพันของสมาชิกในครอบครัวและความมั่นคงในครอบครัวลดลง

นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีกำลังใจ รู้สึกว่าได้รับการตอบสนองด้านความรักความเอาใจใส่ การยกย่องและมองเห็นคุณค่า รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่คู่สมรสมีการแลกเปลี่ยนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส ปัญหาความขัดแย้งน้อยลง ทำให้ชีวิตสมรสมีความสุข(เฉลียว บุญยงค์ 2526:2, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:38)

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยาของคู่สมรส ถ้าคู่สมรสมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของสามี-ภรรยาจะทำให้คู่สมรสอยู่ด้วยกันในครอบครัวอย่างมีความสุขเพราะจะทำให้ทั้งสามีและภรรยาไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่เหมาะสมไม่สร้างความขัดแย้งในชีวิตสมรส ไม่นำปัญหาความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ทำให้ชีวิตสมรสราบรื่นและยั่งยืนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิกในครอบครัวและสังคมต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวและผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในงานสุขภาพจิตในชุมชนในเขตตำบลทุ่งหลวงจึงเห็นความสำคัญของคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสซึ่งส่งผลกระทบต่อความสุขของสมาชิกในครอบครัว จึงสนใจศึกษาในกลุ่มประชากรในตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรสในด้าน ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณีและการรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยาว่าจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสหรือไม่ โดยศึกษาจากคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ตำบลทุ่งหลวงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอปากท่อจังหวัดราชบุรี มีพื้นที่เป็นภูเขาและที่ราบเหมาะสำหรับการเพาะปลูกแต่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีจำนวนน้อยเนื่องจาก ตำบลทุ่งหลวงอยู่ห่างจากโรงงานห้องเย็นไม่ไกลนัก คนในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานและรับจ้างในสถานประกอบการและรับจ้างเก็บผักในชุมชน จากการสำรวจข้อมูล จปฐ.ของตำบลทุ่งหลวง ปี พ.ศ. 2548 พบว่ามีอาชีพรับจ้างโรงงานร้อยละ 50 และรับจ้างเก็บผักในชุมชน ร้อยละ 20 และอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมา การไปทำงานในโรงงานเป็นลักษณะ ไป-กลับ ทุกวันไม่ได้ค้างคืน ลักษณะการรับจ้างจะเป็นช่วงเวลา กลางวันและกลางคืน และถ้าครอบครัวที่ทำงานโรงงานก็จะเลือกทำงานสลับกันกับระหว่างสามีและภรรยาเพราะจะได้มีคนอยู่ดูแลบ้านและเลี้ยงลูก ซึ่งทำให้ไม่มีเวลาที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน และบางครอบครัวประกอบอาชีพรับจ้างทั้งสามีและภรรยาปล่อยให้ลูกอยู่บ้านตามลำพังและลูกๆ ไม่ได้ใกล้ชิดกับพ่อแม่เท่าที่ควร ถึงแม้ว่าครอบครัวของชุมชนตำบลทุ่งหลวงเป็นชุมชนชนบท แต่ประชาชนยังขาดการตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัว นอกจากนั้นการสื่อสารกันในคู่สามีภรรยาของประชาชนในตำบลทุ่งหลวง มีการพูดคุยกันโดยใช้คำพูดรุนแรง และมีการสื่อสารกันน้อยมากทำให้ไม่ค่อยเข้าใจกันและมีความขัดแย้งกันบ่อยๆ และหลายๆครอบครัวก็ยังมีทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยเนื่องจากความไม่รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของสามีหรือภรรยาหรือทั้งสองฝ่าย ทำให้เกิดความเครียดในครอบครัว จึงทำให้ระบายความเครียดสู่คนในครอบครัว จากการสำรวจข้อมูลสถานภาพครอบครัว โดย อสม.ในเขตตำบลทุ่งหลวง (ข้อมูลจากสถานีอนามัยในเขตตำบลทุ่งหลวงในปีงบประมาณ 2548) พบว่ามีคู่สมรสทั้งหมดจำนวน 2,300 คู่ มีปัญหาครอบครัวครอบครัวที่ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำจำนวน 112 คู่ และส่งผลกระทบต่อครอบครัวทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น เกิดความรุนแรงในครอบครัว จนกลายเป็นครอบครัวแตกแยก เกิดการหย่าร้าง มีคู่สมรสที่หย่าร้าง จำนวน 420 คู่ ปัญหาตามมาก็คือ ผู้สูงอายุ เด็ก ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ขาดคนดูแล เกิด

ปัญหาทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมถึงปัญหาวัยรุ่น เกิดปัญหาสังคม และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจตามมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา และ ระดับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบ คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตาม สถานภาพ อายุ การศึกษา การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิตของกลุ่มสมรส
3. เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพได้รับการอบรมเลี้ยงดู ด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยาของสามี เป็นปัจจัย ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามีในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
4. เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ของภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
5. เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรส ด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ปัญหาของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา และ คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีอยู่ในระดับใด

2. คู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงที่มีสถานภาพ อายุ การศึกษา การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิตของคู่สมรส ที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามีหรือไม่ อย่างไร

4. ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาหรือไม่ อย่างไร

5. ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. คู่สมรส ที่มีสถานภาพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
2. คู่สมรส ที่มี อายุ ที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
3. คู่สมรส ที่มี การศึกษา ที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
4. คู่สมรส ที่ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
5. คู่สมรส ที่มี สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
6. คู่สมรส ที่มี ลักษณะครอบครัวต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
7. คู่สมรส ที่มี ระยะเวลาสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
8. คู่สมรส ที่มีจำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน
9. ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี
- 10.ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา

11. ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่คู่สมรสที่อยู่กินด้วยกัน ในเขตตำบลทุ่งหลวงอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ทั้งหมด 16 หมู่บ้าน จำนวน 2,300 คู่

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2548:100-101) ได้กลุ่มตัวอย่าง 329 คู่ หรือ 658 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามหมู่บ้าน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะของครอบครัว ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต

2. ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น

3. การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว

4. ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี

5. การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา

ตัวแปรตาม ได้แก่

คุณภาพชีวิตสมรส

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. คู่สมรส หมายถึง ชายและหญิงในเขตตำบลทุ่งหลวงที่ใช้ชีวิตร่วมกันเป็นสามี-ภรรยา โดยชอบด้วยกฎหมาย หรือตามจารีตประเพณี หรือตามพุดินัย ที่มีความผูกพันกันและมีความสัมพันธ์ทางพุดินัยในฐานะของคู่สมรส

2. คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึง ลักษณะทางด้านคุณภาพและปริมาณของการปฏิสัมพันธ์และการทำหน้าที่ของกลุ่มสมรส แบ่งเป็น 6 ด้านคือ

2.1 การชื่นชมคุณค่าของกลุ่มสมรสของตนหมายถึงการเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ความรู้สึกภูมิใจต่อกัน รักกัน และให้เกียรติกันของกลุ่มสมรสและได้รับการยอมรับจากญาติของทั้งสองฝ่าย

2.2 การมีเวลาอยู่ร่วมกันของกลุ่มสมรส หมายถึงการที่กลุ่มสมรสพร้อมที่จะใช้เวลาพูดคุยกัน การใช้เวลาพักผ่อนหย่อนใจ ช่วยกันทำงานบ้านด้วยกันในยามว่างด้วยกัน รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน และการมีความพึงพอใจกับการมีเพศสัมพันธ์ร่วมกัน

2.3 การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขในกลุ่มสมรส หมายถึงการที่กลุ่มสมรสให้ความห่วงใยพร้อมที่จะรับฟังปัญหาต่างๆ ในยามที่เจอปัญหาเดือดร้อน พร้อมจะอยู่เคียงข้างคอยช่วยเหลือกันและไม่ทอดทิ้งฝ่ายใดเพียงลำพัง

2.4 การติดต่อสื่อสารระหว่างกันในกลุ่มสมรส หมายถึงกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร การพูดคุย ข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาได้ การรับรู้หรือเข้าใจความรู้สึกต่อกันโดยไม่ต้องพูด การแสดงท่าทีว่ายังรักใคร่กันของกลุ่มสมรส

2.5 การมีศรัทธาและปฏิบัติต่อศาสนาของกลุ่มสมรส หมายถึงการที่กลุ่มสมรสศรัทธามีความเชื่อในคำสอนทางศาสนาและเลื่อมใสศรัทธาต่อการทำดีและคิดดีต่อตนเองและผู้อื่น และมีการเข้าวัดทำบุญในวันพระ หรือการเข้าวัดฟังเทศน์

2.6 ความสามารถในการจัดการกับวิกฤติในครอบครัวอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่กลุ่มสมรสพยายามหาวิธีการที่ดีในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้หมดไป ไว้วางใจกันในการร่วมกันแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่นในความสามารถจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นผู้ที่มีมองว่าปัญหาทุกปัญหามีทางออก

3. ลักษณะของครอบครัว หมายถึง รูปแบบครอบครัวของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง แบ่งเป็น

3.1 ครอบครัวขยาย หมายถึงครอบครัวที่ประกอบด้วยคู่สามีภรรยาที่อาศัยอยู่รวมกันกับญาติพี่น้องอย่างใกล้ชิด แม้มีครอบครัวใหม่แล้วก็ยังอยู่รวมกัน

3.2 ครอบครัวเดี่ยว หมายถึงครอบครัวที่พักอาศัยอยู่กันเฉพาะคู่สามีภรรยาและลูก

4. ระยะเวลาการสมรส หมายถึงจำนวนปีที่กลุ่มสมรสใช้ชีวิตร่วมกัน ตามกฎหมายหรือตามพฤตินัยจน ถึงปัจจุบัน

5. จำนวนบุตรที่มีชีวิต หมายถึงจำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งเกิดจากคู่สมรสที่อยู่กินร่วมกัน ฉันทามี-ภรรยา คนปัจจุบัน

6. ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น หมายถึงคู่สมรสได้รับการเลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงก่อนการสมรสด้วยความรักความอบอุ่น ความห่วงใย การให้กำลังใจ ให้การยกย่องชมเชย จากพ่อแม่และ ให้โอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ รวมถึงมีส่วนรับรู้และร่วมรับผิดชอบภาระกิจต่างๆของครอบครัวด้วย

7. การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว หมายถึงการที่คู่สมรสได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัว ได้แก่ บุตรหรือ ญาติ ในครอบครัวแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

7.1 การสนับสนุนทางด้านจิตใจ หมายถึง การให้กำลังใจ การให้ความห่วงใย การยอมรับนับถือ การได้รับความไว้วางใจ การให้อภัยกัน การใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน

7.2 การสนับสนุนทางด้านวัสดุสิ่งของ หมายถึงการให้การช่วยเหลือทางการเงินทองช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือการให้วัสดุสิ่งของต่างๆ

7.3 การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึงการให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา การตักเตือนเมื่อมีการกระทำที่ไม่เหมาะสม

8. ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเพศชายและเพศหญิงตามประเพณีเดิม โดยมีการยึดถือ ความแตกต่างระหว่างเพศเป็นตัวกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมสมัยก่อน โดยการมองว่าเพศชายเป็นเพศที่มีความแข็งแรง มีความเคลื่อนไหวที่รวดเร็วว่องไว เหมาะสมกับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุของหนัก การทำงานนอกบ้าน การทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิง เป็นเพศที่ต้องตั้งครุภักดิ์ และให้นมบุตร สมควรเป็นแม่บ้านแม่เรือน ดูแลเลี้ยงดูบุตร ให้ความรักความอบอุ่น แก่คนในครอบครัว

9. การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา หมายถึง การที่คู่สมรสมีความนึกคิด รู้และเข้าใจ และเห็นความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ของตน คนที่เป็นสามีก็รับรู้และเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะสามี รวมถึงเห็นความสำคัญของภรรยา คนที่เป็นภรรยาก็รับรู้และเห็นความสำคัญของบทบาทของตนในฐานะภรรยา รวมถึงเห็นความสำคัญของสามี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อได้แนวคิดเกี่ยวกับประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การรับรู้ในบทบาทหน้าที่สามี ภรรยา ทั้งทางด้านทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันเป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยคุณภาพชีวิตสมรสระหว่างคู่สมรสต่อไป

2. ได้แนวคิดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยที่ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรส เพื่อจะได้นำไปเผยแพร่ และนำไปปฏิบัติเพื่อการมีชีวิตสมรสที่ยั่งยืนแก่คู่สมรสต่อไป

3. เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขพฤติกรรมของกลุ่มสมรส และผู้ที่จะสมรส ตลอดจนนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสมรสและผู้ที่จะสมรสต่อไป
4. ได้ผลการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลของ อ.บ.ต.และสถานีอนามัย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาคอขวดในตำบลทุ่งหลวงต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรัก ความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-หญิงตามประเพณี และการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรส
2. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น
3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว
4. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเกี่ยวกับเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี
5. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา
6. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะครอบครัว
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรส่วนบุคคล
8. บริบทของตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส

ชีวิตสมรสเป็นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดระหว่างคู่สมรสและเป็นชีวิตแห่งการปรับตัว เข้าหากัน มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส เพื่อให้การอยู่กินร่วมกันอย่างมีความสุขมีความเจริญรุ่งเรือง และอยู่กันอย่างยืนยาวในชีวิตสมรสและ ถ้าคู่สมรสมีคุณภาพสมรสที่ดีมีความรักความอบอุ่นในครอบครัว ปัญหาต่างๆในครอบครัวก็จะลดน้อยลงและทำให้ครอบครัวมีความสุข

ความหมายของคุณภาพชีวิตสมรส

ลูอิสและสเปนเนียร์ (Lewis and Spanier 1979, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543: 19) ได้กล่าวไว้ว่าคุณภาพชีวิตสมรสคือการที่คู่สมรสสามารถปรับตัวได้เป็นอย่างดี มีการสื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ มีความสุขในชีวิตสมรส มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส มีความขัดแย้งต่ำ มีการประสานกันระหว่างคู่สมรสเป็นอย่างดี

งามตา วนิทนานนท์(2545:14) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตสมรส คือ ลักษณะทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณของปฏิสัมพันธ์ และการทำหน้าที่ของคู่สมรสหลายด้าน เช่นการปรับตัวเข้ากันได้ดี มี

การสื่อสารระหว่างกันอย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตสมรสมาก เป็นต้น

โดยสรุป คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึงการที่คู่สมรสมีการปรับตัวได้อย่างดี การสื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ รู้สึกว่าชีวิตสมรสมีความมั่นคง พึงพอใจในชีวิตคู่ และคู่สมรสรู้สึกมีความสุขในชีวิตคู่

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรส

เบอร์ (Burr 1976, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543:23)กล่าวว่าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตสมรส ประกอบด้วย การปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส ความสำเร็จในชีวิตสมรส

งามดา วานิตานนท์(2545:24)ได้สรุปจากผลการวิจัยหลายๆฉบับพบว่าการวัดคุณภาพชีวิตสมรสของสามี-ภรรยาไทย สามารถวัดได้หลายวิธีเช่น

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส หมายถึง ความสัมพันธ์ของผู้เป็นสามีและภรรยา กับคู่สมรสของตน ทั้งทางด้านดีและไม่ดี เกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือกันมา ตลอดจนปริมาณความขัดแย้ง ห่างเหิน ไม่เข้าใจกัน มีน้อยลง

2. การปรับตัวระหว่างคู่สมรส หมายถึงปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างกันจากการรายงานของสามีหรือภรรยา 4 ด้าน คือ การมีความคิดการกระทำที่สอดคล้องกัน ความพึงพอใจต่อกัน การยึดเหนี่ยวผูกพันกัน และการแสดงความรักใคร่ต่อกัน

เกษม ต้นติพลาชีวะ (2540, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543:20) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานของการเสริมสร้างชีวิตครอบครัวให้มีคุณภาพ 10 ประการดังนี้

1.รักอย่างมีเหตุผลครอบครัวควรเริ่มต้นจากรากฐานของความรักรักอย่างมีเหตุผลไม่ใช่ความหลงใหล ซึ่งไม่จริงยั่งยืน คนที่จะมีรักอย่างมีเหตุผลได้นั้นต้องมีวุฒิภาวะพอสมควร และอยู่ในวัยสามารถเข้าใจเหตุผล ของการมีครอบครัวและบทบาทหน้าที่ในครอบครัว

2.ไม่แต่งงานด้วยเหตุผลทางการหาผลประโยชน์จากกันเป็นหลัก เช่นฐานะการเงิน ความมีชื่อเสียง ตำแหน่ง ฯลฯ เป็นการอยู่ร่วมกันแบบมีเงื่อนไข ไม่มีความจริงใจต่อกัน ชีวิตคู่สมรสจะไม่ประสบความสำเร็จได้

3. มีความเข้าใจซึ่งกันและกันความเข้าใจเกิดขึ้นด้วยความสนใจ และใส่ใจความรู้สึกของคนอื่น และมีการรับฟังสมาชิกในครอบครัวต้องสามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผยไม่ปิดบังกันและพร้อมจะช่วยเหลือกันเพื่อลดปัญหาข้อข้องใจต่างๆที่เกิดขึ้น การที่คนเราเข้าใจกันและกันจะลดปัญหาข้อขัดแย้งได้

4. เห็นประโยชน์ของครอบครัวมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว สมาชิกในครอบครัวต้องมีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว พร้อมทั้งจะเป็นผู้ให้มากกว่าผู้ที่จะเป็นผู้รับ คนที่แต่งงานแล้วแต่ยังเที่ยวเตร่ หาความสุขตามลำพัง ถือได้ว่าขาดคุณลักษณะที่จะนำครอบครัวให้มีความสุขได้ เป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว ถ้าต้องการให้ครอบครัวมีความสุข บางครั้งต้องลดละสิ่งที่เป็นส่วนตัวลงบ้าง

5. มีการส่งเสริมซึ่งกันและกัน สมาชิกของครอบครัวต้องส่งเสริมสนับสนุนและยินดีในความสำเร็จของคนในครอบครัวทุกคนไม่อิจฉาริษยาหรือชิงดีชิงเด่นกัน โดยถือว่าความสำเร็จของเขาเหมือนความสำเร็จของเราด้วย

6. มีความซื่อสัตย์ต่อกันสมาชิกของครอบครัวต้องประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจ ไม่โกหกหลอกลวง เป็นตัวอย่างที่ดีของลูกหลาน สร้างคุณธรรมให้ครอบครัวและสังคม

7. ให้เกียรติและไว้วางใจกัน สมาชิกของครอบครัว ต้องยกย่องให้เกียรติกันอย่างสม่ำเสมอ ไม่ก้าวก่ายหน้าทีในการทำงานและเคารพสิทธิของกันและกัน เมื่อมีข้อขัดแย้งกันเกิดขึ้นไม่ควรถกเถียงกันต่อหน้าผู้อื่น แม้แต่ลูกตนเอง ต้องอดทนต้องกล่าวถึงกันแต่ในแง่ดี

8. ให้ความเคารพบุพการีของกันและกัน การปฏิบัติต่อญาติสามี หรือภรรยา เสมือนหนึ่งญาติของตนเอง ช่วยให้เกิดความรักกลมเกลียวกันมากขึ้น ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นหากไม่ยอมรับเรื่องครอบครัวเดิมของกันและกัน

9. แสวงหาความสอดคล้องให้มาก คนแต่ละคนอาจมีภูมิหลังแตกต่างกัน แต่เมื่อแต่งงานกันแล้วก็ควรหาจุดร่วม ที่มีความสอดคล้องคล้อยตามกันให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็นทางการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม รสนิยม และงานอดิเรกถ้าสามารถปรับเข้าหากันได้ตั้งแต่แรกก็จะทำให้ครอบครัวราบรื่นลดความขัดแย้งลงได้

10. สร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว การสร้างครอบครัวต้องคำนึงถึงความมั่นคง โดยหวังผลระยะยาว อย่าคิดแบบนักลงทุนที่หวังทำกำไรระยะสั้นเท่านั้น เพราะชีวิตครอบครัวนั้นยาวไกล หากกระบวนการของครอบครัวขาดความมั่นคง ความเสื่อมถอยต่างๆจะเกิดขึ้นในครอบครัว จึงควรคิดอย่างรอบคอบ เพื่อชีวิตครอบครัวอยู่ได้อย่างยั่งยืน

สตินเน็ต(Stinnette 1983 27-28, อ้างในจัสมิน สุวรรณชีพ 2544:12)กล่าวไว้ว่าคุณสมบัติของครอบครัวที่มีคุณภาพนั้นมีอยู่ 6 ประการ คือ

1. การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว ซึ่งความพึงพอใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันนั้นควรมีการแสดงออกอย่างชัดเจน เมื่อคนในครอบครัวแสดงความรู้สึก หรือกระทำว่ามีความพึงพอใจในกันและกัน ตระหนักถึงคุณค่าซึ่งกันและกัน มีความอบอุ่นใจและรักตัวเอง เห็นคุณค่าของตนเองและจะส่งผลให้ครอบครัวอบอุ่นและความมั่นคงของครอบครัว อีกทั้งยังช่วยหล่อหลอมสมาชิกของครอบครัวให้มีทัศนคติในแง่ดีต่อสังคมส่วนรวมด้วยบุคคลนั้นก็จะมีความสุข

2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนเต็มใจและพึงพอใจ ไม่ใช่เพราะถูกบังคับ หรือโดยบังเอิญ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่การรับประทานอาหารร่วมกันอย่างพร้อมหน้า เล่นกีฬา ไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ หรืออาจมีงานอดิเรกร่วมกัน

3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน คือ คนในครอบครัวต้องมีหน้าที่ส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นได้รับความสุขและมีสวัสดิภาพที่ดี เป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง ในชีวิตประจำวันทุกวันนี้ ทุกคนวุ่นวายกับการทำงาน หรือการเรียนของแต่ละคน ไม่มีเวลาว่าง แม้ในครอบครัวที่มีคุณภาพก็ประสบปัญหานี้ด้วยเช่นกัน แต่ว่าทุกในครอบครัวจะมานั่งลงพร้อมหน้าและเล่าสู่กันฟังถึงสิ่งที่ตนได้ทำหรือพบเจอมา แสดงให้เห็นว่า ความจริงแล้วไม่ได้เป็นอุปสรรคของการห่วงใยสวัสดิภาพซึ่งกันและกัน

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี ครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันที่ดีมากครอบครัวต่างๆไปที่มีปัญหาเนื่องจากไม่มีเวลาพูดคุยกันแต่ในครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีการติดต่อสื่อสารกันโดยตรง มีเวลาสำหรับพูดคุยปรึกษาหารือกันอยู่เสมอ สมาชิกในครอบครัวต่างเป็นผู้ฟังที่ดี และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ก็จะนำมาพูดคุยกันไม่ปิดกั้น ไม่เก็บไว้ในใจ แต่พยายามร่วมกันรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน แล้วเลือกวิธีที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน

5. การมีศรัทธาต่อศาสนา ครอบครัวที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ตาม สมาชิกในครอบครัวจะมีความศรัทธาต่อศาสนานั้นในระดับสูง และมักมีกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน เช่น ไปทำบุญ เข้าวัด ฟังเทศน์ร่วมกัน การที่คนในครอบครัวมีศรัทธาต่อศาสนา ทำให้มีสติ มีความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อผู้อื่น ควบคุมความโกรธได้ และรู้จักที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบ ต่อสังคมโดยรวม

6. การมีความสามารถในการจัดการกับภาวะวิกฤติในครอบครัวได้ดี เป็นการป้องกันปัญหาสังคมได้อีกทางหนึ่ง กล่าวคือครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหาคือ กอบกู้สถานการณ์ที่วิกฤติให้กลับคืนสู่สภาพดีได้ดังเดิม ถึงแม้ว่าการประสบปัญหา ความทุกข์ยากจะเป็นธรรมชาติของทุกคน แต่ครอบครัวที่มีคุณภาพจะจัดการกับปัญหาต่างๆได้ดี แม้ในยามลำบากที่สุดก็ตาม คนในครอบครัวจะมีความมั่นใจและไว้วางใจต่อกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ร่วมกันต่อสู้กับปัญหาจนปัญหาลดลง ไม่ทอดทิ้ง หรือแตกแยกไปคนละทาง

ไวท์และคณะ (White et al 1996, อ้างถึงใน งามตา วนินทานนท์และคณะ 2545:66) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพด้านความใกล้ชิดผูกพันของสามีภรรยาโดยการวัด 5 มิติ คือ

1)ความสัมพันธ์แบบทั่วไป 2)การมีความรักและห่วงใยซึ่งกันและกัน 3)การมีวุฒิภาวะด้านเพศสัมพันธ์ 4)การมีความรักและภักดี 5)การมีการติดต่อสื่อสารอย่างใกล้ชิดและเปิดเผยต่อกัน ทำการศึกษาในคู่สามีภรรยา ที่มีอายุ 25-29 ปี พบว่า ปริมาณการบรรลุนิติภาวะด้านความใกล้ชิดผูกพันของฝ่ายสามี มีบทบาทสำคัญในการทำนาย การปรับตัวในชีวิตสมรสของฝ่ายสามีและภรรยา ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัว เป็นอีกตัวหนึ่ง ที่มีการวิจัย พบว่าส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรสในสังคม ค่านิยม ซึ่งคู่สมรสแต่ละฝ่ายนำติดตัวมาตั้งแต่เดิมจากครอบครัวของตน เป็นสิ่งสำคัญและส่งผลต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพและการปรับตัวระหว่างกันในการครองชีวิตคู่

โสภา ขปิลมันท์ (2534, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543:21) กล่าวว่าไว้ว่า ชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จมีลักษณะดังนี้

1. มีชีวิตสมรสที่ยั่งยืน สมดังคำอวยพรของไทยที่ว่า “ให้อยู่ด้วยกันจนแก่จนเฒ่า ถือไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร” แม้ว่าคู่สมรสจะผ่านเหตุการณ์เลวร้าย บางอย่าง เช่น ความยากจน แส่นสาหัส การทะเลาะเบาะแว้ง แต่ถ้าไม่ถึงขั้นที่ทำให้คู่สมรสแตกหัก หรือหย่าร้างกัน ก็นับได้ว่าเป็นคู่สมรสที่ยั่งยืน

2. มีชีวิตสมรสที่ผาสุก ทั้งสามีภรรยาต้องยอมรับว่า ตนมีความสุขและรู้สึกว่าคู่สมรสมีความสุข และเมื่อถามถึงความรู้สึกของสมาชิกคนอื่นในครอบครัว ตลอดจนคนนอกครอบครัวก็เห็นพ้องต้องกันว่าคู่สมรสมีความสุข

3. มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตนคู่สมรสที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตนมักเข้ากันได้ดีและมีความสุข เขาจะตอบรับเมื่อมีผู้ถามคำถามว่า “สมมติว่าคุณกลับเป็นโสดใหม่ได้ คุณจะเลือกแต่งงานกับคู่สมรสคนปัจจุบันของคุณหรือไม่” คู่สมรสที่ตอบรับว่า ใช่ ในคำถามข้างต้นเขาอาจมีความขัดแย้งกันบ้าง แต่อาจมีสิ่งที่ไม่พอใจมากกว่าสิ่งที่ไม่พอใจกันและกัน และสิ่งที่คู่สมรสไม่พอใจกันนั้นอาจไม่สำคัญจนคู่สมรสมองข้ามเสียได้

โดยสรุปว่า คุณภาพชีวิตสมรส มีผลมาจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในครอบครัวของสามีและภรรยาโดยเฉพาะการปรับตัวของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปิดเผยต่อกัน และการกระชับความสัมพันธ์กันในครอบครัว รวมทั้งการใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งด้านบวกมากกว่าด้านลบ

ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรส

เบอร์ (Burr 1973:14, อ้างถึงใน นฤภรณ์ ธีรภัทรพันธ์ 2545:40) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจในชีวิตสมรสหมายถึง ความสุขที่ได้รับการตอบสนองของบุคคลกับสถานการณ์ในชีวิตสมรส เช่น

ความพึงพอใจทางเพศ หรือพึงพอใจในความเป็นคู่ชีวิต ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกแบบอัตวิสัย หรือนามธรรมของบุคคล

รอช(Roach1981:537-539 ,อ้างถึงใน นฤภรณ์ ธีรภัทรพันธ์ 2545:40) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัวในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆว่ามากหรือน้อยเพียงใดและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพครอบครัว

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรสคือระดับการรับรู้ต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ความรู้สึกที่คู่สมรสรู้สึกเพลิดเพลิน มีความสุข มีความสบายใจ และรู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิตสมรส และมีความพอใจในกันและกันและกันและมีความรู้สึกว่าคุณมีความสุข

เบอร์ (Burr 1976, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543:21) ได้รวบรวมปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้แก่ ความลงรอยระหว่างความคาดหวังทางบทบาท พฤติกรรมทางบทบาท ความสมานฉันท์กับความคาดหวังบทบาท ความเข้าใจคู่สมรสอย่างถูกต้อง ความเสียเปรียบสัมพัทธ์ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารที่ดี ความพอเพียงของรายได้ การมีบุตร และระดับการศึกษา

นิชอยส์(Nichois1988, อ้างถึงใน อุมภรณ์ ตรีศกสมบัติ 2545:25) ได้กล่าวไว้ว่ามีภาระกิจหลายอย่างที่คู่สมรสต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน เพื่อให้ชีวิตสมรสเติบโตและพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสมส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยแบ่งวงจรชีวิตสมรสได้เป็น 4 ระยะดังนี้คือ

1. ระยะเริ่มสร้างครอบครัว เป็นเวลาที่หญิงชายเริ่มสร้างความผูกพันต่อกันมีการเลือกคู่ การแต่งงาน และครอบครัวใหม่เกิดขึ้น เป็นช่วงเวลาที่คู่สมรสต้องทำความรู้จักกันและปรับตัวเข้าหากัน คู่สมรสดูแลเอาใจใส่กัน สามารถสื่อสารความต้องการและความคิดเห็นของกันได้ดี รู้จักแก้ไขความขัดแย้ง ประนีประนอมและปรับความคาดหวังที่มีต่อกันให้เหมาะสมตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัวเดิมของแต่ละฝ่าย

2. ระยะมีลูกเป็นระยะที่ครอบครัวมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นนั่นคือลูกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา และบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งในระยะนี้อาจเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างหน้าที่การงานและชีวิตครอบครัวได้มากและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอาจแย่ลงหากไม่สามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3. ระยะที่ถูกโดดและแยกจากครอบครัว เป็นระยะที่ถูกเติบโตและแยกจากไป การเลี้ยงดูลูกที่เป็นวัยรุ่นเป็นภาระที่หนัก พฤติกรรมของลูกอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาและบ่อยครั้งที่ปัญหาของลูกทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงขึ้นในชีวิตสมรส ในช่วงที่ลูกกำลังเติบโตนั้น พ่อแม่กำลังอยู่ในช่วงที่เกิดปัญหาทางอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ง่ายและ

จัดเป็น "ภาวะวิกฤติในวัยกลางคน" การจัดการขอบเขตส่วนบุคคลที่เหมาะสมจะทำให้ความสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยดี

4. ระยะหลังการเลี้ยงลูก ระยะนี้ภาระในการเลี้ยงลูกสิ้นสุดลง ครอบครัวจะกลับมาเหลือเพียงสามีและภรรยาเท่านั้น คู่สมรสต้องปรับความสัมพันธ์ใหม่อีกครั้ง การที่ลูกจากไปอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ทางนั่นคือ คู่สมรสมีความขัดแย้งและเหินห่างกันมากขึ้น หรือคู่สมรสกลับมาใกล้ชิดสนิทสนมและมีความพึงพอใจกันมากขึ้น

จากแนวคิดวงจรชีวิตสมรส 4 ระยะนี้จะเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เห็นได้ว่าในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้น คู่สมรสต้องเตรียมพร้อมที่จะปรับตัว และปรับความสัมพันธ์ระหว่างกันให้เหมาะสม เพื่อชีวิตสมรสที่ดี

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

โฟรมม์ (Fromm, อ้างถึงใน สายสุรี จุติกุล 2539: 15-24) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ความพึงพอใจชีวิตสมรสจะเกิดขึ้นได้เมื่อคู่สามีภรรยามีพฤติกรรมต่อกันดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องเอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทรต่อกัน ได้แก่ การเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ทุกอย่าง เช่น การเอาใจใส่ดูแลสุขภาพ ชีวิตประจำวัน การใช้จ่ายเงินทอง ความสะอาด ฯลฯ
2. ต้องรู้จักคนที่เรารัก หมายความว่า ภรรยาและสามีต้องรู้จักและเข้าใจกันให้ดี รู้ว่าคู่สมรสของตนชอบหรือไม่ชอบอะไร มีความแตกต่างหรือเหมือนกันตรงไหน
3. ต้องเคารพกันและกัน หมายความว่า คู่สมรสให้ความเคารพนับถือกัน รู้จักรับฟังกัน ในการแสดงความคิดเห็น ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย รู้จักการเกรงใจกัน
4. ต้องมีความรับผิดชอบ หมายความว่า ต้องแสดงบทบาทคู่สมรสที่ดี หากมีการแสดงบทบาทไม่เหมาะสมต้องแสดงความรับผิดชอบ ไม่ละเลยต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง
5. ต้องมีความไว้วางใจกัน หมายถึง ระหว่างคู่สมรสต้องมีความเชื่อถือและความไว้วางใจกัน คู่สมรสต้องมีความรู้สึกสบาย หรือไม่มีความหวาดกลัวต่อกัน
6. ให้กำลังใจกัน อาจเป็นคำพูดร่วมด้วยท่าทางพร้อมที่จะสนับสนุนเสมอ ชมเชยในสิ่งที่ได้ทำถูกต้อง ชี้แนะทางออกหลาย ๆ ทาง ให้มีทางเลือกและให้คู่สมรสเลือกเองได้
7. ต้องให้อภัยกัน วิธีการคือ การใช้เวลาแถมเองในการคลายความโกรธ และพูดกันอย่างมีเหตุผลเมื่อเข้าใจแล้วก็ให้อภัยกัน อย่าพยายามที่จะเอาชนะหรือเอาเปรียบกัน
8. ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัวให้ถูกต้องตามกาลเทศ
9. ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ
10. ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของสมาชิกในครอบครัว

11. ต้องรู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัว และให้ความช่วยเหลือกัน

12. ต้องมีความใกล้ชิดทางสัมผัส

ลูอิสและสเปนเนีย (Lewis and Spanier 1979, อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์ 2541: 20-22)

กล่าวว่าปัจจัย ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตสมรส 3 ประการ ดังนี้คือ

1. ปัจจัยก่อนการสมรสเป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมของกลุ่มสมรส

ประกอบด้วย

1.1 ความคล้ายคลึงกันของกลุ่มสมรส เช่น เชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา สถิติปัญหา อายุกลุ่มสมรสที่มีความคล้ายคลึงกันในลักษณะดังกล่าวย่อมมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่า

1.2 คุณลักษณะของกลุ่มสมรส ได้แก่ ระดับการศึกษา สุขภาพทางกายและสุขภาพจิต อายุแรกสมรส ชนชั้นทางสังคม ความคุ้นเคยกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

1.3 แบบอย่างจากบิดามารดา หมายถึง คุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวของกลุ่มสมรส ความสุขในวัยเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสมรสกับบิดามารดา

1.4 สิ่งสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การเห็นด้วยของบิดามารดาในกลุ่มสมรสของบุตร

2. ปัจจัยการสมรสเป็นปัจจัยที่มีบทบาทต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสมรส ประกอบด้วย

2.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ สถานภาพทางอาชีพของผู้ชายและผู้หญิง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครอบครัวและรายได้ของครอบครัว

2.2 การทำงานของภรรยา จะเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงานของฝ่ายหญิง และความเห็นพ้องของสามีต่องานของภรรยา

2.3 องค์ประกอบในครัวเรือน ได้แก่ การมีบุคคลอื่นอาศัยอยู่ร่วมกันกับกลุ่มสมรส หรือการที่กลุ่มสมรสอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม กลุ่มสมรสสามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองได้หรือไม่

2.4 อิทธิพลของสังคมรอบตัวกลุ่มสมรส ได้แก่ ความเห็นพ้องของเพื่อน และญาติพี่น้องในการสมรส การติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนของกลุ่มสมรส ความแออัดในครอบครัว

2.5 การมีทัศนคติที่ดีต่อชีวิตสมรส เช่น ความคล้ายคลึงในการรับรู้ การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส การประเมินคุณค่าของบุคคลอื่น ความสอดคล้องกันของค่านิยมระหว่างกลุ่มสมรส

2.6 ความพึงพอใจระหว่างกลุ่มสมรส ถ้าหากกลุ่มสมรสมีความรู้สึกพึงพอใจสูง จะเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งอาจเกิดจากความสอดคล้องกันในด้านเพศสัมพันธ์ และมีรสนิยมทางเพศตรงกัน ความรักและความนับถือที่มีต่อกัน

2.7 ประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างคู่สมรส หมายถึง การมีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสาร เพราะสามารถสื่อสารให้เข้าใจกันได้โดยใช้คำพูด และไม่ใช้คำพูด ความเข้าใจกันระหว่างคู่สมรส ความเห็นอกเห็นใจกัน

2.8 การมีบทบาทที่สอดคล้องกันระหว่างคู่สมรส จะทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพดี เช่น มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีบุคลิกภาพที่คล้ายกัน เป็นต้น

2.9 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ได้แก่ การอยู่ร่วมกันฉันท์เพื่อน โดยการมีกิจกรรมร่วมกันและช่วยกันแก้ไขปัญหา ความมีอิทธิพลต่อจิตใจและอารมณ์ซึ่งกันและกัน

3. แรงผลักดันจากภายนอกและแรงดึงดูดจากทางเลือกถือเป็นปัจจัยควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสกับความมั่นคงในชีวิตสมรสอีกทีหนึ่งแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ดังนี้

3.1 แรงผลักดันจากภายนอก ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม แรงบังคับจากสถาบันอื่น ๆ เช่น กฎหมาย สังคม ศาสนา ฯลฯ

3.2 แรงดึงดูดจากทางเลือก ที่เกิดจากการเปรียบเทียบผลได้และผลเสียในชีวิตสมรส ผลได้ หมายถึง สิ่งที่ดีดึงดูดให้คู่สมรสมีโอกาสอยู่ร่วมกัน ส่วนผลเสีย ได้แก่ ความเครียด ความขัดแย้ง ปัญหาในการสื่อสารระหว่างคู่สมรส การขาดความกลมเกลียวกัน ซึ่งทั้งผลได้และผลเสียจะเป็นสิ่งบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตสมรส และเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจของคู่สมรส และชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงในชีวิตสมรสด้วย

ชีวิตสมรสโดยทั่วไปเริ่มต้นจากคนสองคน ซึ่งเติบโตมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน มีประสบการณ์ในชีวิตที่ไม่เหมือนกัน เมื่อมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันย่อมเกิดความขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ความแตกต่างเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ชีวิตสมรสล้มเหลวได้ จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น พบว่าความพึงพอใจในชีวิตสมรสขึ้นอยู่กับตัวแปรในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวแปรก่อนการสมรส ซึ่งเป็นตัวแปรส่วนบุคคล และตัวแปรทางสังคมของคู่สมรส รวมทั้งตัวแปรการสมรส ประกอบด้วย ความคล้ายคลึงกันทางอายุ อายุแรกสมรส ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตร ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา ระยะเวลาความคุ้นเคยก่อนการสมรส รายได้ของครอบครัว ภาวะสุขภาพ แบบอย่างจากชีวิตสมรสของบิดามารดา ประสิทธิภาพการสื่อสาร ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ความด้อยเปรียบสัมพัทธ์ ความสมานฉันท์ทางบทบาทและความสุขในด้านเพศสัมพันธ์

ความพึงพอใจในชีวิตสมรสจำเป็นต้องมีความพร้อมของครอบครัว การเตรียมตัวเป็นครอบครัวใหม่ รวมทั้งการกำหนดบทบาทของคนในครอบครัว และทุกคนรับรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และคู่สมรสมีความคาดหวังต่อกัน รวมทั้งมีการปรับบทบาทเพื่อความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและลดความขัดแย้ง ทำให้ครอบครัวเกิดความมั่นคงและทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพต่อไป

ความมั่นคงในชีวิตสมรส

ลูอิส และสเปนเนียร์ (Lewis and Spanier 1979-1980, อ้างถึงใน งามตา วนิทนานนท์ และคณะ 2545:14) ได้กำหนดปัจจัยที่เป็นตัวอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสและการมีความมั่นคงในชีวิตสมรส ได้ 3 ข้อ ดังนี้คือ

1. มีทรัพยากรทางสังคมและทรัพยากรส่วนบุคคลในด้าน

1.1 ความคล้อยคลึงทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

1.2 ความพร้อมด้านวัตถุและจิตใจ เช่น ความพร้อมด้านวัตถุและจิตใจ ระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคมของบุคคล ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การมองตนในแง่ดี การรู้จักซึ่งกันและกันก่อนสมรส

1.3 การเห็นแบบอย่างชีวิตสมรส เช่น คุณภาพชีวิตสมรสของบิดา มารดา

1.4 การสนับสนุนจากบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น บิดามารดา เพื่อนสนิทญาติพี่น้อง เป็นต้น

2. มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส ในด้าน

2.1 ความพร้อมทางเศรษฐกิจของกลุ่มสมรส เช่น รายได้ ของครอบครัว ความพึงพอใจในอาชีพที่ทำอยู่

2.2 ความพึงพอใจของสามีต่อสถานภาพการทำงานนอกบ้านของภรรยา

2.3 ระยะเวลาของการแต่งงานและการมีบุตร

2.4 การมีส่วนร่วมทางสังคมของกลุ่มสมรส

3. ได้รับรางวัลจากปฏิสัมพันธ์ต่อกันของกลุ่มสมรส

3.1 ได้รับการมองในแง่ดีจากกลุ่มสมรสการชื่นชมให้กำลังใจและความสัมพันธ์ทางเพศ

3.2 ได้รับการตอบสนองทางอารมณ์จากกลุ่มสมรส

3.3 ได้รับการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรสอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

3.5 การปลอดจากความขัดแย้ง และประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา การทำกิจกรรมร่วมกัน การเข้าร่วมพิธีทางศาสนา

โดยสรุปได้ว่า ความมั่นคงในชีวิตสมรสเกิดมาจากการที่คู่สมรสมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้คือ พื้นฐานทางสังคมของกลุ่มสมรสที่คล้ายคลึงกัน ความพร้อมทางด้านจิตใจ ความพร้อมทางด้านสภาพเศรษฐกิจ รายได้ และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว และการยอมรับสภาพปัญหาของครอบครัว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพของกลุ่มสมรส และการปฏิบัติหน้าที่ต่อกันอย่างเหมาะสม มีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว การได้รับการ

ตอบสนองทางอารมณ์จากคู่สมรส และการชื่นชมการให้กำลังใจกัน และความสัมพันธ์ทางเพศต่อกันของคู่สามีภรรยา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพนอกจากนี้ คุณภาพชีวิตสมรสยังมีผลมาจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในครอบครัวของสามีและภรรยาโดยเฉพาะการปรับตัวของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปิดเผยต่อกัน และการกระชับความสัมพันธ์กันในครอบครัว รวมทั้งการใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งด้านบวกมากกว่าด้านลบ

2. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ด้านความรักความอบอุ่น

ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

ปัญหาทั้งหลายของเด็ก โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิตส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ เพราะประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กับพ่อแม่ในครอบครัวได้หล่อหลอมจิตใจของเด็กอย่างเหนียวแน่น จนทำให้เกิดลักษณะนิสัยเฉพาะของตนเอง มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต เนื่องจากพ่อแม่ที่เลี้ยงลูกแบบรักและตามใจมากเกินไป และเด็กบางคนก็มีปัญหาสุขภาพจิตเพราะขาดความรักและการเอาใจใส่จากพ่อแม่ตั้งแต่เยาว์วัย การเลี้ยงดูจากพ่อแม่จัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมการเจริญเติบโตและการพัฒนาการในทุกๆด้าน อันได้แก่พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา และพัฒนาการทางสังคม และประเด็นสำคัญที่มีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมการเลี้ยงดู คือทัศนคติที่พ่อแม่มีต่อลูกและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูที่เหมาะสม

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

เกรก(Craig, อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์ 2542:9) ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวัง ของสังคม ตลอดจนปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของงานในสังคมนั้นๆด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528:3) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ว่าหมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งด้านความรู้สึกละอารมณ์ของผู้กระทำ ด้วยการปฏิบัติต่อเด็ก 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุมเด็ก การเป็นตัวอย่างแก่เด็ก การให้รางวัล และการลงโทษเด็ก

ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2531:2-27) กล่าวว่ารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตรมี 5 ประการคือ แบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล แบบลงโทษทางกาย แบบควบคุม แบบฝึกให้พึ่งควบคุมตนเอง

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรโดยการให้ความรัก การเอาใจใส่ในทุกข์สุขของลูก มีความใกล้ชิดและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับบุตร ให้ความสำคัญกับตนเองกับบุตร แสดงให้บุตรเห็นว่า ผู้เลี้ยงดูรักและหวังดีกับเด็ก ยอมรับและยกย่องตามโอกาสอันควร ฉะนั้นบิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีนี้ จึงเป็นผู้ที่บุตรรักและเห็นความสำคัญ ซึ่งทำให้บุตรยอมรับการอบรมสั่งสอนต่างๆ ของบิดามารดาได้ง่าย และยอมรับบิดามารดาเป็นแบบอย่าง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่บิดาสามารถถ่ายทอดลักษณะต่างๆไปสู่เด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หมายถึง การที่บิดา มารดาอธิบายเหตุผลให้แก่บุตร มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร หรือลงโทษบุตร นอกจากนี้บิดามารดา ยังให้รางวัลและลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ตนเอง การกระทำเช่นนี้เป็นเครื่องช่วยให้บุตรได้เรียนรู้ และรับทราบถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรทำ นอกจากนี้ยังช่วยให้บุตรสามารถคาดการณ์ได้ว่าตนจะได้รับรางวัลหรือลงโทษจากบิดามารดามากน้อยเพียงใด จากการที่ตนกระทำพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นสิ่งที่นักวิชาการพบว่า มีความสำคัญต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน และการมุ่งอนาคต

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย หมายถึง การลงโทษเมื่อเด็กทำผิดให้มีความสำคัญต่อวิธีการที่บิดามารดาใช้ลงโทษเด็กเป็นอันดับแรก ตั้งแต่เริ่มต้นเมื่อเป็นทารก เช่นในกระบวนการหย่านม การฝึกขับถ่าย และการห้ามปรามการกระทำของเด็ก เป็นต้น การลงโทษแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือการลงโทษด้วยการเขียนทูปตี ให้เจ็บกาย และการลงโทษทางจิตใจคือการดูว่าแสดงอาการ ไม่พอใจ ทำเมินเฉย แสดงอาการไม่สนใจ ดัดสีทิวบางอย่าง ผลของการลงโทษทางกายมีผลเสียต่อเด็กมาก ทำให้เด็กก้าวร้าว รังแกข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า ทำให้เด็กมีพฤติกรรมความรุนแรง ส่วนการลงโทษทางจิตได้ผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กอยู่บ้าง

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึงการปฏิบัติของผู้เลี้ยงดูต่อเด็ก ในทำนองการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม สอดส่องตรวจตราการกระทำของเด็ก ดังนั้น การควบคุมมาก หมายถึงการออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราอย่างใกล้ชิดว่าเด็กได้ทำตามต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็ก ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึงการปล่อยให้เด็กรู้จักตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ ควรทำสิ่งใด และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ้าง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับเด็กวัยรุ่น

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเอง หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้อาณัติการแนะนำการฝึกฝนจากบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยง ซึ่งจะช่วยให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้เร็ว และไม่พึ่งพาผู้อื่น มากและนานเกินไป

พรณี เอื้อวัฒนา (2542:32-33) ได้แบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูในมิติของความเหมาะสมและไม่เหมาะสมดังนี้

1. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ พ่อแม่ต้องมีความคงเส้นคงวา ไม่เข้มงวดจนเกินไป การอบรมลักษณะนี้มีวิธีการ 3 แบบด้วยกันคือ การเสริมแรงทางบวก การเสริมแรงทางลบหรือการลงโทษ และการให้ตัวแบบ

2. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมแบ่งออกเป็น 6 รูปแบบได้แก่ปกป้องทะนุถนอมมากเกินไป ตามใจเกินขอบเขต วิตกกังวล เข้มงวดกวดขัน ไม่คงเส้นคงวา ทอดทิ้งปฏิเสธ

เลขา ปิยะจรรย์ (2542:138-140) แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 5 แบบได้แก่

1. แบบรักสนับสนุน เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบเป็นกันเองกับเด็ก แสดงให้เด็กเห็นว่าผู้เลี้ยงรักและหวังดี กับเด็ก ยอมรับและยกย่องเด็กตามโอกาสอันควร

2. แบบควบคุม มี 2 ลักษณะ คือควบคุมมากและควบคุมน้อย โดยแบบควบคุมมากนั้นผู้ดูแลจะบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำตามเมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามดั่งลงโทษ ส่วนแบบควบคุมน้อยผู้ดูแลจะให้อิสระแก่เด็กมาก ตามใจ ไม่สนใจและไม่ลงโทษ

3. แบบใช้เหตุผล ผู้เลี้ยงดูจะหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ในการให้รางวัล หรือการลงโทษ เด็ก การให้รางวัลการลงโทษมีความสม่ำเสมอ เหมาะสมกับปริมาณการกระทำผิดของเด็ก มีการอธิบายเหตุผล ชี้แนะผลดี ผลเสียที่เกิดจากการกระทำของเด็กแทนการบังคับขู่เข็ญเด็ก

4. แบบลงโทษ มี 2 ลักษณะ คือการลงโทษทางกายและการลงโทษทางใจได้แก่ การใช้วาจาว่ากล่าว การแสดงความไม่พอใจ ผิดหวังในการกระทำของเด็ก การแสดงสีหน้าเพิกเฉย ต่อการกระทำของเด็ก รวมถึงการตัดสิทธิบางประการที่เด็กเคยได้รับ

5. แบบประชาธิปไตย เป็นการนำเอาหลักการอบรมเลี้ยงดูมาผสมผสานร่วมกัน 3 แบบได้แก่ แบบควบคุมน้อย แบบใช้เหตุผล และแบบลงโทษทางใจ

โบว์มไรด์ (Baumrind 1987, อ้างถึงใน ปรีช ญานาวรี 2545:16-17) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ออกเป็น 3 รูปแบบได้แก่

1. แบบเผด็จการ พ่อแม่จะใช้เหตุผลกับเด็กน้อย มักใช้อำนาจในการอบรมเด็กด้วยการบังคับให้เด็กทำตามกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่พ่อแม่สร้างขึ้น คาดหวังว่าเด็กจะทำตามมาตรฐานเหล่านั้นอย่างไม่มีข้อโต้แย้งสงสัย ไม่กระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น หรือตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องการให้เด็กให้ความเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่

2. แบบประชาธิปไตยหรือใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล พ่อแม่จะควบคุมเด็กด้วยเหตุผล และเรียกร้องให้เด็กมีวุฒิภาวะโดยการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจด้วยตนเอง

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเด็ก โดยใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจนด้วยการอธิบายเหตุผลและเงื่อนไขของกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่สร้างขึ้นให้เด็กเข้าใจ

3. แบบปล่อยตามใจเด็ก พ่อแม่จะให้อิสระแก่เด็กอย่างมากและมักไม่กระตุ้นให้เด็กพึ่งพาตนเอง ขาดการควบคุมอบรมให้เด็กยอมรับกฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคม

ฟาวและเบลกิน (Faw and Belkin,อ้างถึงใน ดุษฎี โยเหลา 2535 : 18-19)ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูได้เป็น 4 แบบคือ

1.แบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความอบอุ่นและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแก่เด็ก ทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่คล่องตัว เป็นอิสระและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.แบบให้ความอบอุ่นแต่ควบคุมอย่างเข้มงวด การอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้ จะทำให้เด็กมีลักษณะช่วยเหลือตนเองได้น้อยและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อยกว่าเด็กอื่นๆ

3.แบบปฏิเสธและควบคุมเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กน้อย แต่มีการควบคุมสูง ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น ในตนเอง การลงโทษตัวเอง จิตใจไม่มั่นคง และหนีห่างจากสังคม

4.แบบปฏิเสธและปล่อยตามใจ พ่อแม่ให้ความอบอุ่นแก่เด็กน้อย ไม่สนใจจะควบคุมหรือให้การอบรมแก่เด็ก ทำให้เด็กมีลักษณะก้าวร้าว และมีความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ

สรุป การอบรมเลี้ยงดูบุตรมีความสำคัญต่อพฤติกรรม และอารมณ์ของบุตรเพราะการอบรมที่เหมาะสมจะส่งผลให้บุตรมีพฤติกรรมและอารมณ์ที่เหมาะสมไม่ก้าวร้าวรุนแรง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในวัยผู้ใหญ่ มีความมั่นคงทางอารมณ์และเป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความรัก และเห็นความสำคัญของชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุริย์ กาญจนวงศ์ (2523, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:37) ได้สรุปผลการศึกษาพบว่า คู่สมรสที่มีชีวิตในวัยเด็ก อยู่ในครอบครัวที่มีความอบอุ่น บิดามารดามีชีวิตสมรส เป็นแบบอย่างที่ดี มักมีความสุขและความสำเร็จในชีวิตสมรสที่เป็นสุข

สมพร บุราทิจและคณะ(2524, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:37) ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีสุขภาพดี และมีชีวิตที่มีความสุขในวัยเด็ก มักมีชีวิตสมรสที่ราบรื่น ส่วนบุคคลที่มีความทุกข์มีปัญหาวัยเด็กและมีสุขภาพที่ไม่ดีมักมีชีวิตสมรสที่ไม่ราบรื่น

ไซมอนส์(Simons2000, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:37) ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่ได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมด้านลบ เช่นมักถูกลงโทษ ไม่ได้รับความเอาใจใส่หรือถูกควบคุม

มากเกินไป ภายหลังบุคคลดังกล่าวจะกลายเป็นบิดามารดา ที่มีแต่ความเครียด และรู้สึกเป็นศัตรูกับ คู่สมรส

การอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นในวัยเด็ก เด็กจะรู้สึกรักใคร่ ไว้วางใจมารดา และเมื่อโตขึ้นจะแผ่ขยายความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจไปยังผู้อื่น และสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ ทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีในระยะต่อมา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพจิตที่ดีของเด็กโดยตรง จึงอาจสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก จะเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม และจริยธรรมสูง มีสุขภาพจิตที่ดี มุ่งอนาคตสูงและมีความเข้าใจผู้อื่น ไม่ทำผิดระเบียบวินัยหรือ กฎหมายบ้านเมือง ฉะนั้น การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากตั้งแต่เด็กจึงมีผลต่อชีวิตครอบครัว และชีวิตสมรสเมื่อเติบโตขึ้นในอนาคตทำให้มีจิตสมรสราบรื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าประวัติการ อบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นน่าจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม จากบุคคลในครอบครัว

การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว หมายถึงการที่บุคคลในครอบครัว ได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัวในด้านต่างๆประกอบด้วยการได้รับความใกล้ชิด สนับสนุน การมีส่วนร่วมในครอบครัว การได้มีโอกาสช่วยเหลือครอบครัว ได้รับการยอมรับจาก ครอบครัว การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับการช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของ การเงิน เวลาและ แรงงาน เป็นสิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม ได้มีผู้ ศึกษาไว้ดังนี้

คอบบ์ (Cobb 1976, อ้างถึงใน จุฬาลักษณ์ ศรีคงอยู่ 2546:72)ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมคือการที่บุคคลที่ได้รับการมีความรู้ดีกว่ามี บุคคลให้ความรัก ความเอาใจใส่ มีนัยก่อกอง และมองเห็นคุณค่า รู้ดีกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพันซึ่งกันและกัน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในเครือข่าย มีการติดต่อสื่อสารและหน้าที่ที่มี ต่อกัน

ภัทรพงศ์ ประกอบผล(2528, อ้างถึงใน จุฬาลักษณ์ ศรีคงอยู่ 2546:74)ได้ให้ ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม หมายถึงการที่ การที่บุคคลได้รับการสนับสนุนจากบุคคล อื่นในเครือข่ายทางสังคม ทั้งการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ บริการ ข้อมูลข่าวสาร การยอมรับ การยกย่อง และเห็นคุณค่า รวมทั้งการสนับสนุนด้านอารมณ์ ซึ่งแรงสนับสนุนเหล่านั้น มีผลทำให้ บุคคลสามารถช่วยให้ตนเองบรรลุเป้าหมายตามที่เขาต้องการได้ และเป็นขุมพลังที่จะช่วยเหลือให้ บุคคลตอบสนองต่อความต้องการของตนในสถานการณ์หนึ่งๆ ได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2528, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย, 2543:19) สรุปว่า เป็นสิ่งที่ผู้รับแรงสนับสนุนได้รับการช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือการสนับสนุนด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่ม แล้วมีผลทำให้ผู้รับไปปฏิบัติในทิศทางที่ผู้รับต้องการ ซึ่งหมายถึงการมีสุขภาพอนามัยที่ดีและมีสุขภาพจิตดี

เจเลียว บุญยงค์ (2526, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:38) กล่าวว่าในการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ หรือบางทีก็มีการแยกไปสร้างครอบครัวใหม่ เป็นครอบครัวอิสระ แต่ยังมีการนับถือครอบครัวเดิมเป็นญาติ มีการช่วยเหลือกันตามจำเป็น ดังนั้น การมีญาติพี่น้องให้การสนับสนุนทางสังคมในด้านต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่สร้างความอบอุ่นทางใจให้แก่คู่สมรสและสมาชิกในครอบครัวและญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะคอยใกล้ชิดเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวทำให้ครอบครัวมีความสุขซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสด้วย

จากความหมายของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่างๆที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว หมายถึงการที่บุคคลในครอบครัวมีการสนับสนุนช่วยเหลือกันในด้านต่างๆทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม เป็นการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่น ข้อมูลข่าวสาร เงินทอง กำลังงาน กำลังใจ การยอมรับ ซึ่งจะเป็นการ ช่วยเหลือคนในครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวมีความสุขได้ และไม่มีปัญหาขัดแย้งกันในครอบครัว

นอกจากนั้นแนวคิดนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นโครงสร้างหลายมิติ รายละเอียดดังนี้

1. แหล่งของการสนับสนุนทางสังคม

บุคคลในสังคมไม่ได้เป็นแหล่งของการสนับสนุนทางสังคมทั้งหมด นอกจากผู้ที่จัดอยู่ในระบบหรือเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยของกลุ่มสังคมทั้งหมดที่สามารถเชื่อถือได้ว่าจะให้การสนับสนุนทางสังคมได้ แหล่งของการสนับสนุนทางสังคม มีความสำคัญต่อชนิดและปริมาณของการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ เนื่องจากชนิดของการสนับสนุนทางสังคม จะเปลี่ยนไปตามแหล่งที่ให้การสนับสนุนทางสังคม นอกจากนั้นแหล่งของการสนับสนุนยังสามารถบอกถึงขนาดของเครือข่ายทางสังคม อันเป็นตัวกำหนดปริมาณการสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลได้รับด้วย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการสนับสนุนทางสังคม มีที่มาจากครอบครัว ญาติ เพื่อนสนิท คู่สมรส กลุ่มสังคมในระดับชุมชน เช่น เพื่อนบ้าน ผู้ร่วมงาน บุคลากรในวิชาชีพ อาสาสมัคร เพื่อช่วยเหลือชมรมต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นในสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่(จริยาวัตร คมพยัคฆ์ 2531: 99)

2 ชนิดของการสนับสนุนทางสังคม

คอบบ์ (Cobb 1976, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:19) แบ่งการสนับสนุนเป็น 3 อย่าง คือ

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (emotional support) คือ การให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งมักจะได้จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และความผูกพันที่ลึกซึ้งต่อกัน

2. การให้การยอมรับและเห็นคุณค่า คือการช่วยให้บุคคลรู้ว่าตนเป็นคนที่มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

3. การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม คือการทำให้บุคคลรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีการช่วยเหลือกัน

งามตา วนิทนันท (2545:33-34) แบ่งการสนับสนุนเป็น 5 อย่าง คือ

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ เช่น การแสดงความรัก เห็นอกเห็นใจ และห่วงใย

2. การสนับสนุนด้านเกียรติและศักดิ์ศรี เช่น การยกย่องนับถือในคุณภาพ ความเชื่อความสามารถ ตลอดจนความถูกต้องของความคิด ความรู้สึกและการกระทำของบุคคล

3. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ เช่น การบอกความจริง การให้คำปรึกษา และการประเมินสถานการณ์ให้ทราบ

4. การให้ความช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของ เช่น ช่วยเหลือด้านการเงิน ที่พักอาศัย และช่วยทำกิจกรรมต่างๆ

5. การเป็นเพื่อนคู่ใจ การมีเจตนาดี ให้ความเอาใจใส่ห่วงใย

คาห์น (Kahn 1975, อ้างถึงใน ปรีช ญานวรี 2545:14) แบ่งการสนับสนุนเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความผูกพันทางด้านอารมณ์ และความคิด เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ทางบวกของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลหนึ่ง ที่แสดงออกในรูปของความผูกพัน การยอมรับ การเคารพ หรือด้วยความรัก

2. การยืนยันและการรับรองเห็นพ้องพฤติกรรมซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกถึงความเห็นด้วย การยอมรับในความถูกต้อง ทั้งในการกระทำและความคิดของบุคคล

3. การให้ความช่วยเหลือ เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น โดยการให้สิ่งของอาจเป็น วัตถุเงินทอง ข้อมูลข่าวสาร หรือการช่วยเหลือโดยตรง

ทอยส์ (Thoits 1982, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:19) กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคมตามแนวคิดของแคปแลนด์ว่า เป็นระดับของความต้องการพื้นฐานทางสังคม ของบุคคลซึ่งเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม และแบ่งการสนับสนุนไว้ 5 อย่าง คือ

1. ด้านอารมณ์ หมายถึงข้อมูลที่ทำให้ทุกคนเชื่อว่า เขาได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งมักได้รับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และมีความผูกพันลึกซึ้งต่อกัน

2. ด้านการยอมรับและเห็นคุณค่า หมายถึง ความรู้สึกที่บอกให้ทราบว่าบุคคลนั้นมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

3. ด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมายถึง การแสดงออกที่บอกให้รู้ว่าบุคคลนั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความผูกพันระหว่างกัน

4. ด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม และการกระทำของบุคคล

5. ด้านสิ่งของ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือในด้านสิ่งของ เงินทอง หรือบริการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จริยวัตร คมพยัคฆ์ (2531, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:38) ครอบครัวยุคใหม่แห่งให้การสนับสนุนทางสังคมที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับบุคคลมากที่สุด โดยเฉพาะการสนับสนุนทางอารมณ์จากคู่สมรส รองลงมาจะเป็นกลุ่มญาติพี่น้องและกลุ่มเพื่อน ซึ่งความต้องการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับภาวะทางสังคม เศรษฐกิจและความต้องการของบุคคล

อุบล นิวัติชัย (2527:285) การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเดิมของคู่สมรสมีบทบาทมากที่สุดต่อคู่สมรสเพราะเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตกับคู่สมรส และเป็นการสนับสนุนทางสังคมต่อกันตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดจนตาย

งามตา วนินทานนท์และคณะ(2545:34) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมของคู่สมรสและการสนับสนุนที่ได้รับจากบิดามารดาในการสร้างความสัมพันธ์กับคู่รักตั้งแต่เริ่มแรกมีความเกี่ยวข้องทางบวกกับความผูกพันและความมั่นคงของคู่สมรส และในขณะเดียวกันการที่บิดามารดาเข้ามาแทรกแซงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมีผลทำให้ความสัมพันธ์ของคู่สมรสลดน้อยลงทั้งก่อนและหลังแต่งงาน

พิตท์แมน และลอยด์(Pittman and Liloyd1988, อ้างถึงใน งามตา วนินทานนท์ และคณะ 2545:28) ได้ศึกษาด้านการสนับสนุนทางสังคม และทรัพยากรในครอบครัว พบว่า คู่สมรสที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และทรัพยากรในครอบครัวมากเท่าใด ก็มีคุณภาพชีวิตสมรสมากขึ้นเท่านั้น

จากการรวบรวมผลงานวิจัยข้างต้นพบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางร่างกายและทางด้านจิตใจ หรือวัตถุสิ่งของ รวมทั้งการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การให้กำลังใจมีผลต่อผู้รับอย่างแน่นอน เพราะคนเราไม่สามารถแยกกายและใจออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง ฉะนั้นการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญและช่วยให้คู่สมรสเกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่า การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวน่าจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส

4. แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อในบทบาทเพศชาย-เพศหญิง

เนื่องจากการที่บุคคลมีความเชื่อในสิ่งใดก็จะเกิดความมั่นใจและคล้อยตามและปฏิบัติ เช่นนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย เพศหญิงมีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส เพราะว่าถ้าในสังคม หรือในครอบครัวมีความเชื่อว่าเพศชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง แข็งแกร่ง และเป็นผู้นำครอบครัว ก็จะทำให้หน้าที่เกี่ยวข้องกับทางด้านวัตถุ เรื่องภายนอกบ้าน รวมทั้งด้านการหาเลี้ยงครอบครัว เพศหญิง จะต้องเป็นฝ่ายคอยดูแลภายในบ้าน อบรมเลี้ยงดูบุตร ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตร เรื่องภายใน ครอบครัวก็จะตกเป็นภาระของเพศหญิงทำให้เกิดความเครียด เมื่อปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ดี อาจมีความขัดแย้งขึ้นในครอบครัวได้ทำให้คุณภาพชีวิตสมรสไม่ราบรื่น

บัคโคเฟน(Bachofen1981)และมอร์แกน (Morgan1851-1877,อ้างถึงใน ปรานี วงษ์เทศ,2544:3) เชื่อว่า ในยุคแรกของพัฒนาการของมนุษย์ สังคมโลกจะถูกปกครองด้วยระบบที่ผู้หญิงมีอำนาจเหนือผู้ชาย จากหลักฐานต่างๆที่พบในสังคมผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการผลิตอาหาร ที่บางสังคมมีการสืบสายทางฝ่ายหญิง ผู้หญิงถูกกีดกันออกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเมืองที่สำคัญๆเนื่องจากบทบาทของความเป็นแม่ และภรรยาจะสัมพันธ์กับอำนาจในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่

สังคมในอดีตมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ระหว่างสามีภรรยา อย่างชัดเจน โดยยึดถือความแตกต่างระหว่างเพศเป็นตัวกำหนดซึ่งเรียกว่า ความเชื่อและบทบาทหน้าที่ตามประเพณี เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในสมัยก่อน ที่ต้องอาศัยการล่าสัตว์เพื่อการยังชีพ จึงสมควรให้เป็นเพศชายซึ่งเป็นเพศที่มีกำลังกายดี และความแข็งแรง มีการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว่องไว เป็นเพศที่เหมาะสมต่อการออกจากบ้านไปล่าสัตว์ ส่วนเพศหญิงเป็นเพศที่ต้องตั้งครุรงก์ และให้นมบุตร ทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทางไปในที่ไกลๆ จึงต้องดูแลบ้านและรับผิดชอบงานต่างๆภายในครอบครัว และกิจกรรมที่ทำไม่ห่างไกลบ้านมากนัก เพศหญิงหรือภรรยาจึงเป็นเพศที่เหมาะสมที่จะทำหน้าที่เป็นแม่บ้านแม่เรือน รวมทั้งอบรมเลี้ยงดูบุตร ส่วนเพศชายหรือสามีเป็นเพศที่เหมาะสมที่จะทำหน้าที่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสำคัญ สามีจึงได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำครอบครัว และเป็นใหญ่กว่าภรรยา แต่ในปัจจุบันผู้หญิงที่ถูกแล้วและลูกโตจนเข้าโรงเรียนแล้ว ก็ต้องออกจากบ้านเพื่อไปหางานทำ โดยทำงานเต็มเวลาเช่นเดียวกับสามี จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์จากการหาเลี้ยงครอบครัวคนเดียวเป็นช่วยกันหาเลี้ยงชีพทั้งสามีและภรรยา นอกจากผู้หญิงต้องรับภาระหนักในการดูแลครอบครัว และการเลี้ยงลูก แล้วยังต้องมาหาเลี้ยงครอบครัวด้วยอีกบทบาทหนึ่ง ในขณะที่ผู้ชายไม่ต้องเพิ่มเวลา ในส่วนนี้ ถึงแม้จะมีกระแสในการมีส่วนร่วมที่ต้องดูแลลูกและกิจกรรมในครอบครัว ของผู้หญิงก็ยังไม่เท่าเทียมผู้ชายเหมือนกับการเข้าไปมีส่วนร่วม ในแรงงานเชิงเศรษฐกิจในตลาดแรงงาน ที่ต้องทำเต็มเวลาเหมือนผู้ชาย จากบทบาทดังกล่าว สังคมไทยก็ยังยึดถือปฏิบัติ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ พาร์สัน (1950, อ้างถึงใน นฤภรณ์ อิทธิพรพันธุ์ 2545:44) กล่าวไว้ว่า ผู้ชายเป็น "ผู้หาเลี้ยง" ด้วยอาชีพนอกบ้าน และผู้หญิงเป็น "แม่บ้าน" พฤติกรรมและบุคลิกภาพและคุณสมบัติทางอารมณ์ของผู้ชายจะสอดคล้องกับบทบาทที่พาร์สัน เรียกว่า "Masculine instrumental role" ได้แก่ ความก้าวร้าว ความคิดริเริ่ม ความมีเหตุผล ส่วนผู้หญิงจะมีลักษณะในเชิงหัวอ่อน วาง่าย ให้ความสำคัญเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก มากกว่าความมีเหตุผล เพื่อให้เหมาะสมกับบทบาท "Feminine expressive role" ซึ่ง พาร์สัน (1950, อ้างถึงใน นฤภรณ์ อิทธิพรพันธุ์ 2545:44) ให้เหตุผลว่า บทบาททางเพศหญิงและเพศชาย คือความจริงที่ว่า เพศหญิงคือผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ที่มีความหมายสำคัญที่สุด ตามสภาพทางชีววิทยา ซึ่งผู้ชายไม่ต้องทำหน้าที่ดังกล่าว

ปัจจุบันการคาดหวังว่าสามีจะต้องเป็นผู้นำ และมีอำนาจเหนือกว่า ภรรยาต้องเป็นฝ่ายยอมตาม สามีเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของครอบครัว และภรรยาเป็นฝ่ายพึ่งพิงนั้น ได้เปลี่ยนแปลง มีการยอมรับ "ความเท่าเทียมกัน" ของสามีและภรรยามากขึ้น แม้ในการปฏิบัติยังมีปัญหาอยู่บ้างแต่ คู่สมรสก็พยายามหาจุดที่พอเหมาะเพื่อความเท่าเทียมกันที่เหมาะสม การเห็นความสำคัญของสามีภรรยา ทำให้ผู้หญิงมีความคาดหวังที่จะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีการพึ่งพิงน้อยลง และมีช่องทางที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ในชีวิตสมรส ในขณะที่ฝ่ายชายไม่ต้องคำนึงถึงการแบกรับภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว และมีโอกาสมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรและงานบ้านอื่นๆ ได้มากขึ้น ถึงแม้บทบาทของสามีภรรยาจะเปลี่ยนแปลงไป ในสังคมชนบทที่ยังคงยกย่องให้ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว และภาระในบ้านยังต้องเป็นของภรรยา ผู้หญิงจำนวนมากที่ต้องทำงานด้วยและต้องอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วย ซึ่งเป็นภาระที่หนักพอสมควร

เลสลีย์และคณะ (Lesely et. al. 1991, อ้างถึงใน นฤภรณ์ อิทธิพรพันธุ์ 2545:45) ได้ทำการศึกษาผลกระทบจากบทบาทเพศในการรับผิดชอบของพ่อแม่ในการดูแลลูก พบว่า ภาระการเลี้ยงดูยังคงเป็นของผู้หญิง เพียงเพศเดียวเท่านั้น ถึงแม้จะทำงานนอกบ้านเต็มเวลาก็ตาม ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทการหาเลี้ยงครอบครัว เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการเงินของครอบครัวสรุปได้ว่าทัศนคติของสามี ในบทบาทของผู้หาเลี้ยงครอบครัวถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่ ถึงแม้ภรรยาจะช่วยทำงานหาเลี้ยงครอบครัวด้วยก็ตาม

การผูกขาดอำนาจทางสังคมของผู้ชายเป็นลักษณะสากลที่เกิดขึ้นในแทบทุกสังคมวัฒนธรรมทั่วโลก ยศ สันติสมบัติ (อ้างถึงใน ปรานี วงษ์เทศ 2544:5) ได้สรุปหลักฐานทางมานุษยวิทยา โดยพิจารณาจากระบบทางสังคมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ระบบเครือญาติและการแต่งงาน จากการสำรวจระบบเครือญาติและการแต่งงานของมนุษย์ในสังคมต่างๆ ทั่วโลก พบว่า 75% ของสังคมโลก เมอร์ด็อกและไวท์ (Merdock & Wirt 1969, อ้างถึงใน ปรานี วงษ์เทศ 2544:5) ผู้หญิงจะย้ายเข้าไปอยู่กับครอบครัวของสามีภายหลังการ

แต่งงานมีเพียง 25% ของสังคมทั้งโลกที่ผู้ชายจะย้ายเข้าไปอยู่กับครอบครัวภรรยาภายหลังการแต่งงานซึ่งมีผลทำให้ผู้หญิง ที่ต้องย้ายไปอยู่ในครอบครัวของฝ่ายชายตกอยู่ในสภาพ ที่เสียเปรียบ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ที่แปลกใหม่ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจของครอบครัวของสามีแบกรับภาระหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย จากครอบครัวผู้ชายปราศจากญาติมิตรที่คอยดูแลปกป้องโยนยามทุกข์ยากตัดขาดจากกลุ่มที่จะสนับสนุน และให้อำนาจต่อรองเมื่อเกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว

2. ในการสืบสกุล เด็กๆจะสืบสกุลข้างพ่อมากกว่าข้างแม่ถึงห้าเท่า และแม้แต่ในสังคมในมาดัลย เช่น พวกโทเรเบรียนส์ ที่เด็กสืบสกุลข้างแม่ เด็กผู้ชายจะอยู่กับน้ำหรือลุงที่เป็นน้องชายหรือพี่ชายของแม่ ซึ่งจะเป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดในตัวเด็กไม่ใช่แม่หรือยาย

การแต่งงานที่มีคู่สมรสได้มากกว่าหนึ่งคน ก็พบมากในเพศชายมากกว่าเพศหญิง การมีภรรยาหลายคนเป็นสังคมนิยมสามัญที่เห็นได้ในสังคมต่างๆทั่วโลก ในขณะที่การมีสามีหลายคนเป็นลักษณะพิเศษที่ไม่ค่อยพบบ่อยนัก การแต่งงานมักจะเป็นการแลกเปลี่ยนผู้หญิง ในหมู่เพศชาย โดยฝ่ายชาย(เจ้าบ่าว)มักจ่ายค่าสินสอดให้ฝ่ายหญิง(เจ้าสาว) เป็นค่าตอบแทนผู้หญิงในสังคมแบบนี้จะถูกกำหนด "ราคา" โดยสินสอดที่ได้รับการแลกเปลี่ยนในหมู่ผู้ชาย

3. ระบบการเมืองการปกครอง แสดงให้เห็นลักษณะเหลื่อมล้ำทางเพศอย่างเห็นได้ชัด หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าเผ่า กษัตริย์ ผู้นำประเทศมักจะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจในการตัดสินใจ อยู่ในมือของเพศชายมากกว่าเพศหญิง

4. ระบบความเชื่อและศาสนา หมอผีและผู้มีอำนาจในทางไสยศาสตร์เวทมนตร์คาถามักเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ศาสนาและองค์กรทางศาสนามักจะได้รับการผูกขาดและชี้นำโดยเพศชาย นอกจากนั้นกฎเกณฑ์ข้อห้ามทางศาสนายังแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางเพศในศาสนาคาทอลิกและพุทธศาสนา ข้อห้ามที่กีดกันผู้หญิงมิให้บวชเป็นพระสงฆ์ ในหลายสังคม ชนเผ่า เพศหญิงถูกมองว่าเป็นเพศที่สกปรกมีมลทินตรงกันข้าม อสุจิของเพศชายที่เป็นสัญลักษณ์ของการเจริญพันธุ์และถูกนำไปใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาที่ช่วยเร่งรัดผลผลิตทางการเกษตร

5. การแบ่งแยกงาน ผู้หญิงจะทำงานหนักเท่าหรือมากกว่าผู้ชายตั้งแต่ ดูแลบ้านเรือน เลี้ยงลูก หักร้างถางพง ขุดผลหมากรากไม้ ผ่าฟัน แต่ผู้หญิงมักถูกขนานนามว่าเป็นแม่บ้านแม่เรือนในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว เป็นผู้สมควรจะมีสิทธิอำนาจการเป็นหัวหน้าครอบครัว

โรซัลโด (Rosaldo, อ้างถึงใน ปราณี วงษ์เทศ 2534:14) กล่าวว่า เมื่อผู้หญิงต้องจำกัดตัวเองอยู่กับขอบข่ายของงานบ้านย่อมทำให้ไม่มีโอกาสเข้าถึงอำนาจชื่อเสียงและค่านิยมทางวัฒนธรรมที่กลายเป็นอภิสิทธิ์ของผู้ชายเท่านั้น และจากความไม่ทัดเทียมของบทบาทของหญิงและชายดังกล่าว ทำให้เมื่อใดก็ตามที่ผู้หญิงสามารถยึดครองหรือแสวงหาอำนาจได้ ก็จะถูกมองเสมอว่า

เป็นแม่คนบ้าง ดังนั้น วิถีทางที่ผู้หญิงจะได้รับการยอมรับ รวมทั้งความรู้สึกทางคุณค่าต่างๆก็จะถูกหล่อหลอมและจำกัดอยู่แต่เฉพาะโลกของงานบ้านที่ผู้หญิงได้สัมผัสด้วยเท่านั้น

ประสบการณ์วัยเด็กของผู้หญิงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ไม่ว่าในความเป็นจริงจะมีความยากลำบากเพียงไรที่ผู้หญิงต้องพบกับกระบวนการอบรมเลี้ยงดู วัฒนธรรมส่วนใหญ่ก็ยังเชื่อว่าการเติบโตเป็นเด็กสาว ยังเป็นกระบวนการที่ง่ายกว่าการเป็นเด็กหนุ่ม เพราะเด็กชายจะต้องถูกกีดกันออกจากกิจกรรมในบ้านที่เขาเคยใช้ชีวิตในวัยเด็กมาตลอด โดยผ่านพิธีกรรมหรือพิธีแรกรับที่จะสอนให้เด็กชายไม่ไว้วางใจและรังเกียจโลกของผู้หญิง เพื่อที่เขาจะสามารถแสวงหาความเป็นผู้ชายของตนเองนอกบ้านได้ ผู้หญิงสามารถเป็นผู้หญิงได้ง่ายกว่าโดยการเลียนแบบแม่ของตนเอง แต่เด็กผู้ชายต้องถูกแยกออกจากประสบการณ์นี้ เพราะเขาต้องพิสูจน์ตัวเองว่ามีความเป็นผู้ชายในหมู่เพื่อนของตัวเอง จึงจะได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว และแม้ว่าเด็กชายทุกคนอาจประสบความสำเร็จที่จะเป็นผู้ชายเต็มตัวได้รูปแบบวัฒนธรรมต่างๆ ก็มักเอนเอียงที่จะเห็นว่าพัฒนาการของการเติบโตเป็นเด็กผู้ชาย เป็นความสามารถส่วนบุคคลที่ต้องพยายามแสวงหาเอาเอง ในขณะที่สถานภาพของผู้หญิงดูเหมือนเป็นสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด

ผู้หญิงได้รับการนิยามว่าเป็นสาวพรหมจารี ซึ่งมีความจำเป็นต่อการสืบเผ่าพันธุ์ของกลุ่ม และถูกจำกัดสิทธิต่างๆแต่ก็สามารถใช้สิทธิพลทุกวิถีทางอย่างไม่เปิดเผย แต่ตราบไคที่ผู้หญิงยังก่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งดังกล่าวผู้หญิงยังคงถูกมองว่าผิดปกติไม่มีระเบียบอันตราย น่ารังเกียจ สกปรก มีมลทิน เหมือนสิ่งของที่ไม่ควรอยู่ใกล้ชิดด้วย

หลายสังคมที่มีการสืบสายทางฝ่ายผู้ชาย ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นเพศที่ไม่มีประโยชน์และเป็นส่วนเกิน แต่บางครั้งก็มีความสำคัญมากต่อผู้ชาย เพราะผู้ชายต้องมีภรรยาและในฐานะของผู้ให้แรงงานและให้กำเนิดสมาชิกใหม่ที่เป็นแรงงานและทายาทของกลุ่มต่อไปด้วย เนื่องจากผู้หญิงมีความสำคัญจึงมีอำนาจแต่เป็นอำนาจที่ตรงกันข้ามกับบรรทัดฐานที่เป็นทางการของสังคม ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงอาจทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างกลุ่มญาติของตัวเองกับญาติของผู้ชายที่เธอแต่งงานด้วย การจัดการและการเลือกแต่งงานกับผู้ชายกลุ่มไหน ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อกลุ่มญาติในสถานการณ์ดังกล่าว กิจกรรมของผู้หญิง จะถูกมองว่าเป็นอันตรายและน่ากลัวได้ ตัวอย่างเช่น พวก เลเล ในเขตแอฟริกาใต้ ที่ต้องขึ้นอยู่กับการจัดการทางการเมืองของผู้หญิง จะกลัวไม่กล้ากินอาหารที่ผู้หญิงเป็นประจำเดือนเป็นคนทำ และจะงดการมีเพศสัมพันธ์ก่อนประสบเหตุการณ์สำคัญใดๆอย่างเด็ดขาด ในบางกลุ่มของนิวกินี ความกลัวมลทินของเลือดประจำเดือนมีมาก เพราะเชื่อว่าเป็นสาเหตุของโรคภัยต่างๆแม้การแต่งงานก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นอันตรายอย่างยิ่ง การหลีกเลี่ยงมลทินจากการเกิดของเด็ก ทำให้ผู้ชายต้องรอเวลาให้ครบ 3 เดือน จึงกลัมนองหน้าเด็กที่เกิดใหม่

ความเชื่อเรื่องความบริสุทธิ์และมลทิน ที่มักมีผลต่อการจำกัดกิจกรรมของผู้หญิง บางครั้งก็อาจใช้เป็นพื้นฐานในการอ้างสิทธิของผู้หญิงที่จะมีความเป็นหนึ่งอันเดียวกัน สร้างอำนาจ และค่าความนิยมเฉพาะกลุ่มของตนเองได้ ดังจะเห็นว่าผู้หญิงที่นำกลั้วมักจะมีอำนาจ ผู้ชายชาวนิวินีจะคอยระแวงระวัง กลัวภรรยาที่โกรธแค้นจะเสิร์ฟอาหารให้เวลาที่มีประจำเดือน หรือเดินข้ามปล่อยให้ประจำเดือนหยดถูกตัวขณะที่ตนเองหลับนอน ผู้หญิงอาจจะรวมตัวกันอยู่ในกระท่อมแยกต่างหากที่มีประจำเดือน จึงเป็นโอกาสที่ได้พักผ่อนและนินทา สร้างโลกที่เป็นอิสระจากการควบคุมของผู้ชาย หรือดังที่ เลวิส (Lewis) ชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงที่ผิดปกติและไม่มีอำนาจในส่วนต่างๆของโลกมักจะเป็นทรงหรือที่สิงอยู่ของผีต่างๆในแง่ที่ผู้หญิงสามารถสร้างกลุ่มความเชื่อ โดยก่อตั้งลัทธิต่างๆที่เป็นคู่แข่งกับการจัดองค์กรทางศาสนาของผู้ชายได้ ผู้หญิงโสเภณีมักมองว่ามีทั้งความน่ากลัวและปรารถนา ทำให้อยู่ในฐานะที่มีอำนาจอย่างแท้จริง ดังเราจะพบผู้หญิงคนิกาส์ที่สิงสู่อยู่ตามวิหารมากมาย

ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ หมายถึงทัศนหรือมุมมองที่เกี่ยวกับข้อกำหนดทางบรรทัดฐานของพฤติกรรมระหว่างเพศชายและเพศหญิงหรือทัศนคติที่มองว่าบทบาทหรือพฤติกรรมอย่างไรที่เหมาะสมและถูกต้องต่อความเป็นหญิงและเป็นชาย ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกต่อครอบครัวและส่งผลต่อชีวิตสมรส

โบรเคนและคูทเนอร์(Brokenand Kutner1976, อ้างถึงใน ปณัศย์ รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร 2542:17) กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศดังนี้ คือ ความคิดเกี่ยวกับบทบาทเพศอย่างเสมอภาค หมายถึงการยอมรับว่าผู้หญิงสามารถออกไปทำงานนอกบ้านในฐานะผู้หาเลี้ยงครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ชายและผู้ชายก็สามารถทำงานบ้านเช่นเดียวกับผู้หญิงได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังยอมรับว่าผู้หญิงมีความเสมอภาคทางอำนาจเท่าเทียมกับผู้ชาย เช่นการที่ผู้หญิงสามารถเป็นหัวหน้าหรือดำรงตำแหน่งที่สูงกว่าผู้ชายได้ และอีกแนวคิดหนึ่งเกี่ยวกับบทบาททางเพศคือแบบประเพณีหรือแบบไม่เสมอภาค คือมีความเห็นว่าผู้หญิงเหมาะที่จะทำงานอยู่แต่ภายในบ้าน และไม่ควรมีอำนาจเท่าเทียมกับผู้ชาย

สแกนโซนี่ (1976, อ้างถึงใน เจริญพงษ์ อินไข่ 2541:7) ศึกษาแบบครอบครัว โดยใช้ มโนทัศน์ของการจำแนก ความแตกต่างระหว่างบทบาท หมายถึงการแบ่งแยกและกำหนดบทบาทในสถานภาพทางสังคมอย่างชัดเจนและแน่นอน พบว่าบทบาทสำคัญของสามีและภรรยา คือ สามีมีความรับผิดชอบต่อบทบาทในครอบครัวที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอก ด้านวัตถุ และการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาจะรับผิดชอบต่อบทบาทเฉพาะภายในครอบครัวในด้าน ความรัก ความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่บุคคลในครอบครัว

ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศหญิงเพศชายตามประเพณีถือว่าเป็นความเชื่อที่มีมาตั้งแต่อดีตกาล เป็นเรื่องที่เกิดมาตามธรรมชาติ ความมีอำนาจ และเป็นค่านิยม ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและถ้าคู่สมรสมีความเชื่อดังกล่าวแล้วและถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดอาจมีความขัดแย้งและเกิดปัญหาต่อชีวิตสมรสได้

5. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา

ชีวิตครอบครัวของสามีภรรยานั้น นอกจากความรักความเข้าใจ และความเห็นอกเห็นใจให้อภัยกัน รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลแล้ว ถ้ามีการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นอย่างดี ชีวิตสมรสของสามีภรรยาก็จะยั่งยืนและเป็นสุขได้

จากการศึกษาของ เดอนเพีย วอนเพียร์ (2531, อ้างถึงใน เจริญพงษ์ อินไข่ 2541:8) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจต่อบทบาทคู่สมรส ว่าประกอบด้วยแนวคิดระบบสังคม และทฤษฎีบทบาท ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์บทบาทระหว่างคู่สมรสโดยอธิบายว่าในส่วนของแนวคิดระบบสังคม ถือว่าองค์ประกอบพื้นฐานของระบบสังคมประกอบด้วย บรรทัดฐาน บทบาท และตำแหน่งหรือสถานภาพ โดยได้อธิบายว่า องค์ประกอบแต่ละส่วน มีความสัมพันธ์กัน โดยพิจารณาจากหน่วยที่เล็กที่สุด ของโครงสร้างทางสังคม คือ "บรรทัดฐาน" ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการแสดงพฤติกรรมหรือมาตรฐานสำหรับการประเมินพฤติกรรมว่ามีความเหมาะสมอย่างไร โดยบุคคลจะรับรู้มาจากการขัดเกลาทางสังคม เมื่อพิจารณาใน "บทบาท" คือโครงสร้างทางระบบสังคมอีกหน่วยหนึ่งที่ประกอบด้วยบรรทัดฐานที่เชื่อมโยง กันสำหรับการทำหน้าที่ที่จำเพาะเจาะจงของระบบ "ส่วนตำแหน่ง" หรือสถานภาพเกิดจากการเชื่อมโยงของบทบาท ชุดหนึ่งในอันที่จะแสดงให้เห็นถึง ที่ตั้งของบุคคลนั้นๆ ในระบบทางสังคม สิ่งที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของระบบเข้าด้วยกันก็คือ ลักษณะการกระทำทางบทบาท ซึ่งหมายถึง การกระทำบทบาทหนึ่งพาดพิงหรือกำหนดให้มีการกระทำอีกบทบาทหนึ่ง ตัวอย่างเช่น บทบาทของสามี จะพาดพิงหรือกำหนดให้มีการกระทำของอีกบทบาทของภรรยาหรือบทบาทของพ่อแม่ จำเป็นต้องมีบทบาทของ ลูก เป็นต้น ดังนั้นในการปฏิสังสรรค์กัน ของบุคคลจะต้องอาศัยความคาดหวังดังกล่าวที่ผูกพันมากับสถานภาพของตนมาเป็นเครื่องแนะแนวของตน

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถเข้าใจถึงแบบแผนความสัมพันธ์ของคู่สมรส กล่าวคือเมื่อพิจารณาครอบครัวในฐานะที่เป็นระบบหนึ่งทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลในตำแหน่งต่างๆ เช่นสามี ภรรยา และบุตร เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมีปฏิสัมพันธ์ เชื่อมโยงซึ่งกันและกันจากการแสดงบทบาทต่างๆ ตามตำแหน่งหรือสถานภาพของแต่ละบุคคลโดยตำแหน่งหรือสถานภาพที่แตกต่างกันนี้อาจมีบทบาทที่แตกต่างกันแต่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาเฉพาะบทบาทของคู่

สมรสของ เดือนเพ็ญ วอนเพียร (2531, อ้างถึงใน เจริญพงษ์ อินไข 2541:8) โดยสรุป แนวความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทระหว่างคู่สมรสจากทฤษฎีต่างๆทางสังคมวิทยาให้เข้าเป็นหมวดหมู่โดยแบ่งออกเป็น 3 แนวคิดคือ

1. แนวคิดบทบาทระหว่างคู่สมรสตามประเพณีเดิม แนวคิดดังกล่าว เป็นการพิจารณาบทบาทข้อจำกัดระหว่างคู่สมรส กล่าวคือ สามีไม่ต้องรับผิดชอบงานภายในบ้าน แต่จะเป็นผู้จัดหาสิ่งสนองตอบต่อความจำเป็นต่อการยังชีพของสมาชิก ซึ่งได้มาจากภายนอกครอบครัว ทฤษฎีที่มีแนวคิดเช่นนี้ได้แก่ทฤษฎีจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาท ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และทฤษฎีทรัพยากร

1.1 ทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาท เป็นการวิเคราะห์ระหว่างคู่สมรส โดยอาศัยการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างเพศเป็นพื้นฐานโดยอธิบายว่า สามีจะมีความรับผิดชอบต่อบทบาทที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกส่วนภรรยาจะรับผิดชอบต่อบทบาทภายในครอบครัวซึ่งเป็นการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน

1.2 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นว่าบทบาทระหว่างสามี และภรรยาเกิดจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน โดยที่สามีมีบทบาทในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาเป็นผู้ให้ความรักและดูแลบ้าน เป็นการแลกเปลี่ยนความรับผิดชอบระหว่างกัน

1.3 ทฤษฎีทรัพยากร โดย บลัคและวอลฟ์ (1960, อ้างถึงใน ปณัสน์ รัฐกิจวิจารณ์ 2542:9) อธิบายว่า การจำแนกหน้าที่ระหว่างสามีภรรยา อยู่บนพื้นฐานแห่งทรัพยากรของคู่สมรส ทฤษฎีนี้สร้างขึ้นจากคำถามที่ว่า "ทำไมสามีและภรรยาจึงมีความรับผิดชอบต่อบทบาทในหน้าที่ที่แตกต่างกัน" และ "ทำไมการจำแนกหน้าที่ภายในครอบครัวจึงแปรเปลี่ยนไปตามสภาพของการประกอบอาชีพระหว่างสามีและภรรยา" ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบภายในครอบครัวของสามีจะมีความสัมพันธ์กลับกันกับระยะเวลาที่ต้องทำงานนอกบ้าน

2. แนวคิดบทบาทระหว่างคู่สามีภรรยา ในลักษณะการเอารัดเอาเปรียบ

จิรติ ดิงศภัทย์ และสุชาติ ดันชัยนันท์ (2529, อ้างถึงใน ปณัสน์ รัฐกิจวิจารณ์ 2542:10) ได้ศึกษาบทบาทระหว่างคู่สมรส ที่มุ่งเน้นความเสมอภาคเรื่องสิทธิและบทบาทของสตรีเป็นสาเหตุสำคัญซึ่งเรียกว่า ทฤษฎีเฟมินิสต์ โดยกลุ่มเฟมินิสต์เสรีนิยม ได้พิจารณาหน้าที่รับผิดชอบต่อบ้าน การอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งถือเป็นงานที่ด้อยเกียรติ และไม่ใช่งานที่ก่อให้เกิดรายได้เหมือนเช่นงานอื่น แนวคิดนี้จึงเรียกร้องให้มีการปรับปรุงระบบครอบครัวไปสู่หลักแห่งความเสมอภาคในการใช้อำนาจและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ระหว่างคู่สมรสในสถาบันครอบครัวให้มากขึ้น

เดือนเพ็ญ วอนเพียร (2531, อ้างถึงใน ปณัสน์ รัฐกิจวิจารณ์ 2542:10) ได้กล่าวไว้ว่า คุณสมบัติของผู้หญิงที่แตกต่างจากชายนั้นอาจเกิดจากพลังที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ชาติ จึงเป็นกระแสทางทฤษฎีที่มุ่งเน้นค้นคว้าการสร้างสรรค์วัฒนธรรมของผู้หญิงที่เป็นเอกเทศขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสามีภรรยา เป็นการเสนอแนวคิดเพื่อให้ทั้งสามีและภรรยาร่วมกันทำบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว และบทบาทความรับผิดชอบภายในครอบครัวด้วยความประนีประนอมระหว่างกัน

การจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาท หมายถึง การแบ่งแยกและกำหนดบทบาทในสถานภาพหนึ่ง ๆ ทางสังคมอย่างชัดเจนและแน่นอน และเมื่อพิจารณาบทบาทระหว่างคู่สมรสจะเห็นได้ว่า บทบาทที่สำคัญของสามีและภรรยาก็คือ สามีมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของครอบครัวที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกบ้าน ส่วนภรรยาจะรับผิดชอบต่อบทบาท เฉพาะภายใน ครอบครัว และในบ้าน พาร์สันและเบลล์ (Parsons&Bales1955, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระไน 2543:15) ได้แบ่งแยก บทบาทของคู่สมรส ออกเป็น 2 ประเภท คือ บทบาทอันเป็นเป้าหมายทางวัตถุ และบทบาทในการตอบสนองทางจิตใจ สำหรับบทบาทอันเป็นเป้าหมายทางวัตถุ หมายถึงบทบาทที่คู่สมรสจะต้องกระทำเพื่อยังชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือบทบาทในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถาบันครอบครัว ส่วนบทบาทในการตอบสนองทางจิตใจ เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับจิตใจอันได้แก่ การอบรมเลี้ยงบุตร การให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิกในครอบครัว บทบาททั้ง 2 ประเภทนี้ ได้แบ่งแยกโดยยึดถือความแตกต่างระหว่างเพศเป็นพื้นฐานสำคัญ กล่าวคือบทบาทอันเป็นเป้าหมายทางวัตถุเป็นบทบาทของสามี ซึ่งเป็นบทบาทของเพศชาย และบทบาทในการสนองทางจิตใจ เป็นบทบาทของภรรยา ซึ่งเป็นบทบาทของเพศหญิง พาร์สัน และเบล (1955, อ้างถึงใน ปณิษฐ์ รัฎฐกิจวิจารณ์ 2542:8)

แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกบทบาทระหว่างคู่สมรส แนวคิดดังกล่าวจะมีลักษณะที่เด่นชัดคือ ระบบความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นสิ่งที่มีความคงที่ ยึดถือเป็นข้อตกลงเบื้องต้น และมีการเปลี่ยนแปลงได้น้อย เพราะบทบาทต่าง ๆ อยู่ในลักษณะของการตอบสนองซึ่งกันและกันอย่างมีสมดุล นอกจากนี้ Straus เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้จำแนกบทบาทระหว่างคู่สมรสออกเป็น 2 ประเภท คือบทบาทในการใช้อำนาจกับบทบาทในการสนับสนุนช่วยเหลือ สตรัส(Struss1964, อ้างถึงใน ปณิษฐ์ รัฎฐกิจวิจารณ์ 2542:1) โดยอธิบายว่า ผู้มีบทบาทในการใช้อำนาจภายในครอบครัวซึ่งเป็นอำนาจโดยชอบธรรมตามสิทธิที่สังคมกำหนดให้ คือสามี และผู้ที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนช่วยเหลือ คือภรรยา แนวความคิดดังกล่าว จึงเป็นการแบ่งแยกบทบาทระหว่างคู่สมรสที่มีลักษณะคงที่

สถานการณ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง โดยฝ่ายหญิงมีโอกาสรับผิดชอบต่อบทบาทในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นในขณะที่ฝ่ายชายมีการช่วยทำงานภายในบ้านเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อบทบาทภายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังเช่นที่ สมิทและเรด (อ้างถึงใน วัชร ภาณุมาศ 2526 : 13) ได้กล่าวว่า “ ภาพพจน์ของสถาบันครอบครัวในปัจจุบันมีแนวโน้มไปสู่การแสดงบทบาทร่วมระหว่างคู่สมรสโดยเฉพาะบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว “ และพิจารณาต่อไป อนาคตของสถาบันนี้จะมีแนวโน้มไปสู่ความเสมอภาค ซึ่งหมายถึงความเท่าเทียมกันของคู่สมรสในการรับผิดชอบต่อบทบาทต่าง ๆ ของ

ครอบครัวร่วมกัน ทั้งที่เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับระบบภายนอกครอบครัวและระบบภายในครอบครัว เช่น ทั้งที่เป็นบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว ความรับผิดชอบต่องานบ้านหรือการอบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น

ส่วนบทบาทที่สามีภรรยา ต้องกระทำตอกันนั้นพระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในปัจฉิมทิส คือทิสตะวันตกซึ่งเป็นทิสหนึ่งใน ทิสทั้ง 6 กรมพระยาวชิรญาณวโรรส(2530:79-82)กล่าวไว้ว่า ปัจฉิมทิส คือทิสเบื้องหลังอันเป็นแนวปฏิบัติที่สามี ภรรยา พึงกระทำแก่กันและกันดังนี้

หน้าที่สามีต่อภรรยา

1. สามีต้องยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา การให้เกียรติต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง จะช่วยให้ชีวิตคู่อยู่ราบรื่น เพราะปัญหาอุปสรรคของชีวิตคู่ที่เห็นอยู่บ่อยๆส่วนหนึ่งก็มาจากการไม่ให้เกียรติกัน เช่น จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย แนะนำให้เป็นที่ยอมรับแก่เพื่อนฝูงและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. สามีต้องไม่ดูหมิ่นภรรยา เช่น ไม่ทุบตี ใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อทำผิดก็ตักเตือนอย่างละมุนละม่อม ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามภรรยาและญาติมิตรของเขา ไม่เปรียบเทียบกับหญิงอื่นให้แสดงใจ

3. วางตนเป็นหัวหน้าครอบครัว และหารายได้เลี้ยงครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ

4. ไม่ประพฤตินอกใจเช่น ไม่นอกใจไปนิยมหญิงอื่นยกเว้นอยู่กันไม่ได้จริงๆก็เลิกกันไป

5. ยินยอมให้ภรรยาประกอบอาชีพที่ทำอยู่แล้วก่อนการสมรส

6. มอบความเป็นใหญ่ให้ เช่น มอบให้ภรรยาเป็นแม่บ้าน ควบคุมดูแลทรัพย์สินสมบัติและกิจการ

ภายในบ้าน

7. ให้เครื่องแต่งตัวและอุปการะเลี้ยงดู แสดงความเอาอกเอาใจทุกโอกาสและให้ของขวัญตามโอกาสด้วย

8. ให้การดูแลรักษาพยาบาลเมื่อภรรยาเจ็บป่วย อุปการะเลี้ยงดูเมื่อพิการหรือทุพพลภาพ โดยสรุป ผู้เป็นสามีจะมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นสามีที่ดีเป็นบิดา และเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีให้แก่ครอบครัว

หน้าที่ภรรยาต่อสามี

1. ภรรยาต้องรู้จักการงานดี เช่น เอาใจใส่จัดระเบียบบ้าน เลี้ยงดูญาติมิตรตามโอกาส เอาใจใส่การกินอยู่ของสามี

2. สงเคราะห์คนข้างเคียงของสามี เช่น ให้ความเคารพนับถือ และสงเคราะห์ญาติมิตรของสามี

3. ไม่ประพฤตินอกใจ เช่น ไม่นอกใจไปนิยมชายอื่น ไม่สรรเสริญชายอื่น ให้แสดงใจสามี เมื่อกระทำผิดควรสารภาพและขอโทษ

4. รักษาทรัพย์สินที่สามีหาได้ ไม่เล่นการพนัน รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ ไม่ปิดบังสามีในเรื่องเงิน

5. ขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง หมั่นตรวจตราดูแลเอาใจใส่ ที่อยู่อาศัย หมั่นหาความรู้ใส่ตัวด้วย

โดยสรุป ผู้เป็นภรรยาทำหน้าที่เป็นภรรยา เป็นมารดา เป็นแม่บ้าน และช่วยเสริมสร้างความสุขในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ

หลักธรรมในพุทธศาสนา(กรมพระยาวชิรญาณวโรรส,2530:79-82)ได้กล่าวไว้ว่า สามีและภรรยาควรดเว้นการประพฤตินอบายมุข 6 ประการ อันจะนำมาซึ่งความยุ่งยากในครอบครัวดังนี้

1. ดื่มน้ำเมา มีโทษ 6 ประการ

- 1.1 ทำให้เสียทรัพย์
- 1.2 เป็นต้นเหตุของการทะเลาะวิวาท
- 1.3 ทำให้เกิดโรค
- 1.4 ต้องดิเคียน
- 1.5 ไม่รู้จักอาย
- 1.6 ทอนกำลังปัญญา

2. เทียวกลางคืน

- 2.1 เชื่อว่าไม่รักษาตัว
- 2.2 เชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย
- 2.3 เชื่อว่าไม่รักษาสมบัติ
- 2.4 เป็นที่ระแวงของคนทั้งหลาย
- 2.5 มักถูกใส่ความ
- 2.6 ได้รับความลำบากมาก

3. เทียวดูการละเล่น มีโทษตามวัตถุที่ไปดู 6 ประการได้แก่

- 3.1 รำที่ไหน ไปที่นั่น
- 3.2 ขับร้องที่ไหน ไปที่นั่น
- 3.3 ดิดสีตีเป่าที่ไหน ไปที่นั่น
- 3.4 เสภาที่ไหน ไปที่นั่น
- 3.5 เพลงที่ไหน ไปที่นั่น
- 3.6 เถิดเทิงที่ไหน ไปที่นั่น

4. เล่นการพนันมีโทษ 6 ประการ คือ

- 4.1 เมื่อชนะยอมก่อเวร
- 4.2 เมื่อแพ้ยอมเสียทรัพย์ที่เสียไป
- 4.3 ทรัพย์ยอมฉิบหาย
- 4.4 ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ
- 4.5 เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน
- 4.6 ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย

5. คบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษตามบุคคลที่คบ 6 ประการ คือ

- 5.1 นำให้เป็นนักเลงการพนัน
- 5.2 นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้
- 5.3 นำให้เป็นนักเลงเหล้า
- 5.4 นำให้เป็นคนหลงเขาด้วยของปลอม
- 5.5 นำให้เป็นคนหลงเขาซึ่งหน้า
- 5.6 นำให้เป็นคนหัวไม้

6. เกียจคร้านการทำงาน มีโทษ 6 ประการ คือ

- 6.1 มักอ้างว่า หนาวนัก แล้วไม่ทำงาน
- 6.2 มักอ้างว่า ร้อนนัก แล้วไม่ทำงาน
- 6.3 มักอ้างว่า เวลาเย็นแล้ว แล้วไม่ทำงาน
- 6.4 มักอ้างว่า ยังเช้ายู่ แล้วไม่ทำงาน
- 6.5 มักอ้างว่า หิวนัก แล้วไม่ทำงาน
- 6.6 มักอ้างว่า กระหายน้ำ แล้วไม่ทำงาน

ครอบครัวพึงเว้นจากการประพฤตินอบายมุข ทั้ง 6 ประการนี้ซึ่งจะนำความเสื่อมเสียมาสู่ตน วงศ์ตระกูล และครอบครัวในที่สุด ซึ่งในชีวิตจริงเราจะพบเห็นได้มากมายว่า ครอบครัวที่มีพ่อแม่บ้านแม่บ้าน ตั้งตัวอยู่ในความประมาท นำตัวเองเข้าสู่อบายมุขเหล่านี้จะนำไปสู่ปัญหาพื้นฐาน ของครอบครัวหลายประการ เช่น การทำให้เสียทรัพย์สิน การทำให้ทรัพย์สินที่หามาได้เสียหายไปโดยไม่เป็นประโยชน์ทางสร้างสรรค์ ทำให้เสียสุขภาพ ทำให้เกิดการทะเลาะกันในครอบครัว ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูลูก ครอบครัวขาดความอบอุ่น ทำให้เกิดหนี้สินและขาดความน่าเชื่อถือจากวงสังคมทั่วไป ไม่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และบางครั้งอาจต้องถูกไล่ออกจากงานหรือต้องเปลี่ยนงานใหม่ ต้นเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุและตายก่อนถึงวัยอันควร หรืออาจทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บหรือโรคติดต่อ และอาจแพร่กระจาย ไปยังคู่สามีภรรยา และลูกได้ การที่

พ่อแม่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก และไม่สามารถทำให้ลูกเอาอย่างในทางที่เหมาะสมได้ก็จะไม่มี ความภาคภูมิใจ ขาดการได้รับการนับถือตัวอย่างที่ดีต่อกันระหว่าง พ่อ แม่ และลูก

ในสังคมปัจจุบันบทบาทหน้าที่ของสามี- ภรรยา ในครอบครัว อาจจะแยกไม่ออก เนื่องจากทั้งสามีและภรรยาต้อง ช่วยกันทำงานเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัว แต่บทบาทหน้าที่ที่ถือเป็นบทบาทสำคัญ ที่คู่สามี-ภรรยาควรตระหนักและให้ความสำคัญ คือ บทบาทการปฏิบัติตนฐานะสามี- ภรรยา ในชีวิตสมรส ไม่นอกใจซึ่งกันและกัน และให้กำลังใจ ให้ เกียรติกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้ชีวิตสมรสมีความสุขได้

6. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะครอบครัว

ความหมายของครอบครัว

สถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเพื่อเป็นตัวแทน ของสถาบันสังคมภายนอก ที่ปลูกฝัง ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ กับสมาชิกรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นคือครอบครัว สุพัตรา สุภาพ (2525,อ้างถึงใน กิตติมา รุ่งแดง 2545:49)กล่าวไว้ว่า

1. ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่สุดของสังคมประกอบด้วยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มา รวมกันโดยการสมรส หรือเป็นความผูกพันทางสายเลือด หรือการมีบุตรบุญธรรม
2. เป็นหน่วยย่อยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด มีการติดต่อ ได้ตอบระหว่างบุคคล เช่นสามี ภรรยา พ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง โดยสมาชิกแต่ละคนจะมีปฏิกริยาเชิง สัมพันธ์ต่อกัน เช่น รักกัน เอาใจใส่กัน สั่งสอนกัน และมีจิตใจที่ผูกพันต่อกัน
- 3.เป็นสถาบันที่สมาชิกในครอบครัวอาจอยู่ร่วมกันตลอดหรืออาจแยกกัน ไปทำงานอยู่ต่างหากก็ได้ แต่ก็นานๆกลับมาเยี่ยมบ้านสักครั้ง
- 4.ครอบครัวจะถ่ายทอดและรักษาวัฒนธรรม สมาชิกในครอบครัวจะเป็นผู้ถ่ายทอด และรับรูปแบบของความประพฤติและปฏิบัติต่อกันและถ้าผสมผสานกับวัฒนธรรมที่ นอกเหนือไปจากครอบครัว ก็จะได้แบบความประพฤติแบบใหม่ที่ปฏิบัติต่อกัน

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ(2537:6) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจ มีการดำเนินชีวิตร่วมกันรวมทั้งพึ่งพิงกัน ทางเศรษฐกิจและสังคม ทางกฎหมาย และสายโลหิต

ลิขิต กาญจนภรณ์ (2547:223) กล่าวว่าครอบครัวเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแหล่งของ การอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาบุคลิกภาพแห่งแรกของชีวิต ครอบครัวมีความหมาย 2 อย่างคือ ประการแรก โครงสร้างที่ประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ พ่อ แม่ ลูก เป็นพื้นฐานของครอบครัว ประการที่ 2 กระบวนการต่างๆที่อยู่ในครอบครัวหมายถึง บรรยากาศของครอบครัว สัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคล และวิธีการอบรมเลี้ยงดูหรืออีกความหมายหนึ่งครอบครัวอาจประกอบด้วยบุคคลที่มากกว่าพ่อแม่และลูก อากรมพ่อแม่ของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง หรือเครือญาติของทั้งสองฝ่ายรวมเข้าด้วยกัน

ประเภทของครอบครัว

ควีน (Queen 1967,อ้างถึงใน พรทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ 2534:17)กล่าวว่า แม้ครอบครัวจะมีหลายรูปแบบ ไม่สามารถบอกได้ว่าครอบครัวแบบใดดีที่สุด เพราะลักษณะของครอบครัวแต่ละแบบนั้นเหมาะสมกับสภาพของสังคมแต่ละสังคม แต่ละกลุ่มอาจคิดว่าครอบครัวของตนเองดีที่สุด ครอบครัวของสังคมอื่นแปลกและผิด เพราะไม่เหมือนของเรา โดยทั่วไปอาจแบ่งครอบครัวออกได้เป็น 3 แบบใหญ่คือ

1. ครอบครัวขยาย คือลักษณะครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนมากทั้งโดยสายเลือดและโดยการสมรสซึ่งประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวตั้งแต่สองครอบครัวขึ้นไปอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ลักษณะของครอบครัวถือนุติพี่น้องจะอยู่รวมกันอย่างใกล้ชิด แม้มีครอบครัวใหม่แล้วยังอยู่รวมกันเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวของครอบครัวขยาย จะไม่แน่นแฟ้นเท่ากับครอบครัวเดี่ยวเนื่องจากการทำหน้าที่สามารถทดแทนหรือสับเปลี่ยนกันได้เช่น เด็กๆ ไม่ได้มีแต่พ่อแม่เท่านั้นที่คอยเลี้ยงดูแต่อาจเป็นบุคคลอื่นในครอบครัวช่วยเลี้ยงดูด้วย รวมทั้งการถ่ายทอดพฤติกรรมต่างๆ การจัดเวลาทางสังคม แก่สมาชิกรุ่นเยาว์ก็เช่นกัน ความยั่งยืนของครอบครัวขยายจะเป็นแบบไม่มีกำหนดเวลาว่าจะสลายตัวเมื่อไร เพราะจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดย แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ

1.1 ครอบครัวขยายญาติพี่น้อง คือครอบครัวที่อยู่รวมกัน ตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด ครอบครัวขยายแบบนี้มีลักษณะพิเศษของการอยู่รวมกันคือ

1.1.1 ครอบครัวขยายญาติทางฝ่ายชาย ครอบครัวชนิดนี้จะมีผู้ชายเป็นใหญ่ ได้แก่ ปู่ หรือ บิดาและญาติที่อาศัยอยู่เป็นญาติของฝ่ายชาย เช่นครอบครัวสมัยเก่าและบางครอบครัวในปัจจุบัน

1.1.2 ครอบครัวขยายญาติฝ่ายหญิง ครอบครัวชนิดนี้ ญาติที่อาศัยอยู่เป็นทางฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงอาจมีอำนาจเป็นหัวหน้าครอบครัว เช่น ชาวเขาบางเผ่า หรือฝ่ายชายอาจได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าครอบครัว

1.2 ครอบครัวขยายเผ่าพันธุ์ เป็นครอบครัวที่คนหนุ่มชน เผ่าพันธุ์เดียวกัน อยู่รวมกัน มีความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ความเป็นอยู่ของสมาชิก ครอบครัวเช่นนี้ได้แก่ ครอบครัวยิบซี เป็นต้น

1.3ครอบครัวขยายรวมกลุ่ม ครอบครัวชนิดนี้ประกอบด้วยครอบครัวหลายครอบครัวรวมกัน หัวหน้าครอบครัวเป็นเสมือนหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเลือกคู่ครอง ให้กับสมาชิกในครอบครัว คนทั้งหมู่บ้านอยู่รวมกัน มีความรับผิดชอบ

ร่วมกัน ครอบครัวเช่นนี้ได้แก่ครอบครัวจีนโบราณ ครอบครัว ชาวยิว หรือครอบครัว โรมานซ์ ในสมัยแรกเริ่มของยุโรปและอเมริกา

2. ครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวพื้นฐาน คือครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด อันประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ซึ่งมีที่อยู่อาศัยตามลำพังเอง หาเลี้ยงครอบครัวด้วยตนเอง ทุกคนในครอบครัวต้องมีความร่วมมือและช่วยเหลือกันทำมาหากินโดยสมาชิกอาจต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาทำงานในบ้านเช่นงานบ้าน งานครัวและเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน ดูแลลูกในบ้าน หรืออาจมีการแบ่งงานกันทำตามความสามารถพิเศษของสามีและภรรยาเพื่อสร้างหลักฐานความมั่นคงแก่ครอบครัว นอกจากนั้นแล้วบุตรที่โตแล้วก็จะเป็แรงงานที่ช่วยเหลือพ่อแม่ได้อีกทางหนึ่ง ลูกๆในครอบครัวเดี่ยวจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยพี่ๆจะช่วยเลี้ยงน้อง และถ่ายทอดวิธีการเล่น และการทำงาน รวมทั้งการเลียนแบบพฤติกรรมของน้องจากพี่ๆ และจากการพิจารณาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวพบว่าสมาชิกแต่ละคนมีความสัมพันธ์โยงใยต่อกันในทุกๆคนสายสัมพันธ์ในลักษณะนี้ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสนิทสนมผูกพันกันอย่างลึกซึ้งเป็นผลดีต่อครอบครัวและได้รับความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี ครอบครัวส่วนใหญ่ในซีกโลกต่างๆสมัยปัจจุบันนี้มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งมีอยู่ 2 แบบคือ

2.1 ครอบครัวเดี่ยวชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ครอบครัวชนิดนี้ผู้ชายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาของครอบครัว และอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้ชาย

2.2.ครอบครัวเดี่ยวหญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว ครอบครัวชนิดนี้ผู้หญิงเป็นใหญ่ และมีอำนาจตัดสินใจปัญหาต่างๆของครอบครัว มีหน้าที่รับผิดชอบเศรษฐกิจของครอบครัวด้วย

3. ครอบครัวกลุ่มหรือครอบครัวซ้อน ได้แก่ครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวมากกว่าหนึ่งครอบครัว หรือครอบครัวที่สามีหรือภรรยามากกว่า 1 คน อาจเป็นสามีคนเดียวภรรยาหลายคน หรือภรรยาคนเดียว สามีมากกว่า 1 คน หรือสามีภรรยาก็ได้ แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบคือ

3.1 สามีคนเดียวภรรยาหลายคน ได้แก่ ครอบครัวกลุ่มซึ่งมีสามีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว แต่ภรรยาอยู่รวมมากกว่า 1 คน อาจเป็น 2 คนหรือมากกว่า 2 คนก็ได้ โดยที่สามีจะต้องเป็นคนดูแลรับผิดชอบสมาชิกในครอบครัวทุกคน

3.2ครอบครัวภรรยาคนเดียวสามีหลายคนได้แก่ครอบครัวที่มีภรรยาเป็นผู้รับผิดชอบครอบครัวเดี่ยวแต่มีสามีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในรูปแบบนี้ภรรยาต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัว

3.3 ครอบครัวบ้านหลังเล็ก ได้แก่วิธีแบบของครอบครัวที่สามีเป็นหัวหน้าคนเดียวแต่มีบ้านหลังเล็ก และมีภรรยาเอกเพียงคนเดียว ส่วนคนอื่นๆ นั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นภรรยา อาจมีฐานะเป็นเพียงภรณาน้อย ผู้มีหน้าที่ให้บริการเป็นกรณีพิเศษเท่านั้น

ครอบครัวในโลกนี้อาจแบ่งได้จากครอบครัวเดี่ยวไปจนถึงครอบครัวขยาย จากครอบครัวโบราณจนถึงครอบครัวสมัยใหม่ แต่ครอบครัวทุกรูปแบบพัฒนาความสัมพันธ์พื้นฐาน 4 ประการเหมือนกันคือ

1. ในทุกครอบครัวความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกจะพัฒนาอย่างแน่นแฟ้นเมื่อเยาว์วัย
2. ครอบครัวส่วนมากมักมีชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและครอบครัวแบบสามีภรรยาคนเดียวเป็นครอบครัวได้รับการยอมรับมาก เพราะมีภาระจากครอบครัวน้อยกว่าชนิดอื่น

3. ครอบครัวทุกชนิดมีหน้าที่หลักที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

โอกเบิร์ตและนิมคอฟฟ์ (Ogburn and Nimkoff, อ้างถึงใน สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ม.ป.ป.:154-155) กล่าวถึงหน้าที่ของครอบครัวไว้ดังนี้ ดังนี้คือ

- 3.1 หน้าที่ให้ความรักความอบอุ่น และความมั่นคงหรือเสถียรภาพทางใจ แก่สมาชิกในครอบครัว เริ่มตั้งแต่บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยาและบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว ต่างมีความรักต่อกันเพื่อให้ครอบครัวมีความอบอุ่นและมีความสุข

- 3.2 หน้าที่ทางเศรษฐกิจ ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวจำเป็นต้องรับผิดชอบ ในความเป็นอยู่ของสมาชิกครอบครัว โดยแสวงหาทรัพยากรมาใช้สอย เพื่อบำบัดความต้องการของครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวอยู่ได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ และการดูแลรักษาสมบัติของครอบครัว

- 3.3 หน้าที่เกี่ยวกับสันติภาพ โดยการเสริมสร้างให้สมาชิกในครอบครัวก่อสันติภาพต่างๆ เพื่อสร้างความสุขในครอบครัวและสนองสังคม

- 3.4 หน้าที่ในการคุ้มครองป้องกันและให้ความปลอดภัยแก่สมาชิกครอบครัว โดยผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องมีหน้าที่ป้องกันและคุ้มครองมิให้สมาชิกในครอบครัวได้รับอันตรายจากภายนอกหรือได้รับความเดือดร้อน จึงถือเป็นหน้าที่ของครอบครัวต้องดูแลและเอาใจใส่

- 3.5 หน้าที่เกี่ยวกับศาสนา โดยบิดามารดาทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว ให้รู้จักศาสนาและเข้าถึงศาสนา เพื่อความสงบเรียบร้อยของครอบครัว

- 3.6 หน้าที่ในด้านให้การศึกษา ถือเป็นหน้าที่ของบิดา มารดาที่ต้องส่งเสริมให้บุตรหรือสมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีและมีความสุข

3.7 หน้าที่ในการให้กำเนิดทายาทเพื่อสืบสกุล ทั้งนี้สืบเนื่องจากความต้องการทางเพศของสามีและภรรยา หรือเป็นแหล่งสร้างสรรค์สมาชิกใหม่

3.8 หน้าที่ส่งเสริมความเจริญส่วนบุคคลให้แก่ลูกๆ ด้วยการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องดีงาม

3.9 หน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนผู้อยู่ในความอุปการะ ให้รู้มรรยาท ระเบียบสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนการรู้จักการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

3.10 สร้างอุดมคติและแรงจูงใจให้ทายาทของครอบครัว ด้วยการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีทำงานต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ยกฐานะหรือตำแหน่งให้สูงขึ้น

3.11 ปลุกฝังนิสัยที่ดีงาม โดยการอบรมสั่งสอนสมาชิกให้รู้จักการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างมีความสุข

4.การพัฒนาครอบครัวมีขั้นตอนและเป็นระบบ โดยพบว่าครอบครัวทุกลักษณะจะมีกระบวนการวัฏจักรของครอบครัวใกล้เคียงกัน นั่นคือการเริ่มพัฒนาครอบครัวจากการเลือกคู่ครอง และสิ้นสุดที่การแตกแขนงออกเป็นครอบครัวใหม่หรือสิ้นสุดการเป็นครอบครัวด้วยการหย่าร้างกัน หรือตายจากกัน

ครอบครัวทุกครอบครัวถ้าสมาชิกในครอบครัวได้ทำหน้าที่หลักที่ต้องรับผิดชอบ และมีการพัฒนาครอบครัวอย่างเป็นระบบ มีความรักเอื้ออาทร ให้ความรักความอบอุ่นต่อกัน ให้กำลังใจกันและกัน ปลุกฝังจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัว ก็จะทำให้สมาชิกของครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

7.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรส่วนบุคคล

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรส่วนบุคคลและคุณภาพชีวิตสมรสพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

สถานภาพ

จัสมิน สุวรรณชีพ (2544) ทำการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสในกรุงเทพมหานครพบว่า สามีมีระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูงกว่าภรรยา

อายุ

จากการศึกษาของ วราภรณ์ เนาวรังษี และคณะ(2546:51) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส

ลีเวนสัน และคณะ(Levenson et. al1993, อ้างถึงใน วราภรณ์ เนาวรังษี และคณะ 2546:51) ได้ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสที่อยู่กินกันเป็นเวลานาน พบว่า เมื่อ

เปรียบเทียบกับคู่สมรสในวัยกลางคน คู่สมรสในวัยสูงอายุจะมีความสุขร่วมกันมากขึ้นในเรื่องต่างๆ เนื่องจากมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มากขึ้น

สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว

สายสุรี จุติกุล (อ้างถึงใน คณะกรรมการด้านครอบครัว, 2537) กล่าวว่า เศรษฐกิจของครอบครัวเป็นพื้นฐานและปัจจัยเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในครอบครัวระดับหนึ่ง ปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องในครอบครัวมีหลายประการ เช่นเมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอตามความต้องการพื้นฐานของครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความทุกข์ยากลำบาก ทำให้เกิดการระหองระแหงทะเลาะเบาะแว้ง หงุดหงิด เป็นสาเหตุของความขัดแย้งกัน ของคนในครอบครัว

คัทไรท์ (Cutright 1971, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543:38) ได้ศึกษาเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส และคู่สมรส ที่มีรายได้สูงจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า รายได้ของครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

บุญประครอง ภาณุรัตน์ (2531, อ้างถึงใน จัสมิน สุวรรณชีพ 2544) ได้ศึกษาพบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

ระดับการศึกษา

บลัดและวูล์ฟ (Blood and Wolf 1960, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543) ได้ศึกษาพบว่า คู่สมรสที่มีการศึกษาเท่าเทียมกัน จะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาไม่เท่ากัน

บัมพาสและสวีท (Bumpass and Sweet 1972, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543) พบว่า คู่สมรสยังมีการศึกษาต่างกันเท่าใดย่อมทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในชีวิตสมรสมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะภรรยาที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าสามี จะมีอัตราหย่าร้างสูงกว่ากลุ่มคู่สมรสที่สามีมีระดับการศึกษาสูงกว่าภรรยา และกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาเท่ากัน

บูธและไวท์ (Booth and White 1980, อ้างถึงใน บุญประครอง ภาณุรัตน์ 2531) พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะเป็นผู้ที่มีความรู้มาก สามารถมองเห็นปัญหา และมีแนวทางในการแก้ไข ปัญหาได้มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว รวมทั้งก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้วย

การใช้เวลาร่วมกันของคู่สมรส

การใช้เวลาร่วมกันของคู่สมรสมีผลต่อความสัมพันธ์กันในครอบครัว ซึ่งจะทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมทำให้ครอบครัวมีความผูกพันกันและคู่สมรสมีเวลาที่จะพูดคุยกันมากขึ้นทำให้มีความเข้าใจกันในชีวิตสมรสทั้งสามี และภรรยา

โสภา ขปิลมณฑ์ (2534, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543:39) ได้กล่าวถึงครอบครัวที่มีคุณภาพ และมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส คือการที่สามีและภรรยาได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เช่นการรับประทานอาหารร่วมกันหรือกิจกรรมสนุกสนานร่วมกัน เช่นการไปเที่ยว ดูหนัง ฟังเพลงด้วยกัน

กรมสุขภาพจิต (2540, อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543:39) กล่าวถึงบทบาทของสามี ภรรยา ที่จะส่งเสริมให้ชีวิตคู่ดำเนินไปอย่างมีความสุข องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ การใช้เวลาว่างและการนันทนาการ ร่วมกัน โดยการทำกิจกรรมร่วมกันเมื่อมีโอกาสดังนั้น เช่นชมภาพยนตร์ ปลูกต้นไม้ รับประทานอาหารนอกบ้าน พุดคุยในสิ่งที่สนใจร่วมกัน กิจกรรมเหล่านี้ จะทำให้สองฝ่ายต่างมีความรู้สึกร่วมกันมีความต้องการซึ่งกันและกัน มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

ลักษณะทางครอบครัว

ลักษณะทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสเนื่องจากการมีลักษณะครอบครัวที่เป็นครอบครัวทั้ง 3 ประเภท ดังเช่น ครอบครัวเดี่ยว จะเป็นครอบครัวที่ต้องอยู่ร่วมกันระหว่าง พ่อ แม่ และลูก จึงมีความสนิทสนมและใกล้ชิดผูกพันมากกว่าครอบครัวขยายซึ่งเป็นผลดีต่อครอบครัวได้รับความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี เนื่องทุกสิ่งทุกอย่างต้อง ส่วนครอบครัวขยายหรือครอบครัวกลุ่มนั้นมีผลต่อการปรับตัวของคู่สมรส และการที่จะมีเวลาร่วมทำกิจกรรมในครอบครัวไม่เหมือนกัน รวมทั้งโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งในครอบครัวและการดำเนินกิจกรรมอื่นๆที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตก็ต่างกัน

ระยะเวลาการสมรส

จิตมิน สุวรรณชีพ(2544:193) ได้ศึกษาพบว่าระยะเวลาสมรสมีผลต่อระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

อุบลรัตน์ พิษณุชยชนนท์(2531) ได้ศึกษาพบว่า ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541)ได้ศึกษาสภาวะความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสกล่าวคือ ระยะเวลาสมรสมากขึ้นความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสจะลดลงส่วนระยะเวลาสมรสที่สั้นกว่าความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสจะสูง

กรีนสติน (Greenstien1996, อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์2541) ได้ศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส พบว่า คู่สมรสที่คงทนอยู่อย่างน้อย 5 ปี มีแนวโน้มว่าการสมรสนั้นจะคงอยู่ แต่หากระยะเวลาสมรสอยู่ระหว่าง 2-5 ปี โอกาสการสมจะสิ้นสุดลง จะสูงกว่าช่วงแรกของการสมรส

จำนวนบุตร

การมีบุตรของกลุ่มสมรสมีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส เพราะการมีบุตรเป็นการสร้างครอบครัวให้มีความสมบูรณ์ และบุตรก็เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ของกลุ่มสมรสอีกทางหนึ่ง

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์(2536:9) กล่าวว่าไว้ว่าการมีบุตรเป็นการช่วยเยียวยาความสัมพันธ์ที่อาจแตกร้าวได้ ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะประนีประนอมกันมากขึ้น ความเสี่ยงในการหย่าร้างน้อยลง แต่ว่าเมื่อใดที่มีบุตรก็ย่อมมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น กลุ่มสมรสก็มีภาระเพิ่มมากขึ้น มีเวลาให้กันน้อยลง ยังมีบุตรมากขึ้นจะยังมีเวลาให้กันน้อยลง

บาร์ (Bahr1989, อ้างถึงใน จัสมิน สุวรรณชีพ2544)ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรส จะเปลี่ยนไปตามลำดับขั้นของชีวิต เมื่อมีบุตรความพึงพอใจในชีวิตจะค่อยๆลดลง จากตอนที่เริ่มแต่งงานใหม่ จนกระทั่งบุตรพ้นจากการดูแลไปแล้ว ความพึงพอใจในชีวิตสมรสจะค่อยๆเพิ่มขึ้น

ฟิกเลย์(Figley 1981, อ้างถึงในจัสมิน สุวรรณชีพ2544) ได้ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ที่มีบุตรจะต่ำกว่ากลุ่มสมรสที่ไม่มีบุตร

แฮกเกิล(Hackel1984, อ้างถึงในจัสมิน สุวรรณชีพ2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสัมพันธภาพในชีวิตสมรสในช่วงที่กลุ่มสมรสกำลังเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นพ่อแม่ พบว่า ในช่วงหลังคลอดบุตรนั้น ทั้งหญิงและชายต่างมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสลดลง เมื่อกลุ่มสมรสของตนไม่ค่อยมีเวลาอยู่เคียงข้าง และไม่ค่อยแสดงความรักความห่วงใยต่อกันเท่าที่ควรและมีงานวิจัยของ อุบลรัตน์ พิษณุชยะนนท์ และงานวิจัยของ สุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์ (อ้างถึงใน จัสมิน สุวรรณชีพ2544) พบว่า การมีบุตรมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

สรุป จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรส่วนบุคคลพบว่ามีตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสทั้งทางบวกและทางลบดังนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวแปรส่วนบุคคลอันประกอบด้วย สถานภาพ อายุ การศึกษา การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาการสมรส และจำนวนบุตรที่มีชีวิต ของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง

8. บริบทของตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ตำบลทุ่งหลวงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอปากท่อจังหวัดราชบุรี อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอปากท่อ ห่างจากอำเภอปากท่อ ประมาณ 25 กิโลเมตร(จากข้อมูลของ อบต.ทุ่งหลวง ปีงบประมาณ 2548)มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 8 โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน มีวิทยาลัยการอาชีพ ระดับชั้น ปวช. และ ปวส. จำนวน 1 โรงเรียน มีวัด จำนวน9 แห่ง สำนักสงฆ์ 3 แห่ง มีสถานีอนามัย 3 แห่ง มีหน่วยงาน อบต. อยู่ในเขตชุมชน สถานีตำรวจภูธร 1 แห่ง ซึ่งเป็น

ตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุดในอำเภอปากท่อ คือมีจำนวน หมู่บ้าน 16 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ประมาณ 13,500คน เพศชาย ประมาณ 53% ของประชากรทั้งหมด (จากข้อมูลของ อบต.ทุ่งหลวง ปีงบประมาณ 2548) ความมีชื่อเสียงของตำบลทุ่งหลวงคือ มีมะม่วงหลากหลายพันธุ์ และเป็นมะม่วงที่ถูกคัดเลือกแล้วพบว่าดีที่สุดของอำเภอปากท่อ และมีการผลิตเพื่อการส่งออก อำเภอปากท่อจึงมี งานวันมะม่วง เป็นงานประจำปีของอำเภอและมะม่วงที่นำมาออกงานคือมะม่วงของตำบลทุ่งหลวง รวมทั้งผลิตภัณฑ์อาหารมะม่วงแปรรูป เช่นมะม่วงคอง มะม่วงแช่อิ่ม มะม่วงกวน ซึ่งก็ทำให้กลุ่มแม่บ้านมีการรวมกลุ่มจัดทำผลิตภัณฑ์มะม่วงเป็นสินค้า หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล

พื้นที่ของตำบลทุ่งหลวง เป็นภูเขาและที่ราบเหมาะสำหรับการเพาะปลูกและมีสถานประกอบการ หลายแห่งด้วยกันเช่น ฟาร์มสุกร ฟาร์มเลี้ยงไก่ และมีการชุดบ่อลูกกุ้ง มีโรงงานปูนขาว ซึ่งส่งผลให้เกิดมลพิษในชุมชน สร้างความเดือดร้อนแก่คนในชุมชน แต่ตำบลทุ่งหลวง อยู่ห่างจากโรงงานห้องเย็นไม่กี่กิโลเมตร คนในชุมชนส่วนมากจึงมักประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานใกล้ชุมชนและรับจ้างทั่วไปในชุมชนในชุมชนส่วนมากไปทำงาน โดยการเดินทางไปเข้า-เย็นกลับ หรือบางทีก็ทำงานช่วงกลางคืน ซึ่งทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทำกิจกรรมร่วมกันในชีวิตคู่สมรส บางครั้งไม่เข้าใจกันทำให้มีปัญหาในครอบครัว และผลจากการประกอบอาชีพรับจ้างทั้งสามีและภรรยา ปลอยให้ลูกอยู่บ้านตามลำพังและไม่ได้ใกล้ชิดกับพ่อแม่เท่าที่ควร และถ้าครอบครัวที่ทำงานงานโรงงานก็จะเลือกทำงานสลับกันกับระหว่างสามีและภรรยา ทำให้ลูกไม่มีโอกาสที่จะได้พบหน้าพ่อแม่พร้อมกัน ส่วนงานรับจ้างอื่นๆในชุมชนเช่นการรับจ้างเก็บผัก ก็ต้องตื่นแต่เช้า ตี 3 ตี 4 กว่าเสร็จก็สายประมาณ 9.00-10.00 น บางครอบครัวต้องให้ลูกหุงหาอาหารกินเองก่อนไปโรงเรียน รวมทั้งจัดการเตรียมตัวไปโรงเรียน เองตั้งแต่อายุยังน้อย เด็กที่เรียนชั้นประถมศึกษาอายุ 7-12 ปี บางทีไม่ได้รับประทานอาหารเช้าโดยพ่อแม่ให้เงินไปซื้อกินที่โรงเรียนทำให้เด็กเครียด เด็กขาดอาหาร เป็นโรคและส่งผลให้เด็กเรียนไม่รู้เรื่อง ส่วนเด็กเล็กที่ยังไม่ได้เรียนหนังสือ ก็ถูกปล่อยให้ ตา ยาย เป็นผู้เลี้ยงดูเพื่อพ่อแม่ได้ไปทำงาน และการเลี้ยงดูหลานของผู้สูงอายุก็จะตามใจหลาน ประคบประหงมอย่างดี จนบางทีถ้าพ่อแม่ต้องทำโทษลูกเมื่อกระทำความผิดก็จะทำให้ตายายไม่พอใจและน้อยใจไม่พูดคุยหรือบางทีก็คิดว่าพ่อแม่ของเด็ก ทำให้เกิดการทะเลาะกัน และปัญหาที่พบทั่วไปของชีวิตครอบครัวของบางครอบครัวคือ การที่พ่อแม่ของสามีและภรรยา จะเข้าข้างลูกของตนเองไม่ว่าจะผิดจะถูกก็ตามและจะเข้าไปจัดการ มีหลายครอบครัวต้องแยกทางกันเพราะพ่อแม่ไม่ชอบลูกเขยหรือลูกสะใภ้ ในกรณีนี้พบประมาณร้อยละ10 ของครอบครัวหย่าแยก และหลายครอบครัวที่สามีทำงานราชการภรรยาทำงานรับจ้างในชุมชน ทำให้สามีมีโอกาสเที่ยวห้องอาหารดื่มเหล้าเมาและติดผู้หญิงทำให้มีการใช้ความรุนแรง ทะเลาะเบาะแว้งกันบางทีถึงขั้นตบตีกันและส่วนมากภรรยาจะถูกตี ประมาณร้อยละ 5 ของคู่สมรสทั้งหมด

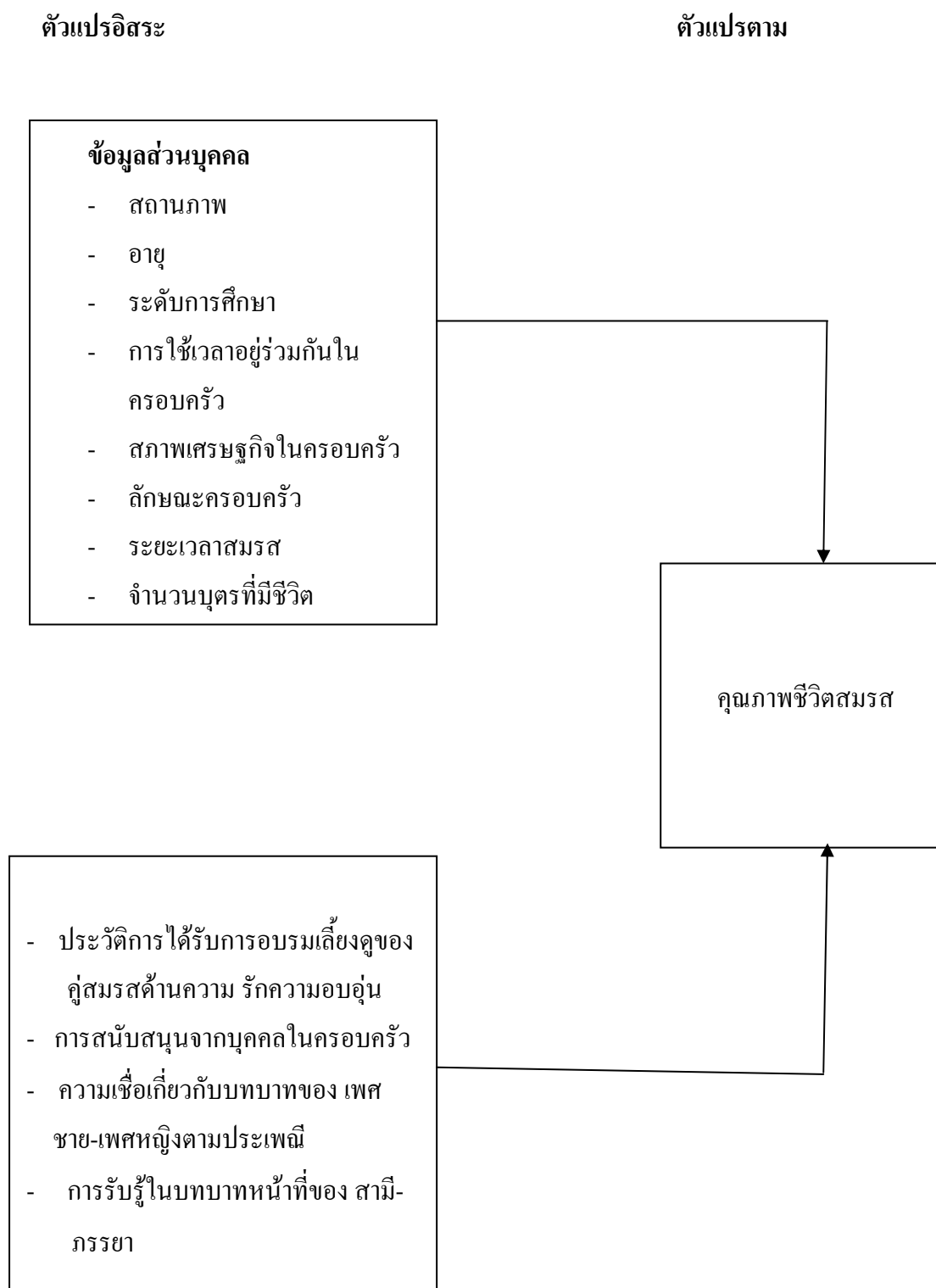
ตำบลทุ่งหลวงมีจำนวนคู่สมรสทั้งหมดที่อยู่กันด้วยกันในปัจจุบันมีจำนวน 2,300 คู่ ลักษณะครอบครัวของชุมชนตำบลทุ่งหลวงเป็นชุมชนชนบท ไม่คำนึงถึงความสำคัญของครอบครัวเท่าที่ควร ส่วนมากอยู่กันแบบครอบครัวขยายเพราะอย่างน้อยครอบครัวของลูกคนเล็กก็จะอยู่กับบ้านเดิม คือมีพ่อแม่อยู่ด้วย หรือบางบ้านก็มีหลาน (ลูกของญาติ) มาอาศัยอยู่ด้วย เนื่องจากพ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่ ไปทำงานที่อื่น ฝากลูกไว้กับญาติให้ช่วยเลี้ยงดู ส่วนการสื่อสารกันในกลุ่มสามีภรรยาของประชาชนในตำบลทุ่งหลวง ยังมีการใช้คำพูดแบบรุนแรง มีการพูดคุยกันน้อยลงทำให้ไม่เข้าใจกันและมีความขัดแย้งกันบ่อยๆ

สถานการณ์สภาพครอบครัวของตำบลทุ่งหลวงพบว่า และหลายๆครอบครัวก็ยังมีการทะเลาะเบาะแว้งกันเนื่องจากความไม่รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนในครอบครัว หรือไม่ช่วยเหลือกันทำมาหากิน และสามีหรือภรรยาติดสุรา ทำให้อีกฝ่ายเกิดความเครียด จึงทำให้ระบายนความเครียดสู่คนในครอบครัว จากการสำรวจข้อมูลสถานภาพครอบครัวของอสม.ในเขตตำบลทุ่งหลวง ข้อมูลจากสถานีอนามัย ในเขตตำบลทุ่งหลวง ปีงบประมาณ 2548 มีปัญหาครอบครัวหย่าร้างจำนวน 420 คู่ ครอบครัวที่ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ จำนวน 112 คู่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น เกิดความรุนแรงในครอบครัว จนกลายเป็นครอบครัวแตกแยก ปัญหาตามมาก็คือ ผู้สูงอายุ เด็ก ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ขาดคนดูแล เกิดปัญหาทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมถึงปัญหาวัยรุ่น เกิดปัญหาสังคม และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจตามมา

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเนื่องจากมีผลต่อการดำเนินชีวิตครอบครัว ลดความขัดแย้งกันในครอบครัว ส่งเสริมสัมพันธภาพในชีวิตสมรส ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสทำให้ครอบครัวมีความสุขลดปัญหาการหย่าร้างกันในครอบครัวและช่วยแก้ปัญหาเด็กและคนชราถูกทอดทิ้ง ซึ่งเป็นปัญหาสังคม ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานอยู่ในชุมชนและรับผิดชอบงานสุขภาพจิตในชุมชน ปัญหาครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากนโยบายของสถาบันพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มุ่งเน้นที่จะพัฒนาครอบครัวและความสัมพันธ์ของคู่สามีภรรยา ซึ่งเป็นพื้นฐานของครอบครัว จึงสนใจที่จะศึกษา คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์กันในครอบครัว สิ่งที่จะส่งผลให้ชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงมีคุณภาพนั้นคู่สมรสหลาย ๆ คู่ยังจัดการไม่ได้ ทั้งนี้ ปัจจัยหลายๆด้านที่น่าสนใจน่าศึกษาเช่น ประวัติการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากคนในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ว่ามีผลต่อคุณภาพ

ชีวิตของคู่สมรสหรือไม่และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สามีภรรยาและสถาบันครอบครัวให้ดีขึ้น อันจะส่งผลไปสู่การพัฒนาสังคมต่อไป

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย



บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีคู่สมรส ในเขต ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
5. การรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ คู่สมรสที่อยู่กันด้วยกัน อาศัยอยู่ในเขตของตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ทั้งหมด 16 หมู่บ้าน จำนวน 2,300 คู่ (ข้อมูลจากสถานีอนามัยในเขตตำบลทุ่งหลวง ปี 2549)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ 2548:100-101) ได้กลุ่มตัวอย่าง 329 คู่ จำนวน 658 คน และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามหมู่บ้าน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนคู่สมรสทั้งหมด	จำนวนคู่สมรสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
บ้านหนองไร่	1	200	29
บ้านหนองข่อย	2	151	22
บ้านทุ่งหลวง	3	119	17
บ้านพุทไธสง	4	210	30
บ้านหนองโสน	5	176	25
บ้านหนองไผ่	6	133	19
บ้านหนองน้ำใส	7	210	30
บ้านเขาพระเอก	8	194	28
บ้านหนองกอก	9	133	19
บ้านหนองตาจร	10	80	12
บ้านหนองวัวคำ	11	159	23
บ้านพุยง	12	69	10
บ้านเขากลอย	13	53	7
บ้านเด่น-ไชโย	14	199	28
บ้านเหล่ามะละกอ	15	134	19
บ้านเนิน	16	80	11
รวม		2,300	329

2.ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้

1.ตัวแปรอิสระ

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

1.1.1 สถานภาพ แบ่งเป็น

สามี

ภรรยา

1.1.2 อายุ แบ่งเป็น แบ่งเป็น

ต่ำกว่า 20 ปี

20-29 ปี

30-49 ปี

50ปี ขึ้นไป

1.1.3 ระดับการศึกษา แบ่งเป็น

ชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.

ชั้น. ปวส./อนุปริญญา

ระดับ ปริญญาตรีและสูงกว่า

1.1.4 การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัว แบ่งเป็น

เพียงพอ

ไม่เพียงพอ

1.1.5 สภาพเศรษฐกิจในครอบครัว แบ่งเป็น

พอใช้ แต่ไม่เหลือเก็บ

พอใช้เหลือเก็บ

ไม่พอใช้

1.1.6 ลักษณะครอบครัว แบ่งเป็น

ครอบครัวเดี่ยว

ครอบครัวขยาย

1.1.7 ระยะเวลาการสมรส แบ่งเป็น

ต่ำกว่า 5 ปี

5-10 ปี

มากกว่า 10 ปี

1.1.8 จำนวนบุตรที่มีชีวิต แบ่งเป็น

ไม่มีบุตร

1-2 คน

ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

1.2 ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น

1.3 การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว

1.4 ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี

1.5 การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา

2. ตัวแปรตาม

คุณภาพชีวิตสมรส

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มสมรส ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัว สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตร ลักษณะแบบสอบถามเป็นปลายปิดแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 22 ข้อ และมีข้อคำถามที่ตรงกันข้ามคือข้อ 15,16 และข้อ 17 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับดังนี้

น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบน้อยที่สุด
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบน้อย
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบปานกลาง
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบมาก
มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนข้อความที่แสดงถึงการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น หากตอบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดจะให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะให้คะแนนกลับกัน(ข้อ 15,16และข้อ 17) หากตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุดจะให้คะแนน1,2,3,4และ5 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน17 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

น้อย ที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบน้อยที่สุด

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบน้อย

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบปานกลาง

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบมาก

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนข้อความที่แสดงถึงการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวหากตอบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดจะให้คะแนน 5,4,3, 2 และ 1 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4. แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี ลักษณะแบบสอบถามเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบจำนวน 22 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตาม ประเพณี ของผู้ตอบน้อยที่สุด

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี ของผู้ตอบน้อย

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี ของผู้ตอบปานกลาง

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี ของผู้ตอบมาก

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทกับเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี ของผู้ตอบมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนข้อความที่แสดงถึงการมีความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตาม ประเพณี หากตอบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดจะให้คะแนน 5,4,3, 2 และ 1 ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี- ภรรยา ลักษณะแบบสอบถามเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบจำนวน 27 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

น้อยที่สุด	หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความจริงของผู้ตอบน้อยที่สุด
น้อย	หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความจริงของผู้ตอบน้อย
ปานกลาง	หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความจริงของผู้ตอบปานกลาง
มาก	หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความจริงของผู้ตอบมาก
มากที่สุด	หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความจริงของผู้ตอบมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนข้อความที่แสดงถึงการมีการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี- ภรรยา หากตอบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดจะให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

การแปลความหมายคะแนนประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น, แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว, ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี, การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนโดยใช้วิธีคำนวณจากสูตรอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.8\end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น, แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว, ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี, การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ในระดับ น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น, แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว, ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี, การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น, แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว, ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี, การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น, แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว, ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี, การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 4.21- 5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น,แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว,ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงหญิงตามประเพณี, การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยาในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส ลักษณะคำถามเป็นการแสดงความรู้สึกและการกระทำต่อคู่สมรสจำนวน 30 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับคือ

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกและการกระทำต่อคู่สมรสของผู้ตอบน้อยที่สุด

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกและการกระทำต่อคู่สมรสของผู้ตอบน้อย

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกและการกระทำต่อคู่สมรสของผู้ตอบปานกลาง

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกและการกระทำต่อคู่สมรสของผู้ตอบมาก

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกและการกระทำต่อคู่สมรสของผู้ตอบมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนข้อความที่แสดงถึงความรู้สึกและการกระทำต่อคู่สมรสหากตอบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดจะให้คะแนน 5,4,3, 2 และ 1 ตามลำดับ การแปลความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อคู่สมรส ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 –1.80 หมายถึง คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 –2.60 หมายถึง คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี และภรรยา คุณภาพชีวิตสมรส เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

3. นำแบบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างกับคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน

4. หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เกี่ยวกับประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศชาย-เพศหญิง ความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา โดยใช้ สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

4.1.ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่นได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7488

4.2. แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8793

4.3 ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8813

4.4 การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9467

4.5 คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9655

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองร่วมกับผู้ช่วยวิจัย ใช้การจ่ายแบบสอบถามคู่สมรสตามแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตลอดจนตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานีอนามัยในเขตตำบลทุ่งหลวงและประธาน อสม ประจำหมู่บ้าน(ยกเว้นหมู่ที่ 1. เนื่องจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลเอง) ในเขตตำบลทุ่งหลวง ให้เป็นผู้ช่วยเก็บข้อมูลเพื่อประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสอบถามคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่าง 329 คู่ จำนวน 658 คน

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามพบว่ามีความสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 658 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จึงนำมาลงรหัสในแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป(SPSS) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์หาระดับ ของประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี และการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี - ภรรยา จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการจัดระดับ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย สถานภาพ การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัว ลักษณะครอบครัว ต่างกัน โดยใช้ค่าการทดสอบค่าที (t-test Independent) และกลุ่มสมรสที่มี อายุ ระดับการศึกษา สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระยะเวลาสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต ต่างกัน โดยใช้ค่าสถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ซึ่งหากพบข้อแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี Scheffe'
4. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลคุณภาพชีวิตสมรส ของสามี ของภรรยา และของกลุ่มสมรส ได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงและการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี - ภรรยา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสตรีในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 329 คู่ จำนวน 658 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยจำแนกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มสตรี ในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยการแสดงจำนวนและร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตอนที่ 2 ศึกษาระดับประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่สามี-ภรรยา คุณภาพชีวิตสมรสของสามี, ภรรยา และคู่สมรส โดยการแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตอนที่ 3 ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสตรีจำแนกตาม สถานภาพ การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ลักษณะครอบครัว โดยใช้ค่าการทดสอบค่าที (t – test) อายุ ระดับการศึกษา สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระยะเวลาสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต โดยใช้ค่าสถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ดังแสดงในตารางที่ 4-20

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามี ด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญ (Stepwise Multiple Regreeion) ตารางที่ 21-22

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยา ด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

คุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญ (Stepwise Multiple Regreeion) ดังตารางที่ 23-24

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดู ของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญ (Stepwise Multiple Regreeion) ดังตารางที่ 25-26

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

X_1	แทน	ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรส
X_2	แทน	แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว
X_3	แทน	ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี
X_4	แทน	การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา
Y	แทน	คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส
$Y_{(1)}$	แทน	คุณภาพชีวิตสมรสของสามี
$Y_{(2)}$	แทน	คุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	องศาอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมของค่ากำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean square)
Multiple R (R)	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R square	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนาย
adjusted R square	แทน	สัมประสิทธิ์ในการทำนายที่ปรับแล้ว
R^2 Change	แทน	ค่า R^2 ที่เพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอย
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error of the Estimate)

b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficients)
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Regression Coefficients)
constant	แทน	ค่าคงที่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 329 คู่ 658 คน โดยจำแนกตาม สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว สภาพเศรษฐกิจในครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และ ค่าร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ		
สามี	329	50.00
ภรรยา	329	50.00
รวม	658	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	103	15.66
30-49 ปี	361	54.86
50 ปีขึ้นไป	194	29.48
รวม	658	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	490	74.46
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	78	11.85
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	58	8.82
ชั้น ปวส./อนุปริญญาและสูงกว่า	32	4.87
รวม	658	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัว		
เพียงพอ	566	86.02
ไม่เพียงพอ	92	13.98
รวม	658	100.00
สภาพเศรษฐกิจในครอบครัว		
พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ	386	58.67
พอใช้เหลือเก็บ	164	24.92
ไม่พอใช้	108	16.41
รวม	658	100.00
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	454	69.00
ครอบครัวขยาย	204	31.00
รวม	658	100.00
ระยะเวลาการสมรส		
ต่ำกว่า 5 ปี	89	13.53
5-10 ปี	139	21.12
มากกว่า 10 ปี	430	65.35
รวม	658	100.00
จำนวนบุตรที่มีชีวิต		
ไม่มีบุตร	77	11.70
1-2 คน	439	66.72
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	142	21.58
รวม	658	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี จำนวน 329 คู่ ส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 30-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.86 มีการศึกษา ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 74.46 มีเวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัว เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 86.02 มีสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวอยู่ระดับพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 58.67 ส่วนมากอาศัยเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 69.00 มีระยะเวลาสมรสมาแล้ว มากกว่า 10ปี คิดเป็นร้อยละ 65.35 และส่วนมาก มีบุตร 1-2คนคิดเป็นร้อยละ66.72

ตอนที่ 2 ศึกษาระดับประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นของกลุ่มสมรส การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา และคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส คุณภาพชีวิตสมรสสามี คุณภาพชีวิตสมรสภรรยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นของกลุ่มสมรส การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา และคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส คุณภาพชีวิตสมรสของสามีและคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นของกลุ่มสมรส	3.47	.57	มาก
การ สนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวของกลุ่มสมรส	3.53	.60	มาก
ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณีของกลุ่มสมรส	3.45	.55	มาก
การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ของกลุ่มสมรส	4.14	.65	มาก
คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส	3.75	.64	มาก
คุณภาพชีวิตสมรสของสามี	3.74	.63	มาก
คุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา	3.76	.66	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นของกลุ่มสมรส และความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14 , 3.53, 3.47 และ 3.45 ตามลำดับ) คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสของสามีและของภรรยาพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75, 3.74 และ 3.76 ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตาม ข้อมูลส่วนบุคคล

3.1 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสจำแนกตาม สถานภาพ การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ลักษณะครอบครัว โดยการทดสอบค่าที (t-test) ดังแสดงในตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตาม สถานภาพ ของคู่สมรส

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t
สามี	329	3.74	.63	.25
ภรรยา	329	3.76	.66	

จากตารางที่ 4 พบว่าคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสทั้งสามีและภรรยามีไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสจำแนกตาม การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวของกลุ่มสมรส

การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว	n	$\bar{X}$	S.D.	t
เพียงพอ	566	3.80	.62	4.77*
ไม่เพียงพอ	92	3.46	.74	

*p < .05

จากตารางที่ 5 พบว่าคู่สมรสที่มีการใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยคู่สมรสที่ใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวเพียงพอมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพสมรสสูงกว่าคู่สมรสที่ใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวไม่เพียงพอ ($\bar{X}$ = 3.80 และ 3.46 ตามลำดับ)

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตาม ลักษณะครอบครัวของกลุ่มสมรส

ลักษณะครอบครัว	n	$\bar{X}$	S.D.	t
ครอบครัวเดี่ยว	454	3.76	.60	.25
ครอบครัวขยาย	204	3.74	.74	

จากตารางที่ 6 พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มที่มีลักษณะครอบครัวที่ต่างกันไม่แตกต่างกัน

3.2 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระยะเวลาสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ดังแสดงในตารางที่ 7 - 20

ตารางที่ 7 แสดง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ต่ำกว่า 30 ปี	103	3.87	.57	มาก
30-49 ปี	361	3.74	.63	มาก
50 ปีขึ้นไป	194	3.72	.70	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี อายุ 30-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไปมี คุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับมากโดยกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีมีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุ 30-49 ปี และ กลุ่มที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.87, 3.74$ และ 3.72 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตามอายุของกลุ่มสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.67	.84	2.01
ภายในกลุ่ม	655	272.20	.42	
รวม	657	273.88		

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มสมรส ที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 ตารางแสดง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	490	3.68	.64	มาก
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	78	3.76	.56	มาก
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	58	3.99	.63	มาก
ระดับ ปวส/อนุปริญญาขึ้นไป	32	4.36	.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99, 3.76$, และ 3.68 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มสมรสที่มีระดับการศึกษา ระดับปวส./อนุปริญญาขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.36$)

ตารางที่ 10 การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	17.64	5.88	15.00*
ภายในกลุ่ม	654	256.25	.39	
รวม	657	273.88		

* $p < .05$

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มสมรส ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ($\bar{X}=3.68$)	มัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X}=3.76$)	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ($\bar{X}=3.99$)	ปวส./อนุปริญญาขึ้นไป ($\bar{X}=4.36$)
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ($\bar{X}=3.68$)	-			
มัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X}=3.76$)	.08	-		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ($\bar{X}=3.99$)	.31*	.23	-	
ปวส./อนุปริญญาขึ้นไป ($\bar{X}=4.36$)	.68*	.60*	.37	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของกลุ่มสมรส พบว่า กลุ่มสมรสที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำกว่ากลุ่มสมรสที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.และต่ำกว่ากลุ่มสมรสที่มีการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญาขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และกลุ่มสมรสที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำกว่ากลุ่มสมรสที่มีการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญาขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 12 แสดง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

เศรษฐกิจของครอบครัว	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
พอใช้เหลือเก็บ	164	3.92	.66	มาก
พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ	386	3.75	.59	มาก
ไม่พอใช้	108	3.49	.72	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว พอใช้เหลือเก็บ พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ และไม่พอใช้ มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับมาก โดยคู่สมรสที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวพอใช้เหลือเก็บมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสูงที่สุด รองลงมาคือสภาพเศรษฐกิจพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ และสภาพเศรษฐกิจไม่พอใช้ตามลำดับ ($\bar{X} = 3.92, 3.75,$ และ 3.49 ตามลำดับ)

ตารางที่ 13 ทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	12.35	6.18	15.47*
ภายในกลุ่ม	655	261.53	.40	
รวม	657	273.88		

* $p < .05$

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มสมรส ที่มีสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ดังตารางที่ 14

ตารางที่14 การ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรส ของกลุ่มสมรส ที่มีสภาพเศรษฐกิจแตกต่างกัน

สภาพเศรษฐกิจ	ไม่พอใช้ ($\bar{X}$ =3.49)	พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ ($\bar{X}$ =3.75)	พอใช้เหลือเก็บ ($\bar{X}$ =3.92)
ไม่พอใช้ ($\bar{X}$ =3.49)	-		
พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ ($\bar{X}$ =3.75)	.26*	-	
พอใช้เหลือเก็บ ($\bar{X}$ =3.92)	.44*	.17*	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 14 พบว่า กลุ่มสมรส ที่มีสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวไม่พอใช้มีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำกว่ากลุ่มสมรสที่มีสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บและต่ำกว่ากลุ่มสมรสที่มีสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวพอใช้เหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มสมรสที่มีเศรษฐกิจของครอบครัวพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บมีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำกว่ากลุ่มสมรสที่มีสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวพอใช้เหลือเก็บอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 15 แสดง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิตสมรส กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาการสมรส

ระยะเวลาการสมรส	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ต่ำกว่า 5 ปี	90	4.03	.63	มาก
5-10 ปี	142	3.72	.58	มาก
มากกว่า 10 ปี	426	3.70	.66	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการสมรส ต่ำกว่า 5 ปี ระยะการสมรส 5- 10 ปี และ ระยะเวลาการสมรสมากกว่า 10 ปี อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลา

สมรสต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงที่สุดรองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาสมรส 5-10 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการสมรสมากกว่า 10 ปี ($\bar{X}$ = 4.03, 3.72 และ 3.70 ตามลำดับ) ตารางที่ 16 ทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามระยะเวลาการสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	8.09	4.04	9.96*
ภายในกลุ่ม	655	265.80	.41	
รวม	657	273.88		

* $p < .05$

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มสมรส ที่มีระยะเวลาการสมรสที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส จำแนกตามระยะเวลาการสมรส ที่แตกต่างกัน

ระยะเวลาการสมรส	มากกว่า 10 ปี ($\bar{X}$ = 3.70)	5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.72)	ต่ำกว่า 5 ปี ($\bar{X}$ = 4.03)
มากกว่า 10 ปี ($\bar{X}$ = 3.70)	-		
5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.72)	.01	-	
ต่ำกว่า 5 ปี ($\bar{X}$ = 4.03)	.33*	.31*	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มสมรส ที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า 5 ปี มีคุณภาพชีวิตสมรส สูงกว่ากลุ่มสมรส ที่มีระยะเวลาการสมรสมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มสมรสที่มีระยะเวลาการสมรส ต่ำกว่า 5 ปี มีคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่ากลุ่มสมรสที่มีระยะเวลาการสมรส 5-10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 18 ตารางแสดง ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และค่าระดับคุณภาพชีวิต
สมรสของ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต

จำนวนบุตรที่มีชีวิต	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ไม่มีบุตร	72	3.93	.60	มาก
1-2 คน	442	3.76	.58	มาก
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	144	3.63	.82	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีบุตร มีบุตร 1-2 คน และ มีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปอยู่ในระดับมาก โดยคู่สมรสที่ไม่มีบุตร มีคุณภาพชีวิตสมรสสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ คู่สมรสที่มีบุตร 1-2 คนและ ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ($\bar{X}=3.93, 3.76, 3.63$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 19 ทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสจำแนกตาม
จำนวนบุตรที่มีชีวิต

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	4.54	2.27	5.52*
ภายในกลุ่ม	655	269.34	.41	
รวม	657	273.88		

* $p < .05$

จากตารางที่ 19 พบว่าคู่สมรสที่มีจำนวนบุตรที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม
จำนวนบุตรที่มีชีวิต

จำนวนบุตร	3 คนขึ้นไป($\bar{X}=3.63$)	1-2 คน($\bar{X}=3.76$)	ไม่มีบุตร($\bar{X}=3.93$)
3 คนขึ้นไป($\bar{X}=3.63$)	-		
1-2 คน($\bar{X}=3.76$)	.14	-	
ไม่มีบุตร($\bar{X}=3.93$)	.30*	.17	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 20 พบว่า คู่สมรสที่มีจำนวนบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปมีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำกว่าคู่สมรส ที่ไม่มีบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี โดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตารางที่ 21-22

ตารางที่ 21 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้าน

ความรักความอบอุ่น(X_1) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี(X_3) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) ต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี (Y_1)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	(Y_1)
X_1	1.000				
X_2	.445**	1.000			
X_3	.016	.234**	1.000		
X_4	.110*	.459**	.261**	1.000	
(Y_1)	.348**	.696**	.203**	.518**	1.000

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 21 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้านความรักความอบอุ่น(X_1)แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี (X_3) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) มีความสัมพันธ์ทางบวก กับ คุณภาพชีวิตสมรสของสามี(Y_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ($r=.348, .696, .203, \text{และ} .518$ ตามลำดับ) โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสามี(Y_1)มากที่สุด ($r=.696$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองพบว่า ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้านความรักความอบอุ่น(X_1)มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ($r = .445$, $.110$ ตามลำดับ) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี(X_3) และการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา

(X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .234, .459$ ตามลำดับ) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี (X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .261$)

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรอิสระ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้านความรักความอบอุ่น (X_1) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว (X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี (X_3) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี (Y_1) โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise multiple regression analysis)

ลำดับที่ของตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการ	R	R ²	adj R ²	R ² change	b	Beta	t
แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว (X_2)	.696	.484	.483	.484	.595	.580	13.643***
การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4)	.731	.535	.532	.051	.300	.252	5.929***
Constant = .409 S.E. _{est} = .431 F _{overall} = 187.203***							

*** $P < .001$

จากตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว (X_2) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 1 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามี (Y_1) ร้อยละ 48.4

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 2 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามีเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.00 โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว (X_2) กับ การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี ร้อยละ 53.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการทำนายเท่ากับ .431 สามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ดังนี้

สมการการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y_1 = .409 + .595 (X_2) + .300(X_4)$$

สมการการทำนายรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_1 = .580 (X_2) + .252(X_4)$$

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตารางที่ 23-24

ตารางที่ 23 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น(X_1) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี(X_3) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา(X_4) ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา (Y_2)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y_2
X_1	1.000				
X_2	.506**	1.000			
X_3	.145**	.232**	1.000		
X_4	.165**	.341**	.210**	1.000	
Y_2	.372**	.601**	.348**	.505**	1.000

** $p < .01$

จากตารางที่ 23 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่าประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น(X_1) แรง-สนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี และการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) มีความสัมพันธ์ทางบวก กับ คุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา (Y_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.372, .601, .348$ และ $.505$ ตามลำดับ) โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยามากที่สุด ($r=.601$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์มากที่สุดคือแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)กับประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น(X_1) ($r = .506$)

ตารางที่ 24 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรอิสระ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของ ภรรยา ด้านความรักความอบอุ่น(X_1) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา(Y_2) โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปร ที่นำเข้าสู่สมการ(Stepwise multiple regression analysis)

ลำดับที่ของตัวแปรที่ได้รับการ คัดเลือกเข้าสู่สมการ	R	R ²	adj R ²	R ² change	b	Beta	t
แรงสนับสนุนทางสังคมจาก บุคคลในครอบครัว(X_2)	.601	.361	.359	.361	.520	.453	10.599***
การรับรู้บทบาทหน้าที่ของ สามี ภรรยา (X_4)	.680	.463	.460	.102	.369	.313	7.376***
ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศ ชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3)	.701	.492	.487	.029	.211	.177	4.314***
Constant = -.329 S.E. _{est} = .474 F _{overall} = 104.921***							

*** p < .001

จากตารางที่ 24 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 1 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา (Y_2)

ร้อยละ 36.1

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 2 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.2 โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา(Y_2)โดยรวม ร้อยละ 46.3

ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 3 ประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4)และความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี(X_3)มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา(Y_2)ร้อยละ 49.2

ทั้งนี้แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4)และความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี (X_3)เป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการทำนายเท่ากับ .474 สามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ดังนี้

สมการการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y_2 = -.329 + .520(X_2) + .369(X_4) + .211(X_3)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_2 = .453(X_2) + .313(X_4) + .18(X_3)$$

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)ดังแสดงในตารางที่ 25-26

ตารางที่ 25 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรส ด้านความรักความอบอุ่น(X_1) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย - เพศหญิง ตามประเพณี(X_3)การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา (X_4)ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส(Y_3)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	(Y_3)
X_1	1.000				
X_2	.469**	1.000			
X_3	.076	.233**	1.000		
X_4	.120**	.397**	.219**	1.000	
(Y_3)	.349**	.647**	.273**	.511**	1.000

** $P < .01$

จากตารางที่ 25 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามพบว่า ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น(X_1)แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว (X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี(X_3) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4)

มีความสัมพันธ์ทางบวก กับ คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส(Y_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.349$, .647, .273 และ.511ตามลำดับ) โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)มีความสัมพันธ์กับ คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส(Y_3)มากที่สุด ($r=.647$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองพบว่า ประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น(X_1)มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.469$, .120 ตามลำดับ) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3) และการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.233$, .379 ตามลำดับ) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4)มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ($r=.219$)

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรอิสระ ประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรส ด้านความรักความอบอุ่น(X_1) แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3)การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส(Y_3)โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณตามลำดับ

ความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise multiple regression analysis)

ลำดับที่ของตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการ	R	R ²	adj R ²	R ² change	b	Beta	t
แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2)	.647	.419	.418	.419	.506	.466	13.642***
การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4)	.704	.496	.494	.076	.345	.293	9.692***
ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3)	.709	.503	.501	.008	.108	.093	3.280***
ประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น(X_1)	.714	.509	.506	.006	.107	.091	2.894**
Constant = -.194 S.E. _{est} = .454 F _{overall} = 169.541***							

p<.01 * p < .001

จากตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส ร้อยละ 41.9

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.6 โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา (X_4) มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส ร้อยละ 49.6

ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว (X_2) กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) และ ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี(X_3) มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส ร้อยละ 50.3

ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น(X_1) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 4 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี(X_3) และประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น(X_1) มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส ร้อยละ 50.9

ทั้งนี้ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว(X_2) การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(X_4) ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี(X_3) เป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มสมรสด้านความรักความอบอุ่น เป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการทำนายเท่ากับ .454 สามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ดังนี้

สมการการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y_3 = -.194 + .506 (X_2) + .345 (X_4) + .108(X_3) + .107(X_1)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_3 = .466 (X_2) + .293 (X_4) + .093(X_3) + .091(X_1)$$

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสที่มีปัจจัยส่วนบุคคล อันประกอบด้วย สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว สภาพเศรษฐกิจในครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตรมีชีวิต ต่างกัน และเพื่อศึกษาประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามีและภรรยา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คู่สมรสในเขต ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie & Morgan (อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ 2548:100-101) สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการจำแนกตามหมู่บ้าน จำนวน 329 กลุ่ม รวม 658 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของคู่สมรส ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น ได้ค่าความเชื่อมั่น .7488 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ได้ค่าความเชื่อมั่น .8793 ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิง ตามประเพณี ได้ค่าความเชื่อมั่น .8813 ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ในบทบาทหน้าที่สามี-ภรรยา ได้ค่าความเชื่อมั่น .9467 และ ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ได้ค่าความเชื่อมั่น .9655 ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และได้ประสานงานกับ อสม.ในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวม มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ค่า ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มโดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่

นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 658 คน พบว่าเป็นคู่สามีภรรยา จำนวน 329 คู่ มีอายุอยู่ระหว่าง 30-49 ปี ร้อยละ 54.86 มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 74.46 มีเวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวเพียงพอร้อยละ 86.01 มีสภาพเศรษฐกิจในครอบครัว พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 58.66 มีลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 69.00 มีระยะเวลาการสมรส มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 65.35 มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 1-2 คน ร้อยละ 66.72

2. การวิเคราะห์ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น ของคู่สมรส การสนับสนุนทางสังคม จากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี- ภรรยา และคุณภาพชีวิตสมรส ของคู่สมรส คุณภาพชีวิตสมรสของสามี และคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา พบว่า

2.1 คู่สมรสมีประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.47$)

2.2 คู่สมรสมี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$)

2.3 คู่สมรสได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$)

2.4 คู่สมรสมีความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.45$)

2.5 คุณภาพชีวิตสมรส ของคู่สมรส ของสามี และของ ภรรยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75, 3.74$ และ 3.76 ตามลำดับ)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสที่มี สถานภาพ การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ลักษณะครอบครัว ที่แตกต่างกัน พบว่า

3.1 สามีและภรรยามีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน

3.2 คู่สมรสที่มีการใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคู่สมรสที่มีเวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวเพียงพอมีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่าคู่สมรสที่ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวไม่เพียงพอ

3.3 กลุ่มสมรสที่มีลักษณะครอบครัวที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน

3.4 กลุ่มสมรสที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ไม่แตกต่างกัน

3.5 กลุ่มสมรสที่มีระดับการศึกษาที่ ต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยกลุ่มสมรสที่มีระดับการศึกษาระดับปวส/อนุปริญญาขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่ากลุ่มสมรส ที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและ ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ($\bar{X} = 4.36, 3.99, 3.76,$ และ 3.68 ตามลำดับ)

3.6.กลุ่มสมรสที่มีสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยคู่ที่มีสภาพเศรษฐกิจพอใช้เหลือเก็บมีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่าคู่ที่มีสภาพเศรษฐกิจพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ และสภาพเศรษฐกิจไม่พอใช้ ($\bar{X} = 3.92, 3.75, 3.49$ ตามลำดับ)

3.7 กลุ่มสมรสที่มีระยะเวลาสมรสต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มสมรสที่มีระยะการสมรสต่ำกว่า 5 ปี มีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่ากลุ่มสมรสที่มีระยะเวลาการสมรส 5- 10 ปี และกลุ่มสมรสที่มีระยะเวลาการสมรส มากกว่า 10ปี ($\bar{X} = 4.03, 3.72, 3.70$ ตามลำดับ)

3.8กลุ่มสมรสที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยกลุ่มสมรสที่ไม่มีบุตรมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่ากลุ่มสมรสที่มีบุตร 1-2 คนและกลุ่มสมรสที่มีบุตร ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ($\bar{X} = 3.93, 3.76$ และ 3.63 ตามลำดับ)

4 การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของสามีด้านความรัก ความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี

พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเป็นตัวแปรที่ มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามี ร้อยละ 48.4 การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี - ภรรยา เป็นตัวแปรที่ มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามี เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามีร้อยละ 53.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

5.การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรัก ความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-

หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา

พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเป็นตัวแปรที่เข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา ร้อยละ 36.1 การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นตัวแปรที่เข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.2 โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยามีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาโดยรวม ร้อยละ 46.3

ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย - หญิง ตามประเพณีเป็นตัวแปรที่เข้าสมการลำดับที่ 3 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา และความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา ร้อยละ 49.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

6. การวิเคราะห์ตัวแปรได้แก่ ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรัก ความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส

พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว เป็นตัวแปรที่เข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ร้อยละ 41.9 การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นตัวแปรที่เข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.6 ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี เป็นตัวแปรที่ เข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ประวัติการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น เป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6

โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี และประวัติการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกัน ต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมสร้อยละ 50.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น ของกลุ่มสมรส การสนับสนุนทางสังคม จากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตาม ประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี- ภรรยา และคุณภาพชีวิตสมรส ของกลุ่มสมรส คุณภาพ ชีวิตสมรสของสามี และคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา พบว่า

1.1 กลุ่มสมรสมีประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.47$) ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษามีอายุอยู่ระหว่าง 30- 49 ปี ซึ่งลักษณะการเลี้ยง อบรมในสมัยนั้นส่วนมากพ่อแม่จะเลี้ยงเอง ซึ่งทำให้พ่อแม่ และบุตรมีความใกล้ชิดผูกพันกันทำให้ มีความรัก มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวมากกว่าในปัจจุบัน และลูกก็จะปฏิบัติตามพ่อแม่ หรือคนในครอบครัวซึ่งก็จะสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดี มีน้ำใจกับทุกคน และจะช่วยทำงานเมื่อยามที่ ทำไม่สำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วยจะคอยดูแลจนหายป่วย โดยบางครั้งไม่ต้องพบหมอ ลักษณะการทำงานก็ไม่ได้เป็นลูกจ้างใคร และพ่อแม่จะมีเวลาอยู่กับลูก มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน มี เวลารับฟังปัญหาของลูก และส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท มีฐานะอยู่ในระดับพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ และมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมรายได้ไม่มากพอที่จะต้องจ้างคนอื่นเลี้ยงดู จึงต้องเลี้ยงดูบุตร ด้วยตนเอง จึงทำให้บุตรมีความอบอุ่นจากพ่อแม่อยู่ในระดับมาก

1.2 กลุ่มสมรสมี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มสมรสอยู่ในครอบครัวดั้งเดิมที่มีแต่ความสงบสุข ไม่วุ่นวาย และได้เรียนรู้บทบาท การเป็นสามีและภรรยาจากครอบครัว และเรียนรู้บทบาททางสังคมที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา โดยเฉพาะศาสนาพุทธจะสอนถึงบทบาทหน้าที่ของสามีต่อภรรยาและบทบาทของภรรยาต่อ สามี และการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการยกย่องให้เกียรติกันของสามีภรรยา ไม่ ประพฤตินอกใจกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยก็ยกย่องชื่นชม ทำให้ครอบครัวอยู่กันอย่างมี ความสุข และการรับรู้บทบาทสามี ภรรยา ก็จะถูกถ่ายทอดจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะเป็นการทำ ความดี เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง กัน จึงทำให้คู่สามีภรรยามีการรับรู้อยู่ในระดับสูง

1.3 กลุ่มสมรสได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) เนื่องจากในสังคมชนบทเป็นสังคมที่เอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูล โดยเฉพาะในระดับเครือ ญาติพี่น้องในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งต้องมีการพึ่งพากันไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน ด้านเศรษฐกิจและ ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ และเนื่องจากสังคมของครอบครัวในชนบทต้องพึ่งพาอาศัยกันในด้าน ต่างๆไม่ว่าจะเป็นด้านเงินทอง การช่วยเหลือเพื่อแบ่งเบารภาระของคนในครอบครัว โดยเฉพาะเรื่อง ของการช่วยเหลือบุตรหลานจากตายายเพื่อให้พ่อแม่ไปทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว โดยไม่

ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และการช่วยเหลือเมื่อยามยากลำบากก็จะได้รับการช่วยเหลือจากคนในครอบครัวเป็นอย่างดี

1.4 คู่สมรสมี ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) เนื่องจากสังคมไทยในชนบทที่ส่วนมากยังมีความเชื่อมั่นว่าสามีเป็นผู้นำครอบครัวและเป็นบทบาทที่ต้องหาเลี้ยงครอบครัวและจะเป็นที่พึ่งพาของครอบครัว นอกจากนั้นยังพบว่าบทบาทการเป็นผู้นำมักจะเป็นเพศชายเป็นส่วนมากเช่น กลุ่มผู้นำชุมชน และผู้หญิงหรือภรรยาจะมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรซึ่งเป็นภาพพจน์ที่คนไทยพบเจอมาตั้งแต่อดีตกาล และในสภาพสังคมปัจจุบันพบว่าผู้ชายจะต้องมีความกล้า แกร่ง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ส่วนมากก็ยังพบว่าเป็นเพศชาย และกลุ่มที่ต้องเกี่ยวข้องกับงานบ้านงานเรือนก็ยังเป็นบทบาทของเพศหญิงเช่น กลุ่มแม่บ้าน

1.5 คุณภาพชีวิตสมรส ของคู่สมรส ของสามี และของภรรยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75, 3.74$ และ 3.76 ตามลำดับ)เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจคือคู่สมรสที่อยู่กินด้วยกันและหลายกิจกรรมยังต้องดำเนินการร่วมกันและเป็นเรื่องที่คุณสามีภรรยาต้องพึ่งพากันในครอบครัว มีความใกล้ชิดผูกพันกัน และต้องใช้ชีวิตร่วมกันซึ่งอาจไม่ใช่เฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ แต่เป็นความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพ และเพื่อการร่วมแบ่งปัน การร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันเนื่องจากว่าลักษณะครอบครัวปัจจุบันเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นความสัมพันธ์ของคุณสามีภรรยาจึงมีมากยิ่งขึ้นโดยไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้บางเรื่องทำให้เกิดความขัดแย้งกันน้อยลง และ จากการศึกษาพบว่าทั้งคู่สมรสมีการรับรู้ในบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ไม่ว่าจะเป็นสามีหรือ ภรรยา ต่างก็มีการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนในครอบครัว และการที่บุคคลมีการรับรู้ก็จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติเมื่อคู่สมรสมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่แล้วจะทำให้ครอบครัวมีความสุขความขัดแย้งกันน้อยลง ทำให้ชีวิตสมรสมีความสุข

2. การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสจำแนกตาม สถานภาพ อายุ การศึกษา การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิตของคุณสมรสที่แตกต่างกันสามารถอภิปรายผลตามสมมุติฐานของการวิจัยได้ดังนี้

2.1 จากสมมุติฐาน ข้อที่ 1 ว่า คู่สมรส ที่มีสถานภาพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันผลการวิจัยพบว่า ทั้งสามีและภรรยามีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าเนื่องจากคุณภาพชีวิตสมรส เป็นความพึงพอใจในชีวิตคู่ การชื่นชมคุณค่าของคุณสมรส การยอมรับซึ่งกันและกัน การมีเวลาอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ การใช้เวลาพักผ่อนร่วมกัน การรับประทานอาหารนอกบ้าน และการรับประทานอาหารเย็นร่วมกันของคุณสมรสในสังคมชนบทส่วนมากจะรับประทานอาหารพร้อมกันและมีการพูดคุยกัน การไปร่วม

ทำบุญด้วยกัน บางคู่บางคนต้องช่วยอุ้มลูกหลานไปทำบุญ รวมทั้งการร่วมจัดการกับปัญหาในครอบครัว อย่างรอบคอบ และการแต่งงานจะต้องมีการปรับตัวเข้าหากันซึ่งอาจจะปัญหาระยะแยก เพราะเป็นระยะของการปรับตัวเข้าหากัน แต่จากการศึกษาพบว่าส่วนมากคู่สมรสมีระยะเวลาสมรส นานมากกว่า 10 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ปรับตัวได้แล้ว และเรียนรู้กันดีแล้วระหว่างสามีและภรรยา จึง ทำให้ทั้งสามีและภรรยามีคุณภาพชีวิตสมรสที่ไม่แตกต่างกัน ($\bar{X} = 3.74, 3.76$ ตามลำดับ)

2.2 จากสมมติฐาน ข้อที่ 2 คู่สมรส ที่มี อายุ ที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า คู่สมรสที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพสมรสไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ เนาวรังษี และคณะ (2546) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส ด้านการชื่นชมคู่สมรส การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัว การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การมีศรัทธาต่อศาสนา และคุณภาพชีวิตโดยรวมและการศึกษาของ ลิเวนสัน และคณะ (1993, อ้างถึงใน วราภรณ์ เนาวรังษี และคณะ 2546:51) ได้ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสที่อยู่กินกันเป็นเวลานาน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับคู่สมรสในวัยกลางคน คู่สมรสในวัยสูงอายุจะมีความสุขร่วมกันมากขึ้นในเรื่องต่างๆ เนื่องจากมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มากขึ้น ทักษะในการมองโลกและการเผชิญปัญหาต่างๆ มีลักษณะการใช้เหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์จากแนวคิดของ บาร์ (Bahr 1989, อ้างถึงใน วราภรณ์ เนาวรังษี และคณะ 2546:52) กล่าวว่าบุคคลที่บรรลุภาวะทางอารมณ์จะมีบุคลิกภาพทางอารมณ์มั่นคงแล้ว เมื่อแต่งงานก็จะเป็นคู่สมรสที่ดีได้ เพราะจะปฏิบัติบทบาทต่างๆ ที่เป็นที่ยึดหวังในชีวิตสมรสได้ดีปรับตัวเข้ากับความต้องการและความคาดหวังได้ดี มีความยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี จากการศึกษาอาจอธิบายได้ว่าคู่สมรส

ที่มีอายุน้อยกว่าก็เป็นวัยที่ยังรักหวานชื่น ชื่นชมซึ่งกันและกัน ยินดีร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันและเป็นคู่สมรสที่กำลังเป็นครอบครัวใหม่ ยังมีบุตรยังเล็กกำลังน่ารักและเมื่อพามีบุตรไปเที่ยวก็มักไปด้วยกัน เพราะต้องช่วยกันเลี้ยงดูบุตร ส่วนคู่สมรสที่มีอายุมากขึ้นปรับตัวเข้ากับการอยู่ร่วมกันได้ดีขึ้น และบุตรมีอายุมากแล้วและไม่เป็นภาระของครอบครัวแล้ว ทำให้เกิดความสุขและพึงพอใจในชีวิตสมรส จึงทำให้คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสที่มีอายุต่างกันไม่แตกต่างกัน

2.3 จากสมมติฐานข้อที่ 3 คู่สมรส ที่มี ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าคู่สมรสที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ บุธและไว้ท์ (1980, อ้างถึงใน บุญประคอง ภาณุรัตน์ 2531) พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะเป็นผู้ที่มีความรู้มากสามารถมองเห็นปัญหา และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว รวมทั้งก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต

สมรสด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งอรุณ บุญธน์ตพงษ์ (2535, อ้างถึงใน จัสมิน สุวรรณชีพ 2544:194)พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความต้องการหย่าร้าง (ได้แก่การมีปากเสียงทะเลาะและทุบตีกันของคู่สมรส การแสดงความไม่พึงพอใจของคู่สมรส ความไม่พึงพอใจของบุตร) รวมทั้งอาจมีความคิดและทัศนคติที่ต่างกันด้วย ทำให้เกิดปัญหาในชีวิตสมรส ได้ เพราะคู่สมรสจะไม่ปรึกษากันในกรณีที่มีปัญหาต่างๆ

2.4 จากสมมติฐาน ข้อที่ 4 คู่สมรส ที่มีการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า พบว่ามีคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวที่แตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยคู่สมรสที่มีเวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวเพียงพอมีคุณภาพสมรสดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวไม่เพียงพอ อธิบายได้ว่าการมีเวลาให้กันอย่างเพียงพอ จะสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์กันในครอบครัวมากขึ้น มีโอกาสปรึกษาปัญหาต่างๆได้ รวมทั้งมีโอกาช่วยเหลือเรื่องการทำงานหรือมีเวลาพูดคุยเรื่องราวเล่าสู่กันฟังในครอบครัว และรวมทั้งมีเวลาไปเที่ยวพักผ่อนหรือทำกิจกรรมต่างๆด้วยกัน ได้ผ่อนคลายความเครียดได้รับรู้ถึงปัญหาต่างๆเร็วขึ้น เพราะมีเวลาเล่าสู่กันฟังโดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับบุตร และการไม่มีเวลาเพียงพอให้แก่ครอบครัวทำให้ขาดความใกล้ชิด การสื่อสารที่ไม่เข้าใจได้ อาจนำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงแก่ครอบครัวได้ เช่นการทะเลาะเบาะแว้ง การไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน และอาจเกิดปัญหาต่อลูกได้ เป็นต้น

2.5 จากสมมติฐานข้อที่ 5 คู่สมรส ที่มี สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ แตกต่าง กัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าคู่สมรส ที่มีสภาพเศรษฐกิจในครอบครัว แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สามารถอธิบายได้ว่าฐานะของครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตสมรสได้ เนื่องจากการมีเศรษฐกิจดี มีทรัพย์สินสมบัติมาก อาจจะอยู่ในรูปแบบของการออม การลงทุน และการใช้ดุลพินิจภายในบ้านทำให้ไม่เป็นปัญหาต่อการใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้คู่สมรสรู้สึกมีความมั่นคงในชีวิตและมีความมั่นใจในศักยภาพของครอบครัว จึงเป็นภาวะที่ส่งเสริมให้คู่สมรสรู้สึกว่าตนเองมีความมั่นคงในชีวิต ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สายสุรี จุติกุล (อ้างถึงใน คณะกรรมการด้านครอบครัว2537) กล่าวว่า เศรษฐกิจของครอบครัวเป็นพื้นฐานและปัจจัยเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในครอบครัวระดับหนึ่ง ปัญหาที่เกี่ยวข้องในครอบครัวมีหลายประการ เช่นเมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอตามความต้องการพื้นฐานของครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความทุกข์ยากลำบากทำให้เกิดการระหองระแหงทะเลาะเบาะแว้ง มีความเครียดเกิดขึ้น เป็นสาเหตุของความขัดแย้งกันของคนในครอบครัว และสอดคล้องกับการศึกษาของ คัทไรท์ (Cutright 1971,อ้างถึงใน มัลลิกา สมสกุล 2543)ได้ศึกษาเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า รายได้ของครอบครัว มีผลกระทบต่อความพึง

พอใจในชีวิตสมรส และคู่สมรสที่มีรายได้สูงจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรส มากกว่า คู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า รายได้ของครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจในชีวิตสมรส และสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญประครอง ภาณุรัตน์ (2531,อ้างถึงใน จัสมิน สุวรรณชีพ2544) ได้ศึกษาพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.6 จากสมมติฐานข้อที่ 6 คู่สมรส ที่มี ลักษณะครอบครัว แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะครอบครัวที่แตกต่างกันไม่แตกต่างกันโดยพบว่าคู่สมรสที่มีลักษณะครอบครัวที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายต่างมีการรับรู้บทบาทของการเป็นครอบครัว หน้าที่ของสามีและภรรยาเช่นเดียวกัน ซึ่งโดยปกติแล้วทุกครอบครัวต้องการให้ครอบครัวตนเองมีความสุขและก็จะคิดหาวิธีการจัดการตามความสามารถของครอบครัวจะทำได้ ซึ่งครอบครัวเดี่ยวก็จะมีคนในครอบครัวน้อยและมีโอกาสใกล้ชิดกันมากทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น และพึงพอใจในชีวิตสมรส ส่วนในครอบครัวขยายก็จะมีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทุกๆด้านและครอบครัวของสังคมไทยนิยมที่จะมีสมาชิกหลายคนในเครือญาติของตนเองโดยเฉพาะในชีวิตสมรสเมื่ออยู่กันครอบครัวใหญ่ก็จะสบายใจไม่วิตกกังวลเพราะมีคนคอยช่วยเหลือโดยเฉพาะเรื่องของการช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรรวมทั้งการได้ร่วมทำกิจกรรมกันในครอบครัว และการปรับตัวของคู่สมรสก็จะได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว ทำให้มีการปรับตัวได้เร็วขึ้น ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส เนื่องจากลักษณะครอบครัวทั้ง 2 ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย นั้นต่างก็ต้องมีการปรับตัวของคู่สมรส เกี่ยวกับเวลาร่วมทำกิจกรรมในครอบครัว การใช้จ่ายในครอบครัว และการดำเนินกิจกรรมอื่นๆด้วยกันทั้งสิ้น

2.7 จากสมมติฐานข้อที่ 7 คู่สมรส ที่มี ระยะเวลาสมรส แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาสมรสที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 โดยพบว่าคู่ที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า 5ปี มีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่ากับคู่ที่มีระยะเวลาสมรส5-10ปี และมีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่าคู่ที่มีระยะเวลาการสมรสมากกว่า 10 ปี สอดคล้องกับการศึกษา ของ จัสมิน สุวรรณชีพ(2544:193) ได้ศึกษาพบว่าระยะเวลาสมรสมีผลต่อระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสและสอดคล้องกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541,อ้างถึงใน จัสมิน สุวรรณชีพ 2544 :193) ได้ศึกษาสถานะความไม่มั่นคง ในชีวิตสมรสในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวคือ คู่สมรสที่มีระยะเวลาการสมรสมากจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรสมาก และคู่สมรสที่มีระยะเวลาสมรสที่น้อยกว่าความมั่นคงในชีวิตสมรสจะน้อยกว่า

ซึ่งคู่สมรสที่มีความมั่นคงในชีวิตสูงจะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูงด้วย และจากการศึกษาของ กรีนสตี (Greenstien 1996, อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์ 2541) ได้ศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อ ความมั่นคงในชีวิตสมรส พบว่า คู่สมรสที่คงทนอยู่อย่างน้อย 5 ปี มีแนวโน้มว่าการสมรสนั้นจะคง อยู่ แต่หากระยะเวลาสมรสอยู่ระหว่าง 2-5 ปี โอกาสการสมรสจะสิ้นสุดลงจะสูงกว่าช่วงแรกของ ชีวิตการสมรส จากแนวคิดของ นิชอยส์ (Nichols 1988, อ้างถึงใน อุมารณ์ ตรีภักดิ์) กล่าวว่า วัฏจักรชีวิตสมรสจะมีการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนของชีวิตสมรสเป็น 4 ระยะ คือ 1) ระยะสร้าง ครอบครัว คู่สมรสต้องทำความรู้จัก และทำความเข้าใจกันและพยายามปรับตัวเข้าหากันมีการพูดคุย กันมากขึ้นเพราะใช้ชีวิตร่วมกันเพียงสองคนยังไม่มีบุตรเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัว 2) ระยะมีบุตร ซึ่งบุตรจะเป็นตัวแปรที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความเปลี่ยนแปลงในชีวิตสมรส บทบาทของ แต่ละคนจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ระยะนี้อาจเกิดปัญหาความขัดแย้ง 3) ระยะบุตรเติบโต ระยะแยก ครอบครัวออกไป คู่สมรสมีเวลาให้กันน้อยลงเนื่องจากต้องเลี้ยงลูกซึ่งเติบโตเป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นภาระ หนักพฤติกรรมลูกอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา และในช่วงนี้ พ่อแม่กำลังอยู่ในช่วง เกิดปัญหาทางอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ง่าย จนบางครั้งละเลยที่จะพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และ 4) ระยะหลังการเลี้ยงลูก ในช่วงนี้เองที่ครอบครัวจะกลับมาเหลือ เพียง สามีและภรรยาเช่นเดิม คู่สมรสต้องปรับความสัมพันธ์ใหม่อีกครั้งการที่ถูกจากไปอาจทำให้มี การขัดแย้งกันและห่างเหินกันมากขึ้น คู่สมรสที่สมรสมานาน้อยกว่า 5 ปี จึงมีคุณภาพสมรสที่ดีกว่า แต่ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วรากรณ์ เยาวรังสี และคณะ (2545:53) พบว่าระยะเวลาในการสมรสมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสและการศึกษาของ มิลเลอร์ (Miller 1976, อ้างถึงใน วรากรณ์ เยาวรังสี และคณะ 2545: 53) ที่พบว่า ระยะเวลาของการสมรสไม่มีผลกระทบใดๆต่อความพึงพอใจในชีวิต สมรส ทั้งนี้เหตุผลส่วนหนึ่งน่าจะเกิดจากการที่ครอบครัวโดยเฉพาะคู่สมรสได้มีการปรับตัวและ เรียนรู้กันและกันมากขึ้น ทำให้มีความเข้าใจกันมากขึ้น

2.8 จากสมมติฐานข้อที่ 8 คู่สมรส ที่มีจำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่แตกต่างกันมีคุณภาพ ชีวิตสมรสแตกต่างกันผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีจำนวนบุตรที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิต สมรสแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดย กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีบุตรกับกลุ่มที่มี จำนวนบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีบุตรมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่ากลุ่มที่มีบุตร ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาของ จัสมิน สุวรรณชีพ (2544:215) พบว่า จำนวนบุตรมีผลต่อ ระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสสามารถอธิบายได้ว่า การมีบุตรและการเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตเป็น คนที่สมบูรณ์ เป็นภาระที่หนักของคู่สมรสซึ่งมีภาระระดมเพิ่มขึ้นตามลำดับ เนื่องจากต้องใช้ ความรับผิดชอบ การดูแลเอาใจใส่ทั้งสามีและภรรยา การให้ความรักความอบอุ่น การให้เวลา

เพียงพอในการทำกิจกรรมร่วมกัน การคอยให้คำปรึกษาและคอยให้กำลังใจ การมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต้องพร้อม ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้คู่สมรสไม่พร้อมที่จะเลี้ยงดูบุตรนำไปสู่ความเครียดทำให้ชีวิตสมรสไม่มีความสุขและไม่พึงพอใจในชีวิตสมรส และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุตสวาท ดิศโรจน์และมาลีณี วงษ์สิทธิ์ (2531,อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:29) ที่ว่า การมีบุตรเป็นการเพิ่มภาระ ให้กับสามีภรรยา คือ ภรรยาต้องทำหน้าที่ภายในบ้านมากขึ้น และสามีก็ต้องทำงานหารายได้มากขึ้นเนื่องจากมีสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับการศึกษาของ Figley (1981, อ้างถึงใน จัสติน สุวรรณชีพ 2544:153) ที่พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสที่มีบุตร จะต่ำกว่าคู่สมรสที่ไม่มีบุตร และจากการศึกษาของ Hackel (1984, อ้างถึงใน จัสติน สุวรรณชีพ 2544:153) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของของสัมพันธ์ภาพในชีวิตสมรส ในช่วงคู่สมรสที่มีการเปลี่ยน สถานภาพไปเป็นพ่อ แม่ พบว่า ในช่วงหลังคลอดบุตรนั้น ทั้งหญิงและชายต่างมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสลดลง เมื่อคู่สมรสของคนไม่มีเวลาอยู่เคียงข้าง และไม่คอยแสดงความรักความห่วงใยต่อกัน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการเลี้ยงดูบุตรและให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรในขณะที่ผู้ที่ไม่มีบุตรจะมีเวลาให้กันดูแลใกล้ชิดกันมีโอกาสดูแลความรักความห่วงใยต่อกัน เพราะไม่มีภาระต้องเลี้ยงดูบุตร

2.9 จากสมมติฐานข้อที่ 9 ประวัติการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามี

ผลการวิเคราะห์การทำนายตามลำดับของตัวแปร พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามี ร้อยละ 48.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอธิบายได้ดังนี้ การมีญาติพี่น้องหรือคนในครอบครัวคอยช่วยเหลือทำให้คู่สมรสได้แบ่งเบาภาระไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพย์สินเงินทอง การช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตร การให้กำลังใจ รวมทั้งการช่วยเหลือเมื่อยามมีการทะเลาะเบาะแว้งกันซึ่งการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนในครอบครัวในด้านต่างๆเป็นสิ่งที่เสริมสร้างความอบอุ่นทางใจให้แก่คู่สมรสทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากแนวคิดของ จริยาวัตร คมพยัคฆ์ (2531,อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:38)การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเป็นการสนับสนุนที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับบุคคลมากที่สุด โดยเฉพาะการสนับสนุนทางอารมณ์จากคู่สมรสจะทำให้เกิดกระชับความสัมพันธ์ในความเป็นสามีภรรยามากยิ่งขึ้น เพิ่มคุณภาพชีวิตสมรส แต่การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวเดิมมีผลต่อชีวิตสมรสทั้งทางบวกและทางลบ เช่นคู่สมรสที่กำลังก่อร่างสร้างตัวย่อมต้องการความช่วยเหลือจาก

ครอบครัวเดิมบ้างแต่ถ้าครอบครัวเข้ายุ่งวุ่นวายมากเกินไปจนกระทั่งคู่สมรสขาดความมั่นใจในตนเอง ก็จะทำให้เกิดความไขว้เขว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยาเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามี เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามี โดยการแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวและการรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยาสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสามีร้อยละ 53.5 เมื่อสามีมีการรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยาดีพอแล้วการทำหน้าที่ของตนในครอบครัวถูกต้องเหมาะสม ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสามีได้ ซึ่งบทบาทของสามีต่อภรรยา คือสามีต้องยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา การให้เกียรติต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง จะช่วยให้ชีวิตคู่อยู่ราบรื่น เพราะปัญหาอุปสรรคของชีวิตคู่ที่เห็นอยู่บ่อยๆส่วนหนึ่งก็มาจากการไม่ให้เกียรติกัน การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาอาจแสดงออก เช่น จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย แนะนำให้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนฝูงและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ดูหมิ่นภรรยา เช่น ไม่ทุบตี ใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อทำผิดก็ดักเตือนอย่างละมุนละม่อม ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามภรรยาและญาติมิตรของเขา ไม่เปรียบเทียบหญิงอื่นให้แสดงใจ วางตนเป็นหัวหน้าครอบครัว และหารายได้เลี้ยงครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ ไม่ประพฤติผิดนอกใจ เช่น ไม่นอกใจ ไปนิยมนางอื่น ยกเว้นอยู่กันไม่ได้จริงๆ ก็เลิกกันไป ยินยอมให้ภรรยาประกอบอาชีพที่ทำอยู่แล้วก่อนการสมรสและมอบความเป็นใหญ่ให้ เช่น มอบให้ภรรยาเป็นแม่บ้าน ควบคุมดูแลทรัพย์สินสมบัติและกิจกรรมภายในบ้าน ให้เครื่องแต่งตัวและอุปกรณ์เลี้ยงดู แสดงความเอาอกเอาใจทุกโอกาสและให้ของขวัญตามโอกาสด้วย ให้การดูแลรักษาพยาบาลเมื่อภรรยาเจ็บป่วย อุปกรณ์เลี้ยงดูเมื่อพิการหรือทุพพลภาพโดยสรุป ผู้เป็นสามีจะมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นสามีที่ดี เป็นบิดา และเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีให้แก่ครอบครัว

2.10 จากสมมติฐานข้อที่10 ที่ว่าประวัติการเลี้ยงดูของภรรยาด้านความรักความอบอุ่น แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- หญิง ตามประเพณี การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาผลการวิจัยพบว่า

แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา ร้อยละ 36.1 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001($r=.60$) แสดงว่าการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวยิ่งมากขึ้นเท่าใดก็จะทำให้มีคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยามากขึ้นไปด้วย สามารถอธิบาย

ได้ว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีกำลังใจ รู้สึกว่าได้รับการตอบสนองด้านความรักความเอาใจใส่ การยกย่องและมองเห็นคุณค่า รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่คู่สมรสมีการแลกเปลี่ยนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆทำให้คู่สมรสมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส ปัญหาความขัดแย้งน้อยลง ทำให้ชีวิตสมรสมีความสุข (เฉลี่ยว บุญยงค์ 2526:2, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:38)

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.2 โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาโดยรวม ร้อยละ 46.3 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าเมื่อภรรยามีการรับรู้บทบาทสามี ภรรยา มากก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสมากตามไปด้วยสามารถอธิบายได้ว่า การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ที่ถูกต้องสามารถแก้ไขปัญหาคบครัวได้ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ถูกต้องเหมาะสมของภรรยาต่อสามี เช่น เอาใจใส่จัดระเบียบบ้าน เลี้ยงดูญาติมิตรตามโอกาส เอาใจใส่การกินอยู่ของสามี ให้ความเคารพนับถือ และสงเคราะห์ญาติมิตรของสามี ไม่นอกใจไปนิยมชายอื่น ไม่สรรเสริญชายอื่น ให้แสดงใจสามี เมื่อกระทำผิดควรสารภาพและขอโทษ รักษาทรัพย์สินที่สามีหาได้ ไม่เล่นการพนัน รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ ไม่ปิดบังสามีในเรื่องเงิน ขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง หมั่นตรวจตราดูแลเอาใจใส่ ที่อยู่อาศัย หมั่นหาความรู้ใส่ตัวด้วย ในภาพรวมแล้วภรรยาควรทำหน้าที่เป็นภรรยา เป็นมารดา เป็นแม่บ้าน และช่วยเสริมสร้างความสุขในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ ถ้าคู่สมรสมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของสามี-ภรรยาจะทำให้คู่สมรสอยู่ด้วยกันในครอบครัวอย่างมีความสุขเพราะจะทำให้ทั้งสามีและภรรยาไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่เหมาะสมไม่สร้างความขัดแย้งในชีวิตสมรส ไม่นำปัญหาความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ทำให้ชีวิตสมรสราบรื่นและยั่งยืน และก็จะทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขและทุกคนมีความสุขและทำให้เกิดความพึงพอใจในครอบครัว

ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี เป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยา เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา และความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี ประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาโดยรวม ร้อยละ 49.2 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่าความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิง ตามประเพณี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของภรรยาอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าภรรยาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณีมากก็มีคุณภาพชีวิต

สมรสมากขึ้นด้วยสามารถอธิบายได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี คือมีความเชื่อว่าเพศชายเป็นเพศที่ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิงเป็นเพศที่ต้องดูแลงานบ้านและคอยเลี้ยงดูอยู่ในบ้าน หากมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันตามความเชื่อประเพณีเดิมอย่างเคร่งครัด ภรรยาก็จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวถูกต้องและเหมาะสม ก็จะส่งผลให้คู่สามีภรรยาเกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส ซึ่งก็จะส่งผลให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพดี

2.11 จากสมมติฐานข้อที่ 11 ที่ว่า ประวัติการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ผลการวิจัยพบว่า

แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของ คู่สมรสได้ร้อยละ 41.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01($r = .65$) แสดงว่าเมื่อคู่สมรสได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวมากก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสมาก สามารถอธิบายได้ว่าแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสผลสืบเนื่องมาจากเมื่อคู่สมรสได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นทางด้านการให้ขวัญและกำลังใจการช่วยเหลือทางด้านแรงงาน ด้านการเงิน และการช่วยไถ่เกลียดเมื่อเกิดความขัดแย้ง ทำให้ครอบครัวมีความสุขและเกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสสอดคล้องกับแนวคิดของ เจลลิว บูญยงค์ (2526:2, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543:38)กล่าวว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีกำลังใจ รู้สึกว่าได้รับการตอบสนองด้านความรักความเอาใจใส่ การยกย่องและมองเห็นคุณค่า รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่คู่สมรสมีการแลกเปลี่ยนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆทำให้คู่สมรสมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส ปัญหาความขัดแย้งน้อยลง ทำให้ชีวิตสมรสมีความสุข

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของ คู่สมรสเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.6 สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ร้อยละ49.6 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01($r = .70$) แสดงว่าเมื่อคู่สมรสมีการรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา มากก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสสามารถอธิบายได้ว่าการรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสคือเมื่อคู่สมรสมีการรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา ก็จะมีการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวมีความสุข ไม่

ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในครอบครัวและทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสทำให้ชีวิตสมรสมีความสุข

ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของ คู่สมรสเพิ่มขึ้นร้อยละ0.8โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา และ ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ร้อยละ50.3 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่าความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01($r=.65$) แสดงว่าเมื่อคู่สมรสความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี ก็จะมีทำให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีเนื่องจากเกิดการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เช่นสามีก็จะตั้งใจทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาก็จะทำงานบ้านงานเรือน ดูแลเลี้ยงลูก คอยให้ความรักความอบอุ่นแก่ครอบครัววันแต่บางครั้งอาจต้องออกทำงานนอกบ้านบ้างเพื่อช่วยหารายได้เข้าครอบครัว เพื่อช่วยเหลือจนเจือครอบครัวไม่ให้ครอบครัวเดือดร้อน ทำให้ครอบครัวมีความสุขส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส

ประวัติการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 4 สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 โดยที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว กับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-หญิงตามประเพณี และประวัติการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสร้อยละ50.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่าประวัติการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.71$) แสดงว่าเมื่อคู่สมรสมีประวัติการได้รับการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นหรือคู่สมรสที่มีประวัติการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น ก็จะทำให้คู่สมรสมีครอบครัวที่มีความสุข สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรีย์ กาญจนวงศ์ (2523:21-23)พบว่า คู่สมรสที่มีชีวิตในวัยเด็ก อยู่ในครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น บิดาเป็นแบบอย่างที่ดี มักมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส และจากพื้นฐานการเป็นคู่สมรส หากคู่สามีหรือภรรยาที่มีประวัติการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นมาแตกต่างกันย่อมที่จะทำให้การดำเนินชีวิตสมรสแตกต่างกันไป บางคนไม่ได้รับการดูแลด้วยความรักและขาดความอบอุ่น ถูกปล่อยปละละเลย หรือเข้มงวดเกินไป ก็จะทำให้เขานำมาใช้เมื่อเขาแต่งงานมีครอบครัวเพราะตนเองเคยเป็นมาอย่างไรก็จะทำแบบนั้น จากการศึกษาของ ไชมอนส์และคณะ(Simons et al. 1991:187,อ้างถึงใน ปรีช ญาณวารี 2545:48) พบว่าบุคคลที่ได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมด้านลบ เช่นมักถูกลงโทษ

ไม่ได้รับการเอาใจใส่ หรือถูกควบคุมมากเกินไป จะกลายเป็นบิดาหรือมารดาที่มีแต่ความเครียด และรู้สึกเป็นศัตรูกับคู่สมรส และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร บุษราทิจและคณะ (2524, อ้างถึงใน นฤพนธ์ จาระนัย 2543) ได้ศึกษาพบว่าบุคคลที่มีสุขภาพดี และมีชีวิตที่มีความสุขในวัยเด็ก มักมี ชีวิตสมรสที่ราบรื่น ส่วนบุคคลที่มีความทุกข์มีปัญหาในวัยเด็กและมีสุขภาพที่ไม่ดีมักมี ชีวิตสมรส ที่ไม่ราบรื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการนำผลการวิจัยในพื้นที่ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยเน้นหลักของการพัฒนาความสัมพันธ์กันในชีวิตสมรสและครอบครัวดังนี้

1.1 จากการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวเป็นตัวแปรที่ อำนวยทำนวยคุณภาพชีวิตสมรสเป็นอันดับ1 จึงควรดำเนินการจัดโครงการอบรมการอยู่ร่วมกันใน ครอบครัวให้มีความสุข โดยเน้นเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว ทั้งครอบครัวเดี่ยวและ ครอบครัวขยาย

1.2 จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้านความรักความอบอุ่นมี ความสำคัญต่อทัศนคติของเด็กที่มีต่อครอบครัว ความผูกพัน การเรียนรู้บทบาทของครอบครัวที่ ถูกต้อง จึงควรดำเนินการอบรมหรือให้ความรู้ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้านการให้ความรักความ อบอุ่นแก่คู่สมรสก่อนมีบุตร

1.3 ควรจัดดำเนินการทำแผนพัฒนาครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวอยู่กันแบบมี ความสุข โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารกันในครอบครัวที่มีบุตรอยู่ในวัยรุ่น เพราะเป็นวัยที่จะต้อง สร้างครอบครัวใหม่ในอนาคต ต่อไป

1.4 ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสทั่วไป เพราะจะทำให้ลดปัญหาครอบครัวลงได้ รวมทั้งนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครอบครัวและ แก้ปัญหาความขัดแย้งกันของคนในครอบครัว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสัมพันธ์กันในครอบครัว ภาวะสุขภาพจิตของคนในครอบครัว

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสจำแนกตามตัวแปรอื่นๆ เช่น อายุของบุตร ของคู่สมรส ระดับการศึกษาของบุตร ภาวะสุขภาพของคนในครอบครัว

2.3 ควรมีการศึกษาประเภทของการสนับสนุนทางสังคมของคนในครอบครัว ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส

2.4 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสเพื่อจะได้หาแนวทางในการลดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินเพื่อส่งเสริมพัฒนาครอบครัวให้มีความสุขลดความขัดแย้งในครอบครัว

บรรณานุกรม

กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. นวโกวาท. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2530.

กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว.**

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เลิศชัยการพิมพ์, 2545.

กิตติมา รุ่งแดง. “อิทธิพลของปัจจัยด้านความเชื่อและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวต่อภาวะสุขภาพจิตจังหวัดสุรินทร์.”วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากรปี, 2545.

คณะกรรมการพัฒนาครอบครัวและแก้ไขความรุนแรงต่อเด็กและสตรี.”หนังสือนโยบาย และแผนพัฒนาระยะยาวในการพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2538-2548 .” 2540.

งามตา วณินทานนท์ และคณะ. **การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย.** กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2545.

จิรวัดร คมพักษ์. “แรงสนับสนุนทางสังคม; มโนทัศน์และการนำไปใช้.” วารสารพยาบาลศาสตร์, 6 (2531):32.

จุฬาลักษณ์ ศรีคงอยู่. “พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในศูนย์เยาวชนตำบล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.

จัสมิน สุวรรณชีพ. “การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งของกลุ่มสมรส.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2544.

เจริญพงษ์ อินใจ. “บทบาทในการใช้อำนาจในครอบครัวของกลุ่มสมรส: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มสมรสที่ประกอบอาชีพนักข่าวหนังสือพิมพ์.” วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2541.

ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ. “ปัจจัยทางจิตวิทยาในวชนที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย.” รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2528.

ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ. “ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต.” รายงานการวิจัยคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2540.

เดือนเพ็ญ วอนเพียร. “การแบ่งรับงานบ้านของสามี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ , 2531.

- คุชฎี โยเหลา. รายงานการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กใน
ประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์เมต้า. กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- นฤพนธ์ จาระไน. “ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- นฤกรณ์ ถิรภัทรพันธ์. “ปัจจัยทางจิตวิทยาที่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมของมารดาไทยในการ
ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็กวัยเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- ปรานี วงศ์เทศ. เพศและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชามนุษย์วิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
, 2544.
- ปริยะ ญาณวารี. “อิทธิพลของสัมพันธภาพในชีวิตสมรส ลักษณะการเลี้ยงดูที่ได้รับ และประวัติการ
แยกห่าง จากบุคคลสำคัญในชีวิต ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลครรภ์และแนวโน้มของ
พฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
จิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- ปณัฏฐ์ รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแบบแผนการแบ่งรับงานบ้านของ
สามี.” วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิตคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2542.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
, 2534.
- พรรณี เอื้อวัฒนา. “การถูกกระทำรุนแรงทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยบิดามารดา. ศึกษา
ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอมะเอนก จังหวัด
อำนาจเจริญ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขานามยครอบครัว
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- ยุทธ ไกยวรรณ. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์โดย บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2546.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. “การพัฒนาจริยธรรมของเด็ก.” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนา
พฤติกรรมเด็ก. หน่วยที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524.
- ลิขิต กาญจนารักษ์. สุขภาพจิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- วัชรรา คลายนทร. “บทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวกับการใช้อำนาจระหว่างคู่สมรสใน
กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2526.
- วรากรณ์ เนาวรังษีและคณะ. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรสในจังหวัดหนองคาย.” รายงาน
การวิจัย, 2545.

มัลลิกา สมสกุล . "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ ." วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. **นโยบายและแผนงานในการพัฒนา**

สถาบันครอบครัว.พิมพ์ครั้งที่1.กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและ
ประสานงานสตรีแห่งชาติ,2541.

สมคิด อิศระวัฒน์. **รายงานการวิจัย เรื่องลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการ**

เรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯมหานคร:ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

สมเกียรติ เบญจศาสตร์."ภาวะความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสในจังหวัดนครราชสีมา."วิทยานิพนธ์

ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาประชากรศึกษบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล,2541.

สุรีย์ กาญจนวงศ์. "การปรับตัวในชีวิตสมรส." **วารสารประชากรศึกษา**(2533):21-23.

สายสุรีย์ จุติกุล. **ความรักความอบอุ่นในครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัดมหาชน,2539.

สถานีอนามัยตำบลทุ่งหลวง."เอกสารรายงานข้อมูลพื้นฐาน." 2548.

อุบล นิวัติชัย. **หลักการพยาบาลจิตเวช**.เชียงใหม่: ภาควิชาพยาบาลจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2527.

อุบลรัตน์ พิชญ์ชนะนนท์. "คุณภาพชีวิตสมรส ศึกษาข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานคร."

วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2531.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. **จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส**. กรุงเทพมหานคร:ศูนย์วิจัยและพัฒนา
ครอบครัว,2545.

ภาษาอังกฤษ

Bahr,S,J. Family Interaction. New York:Publishing Company,1986

Blood&Wolf,DM. Husband and Wives: The dinamics of married Living. Glencoe,ILL:Free Press,1960.

Lewis,R.A.,and G.B. Spanier. Contemporary theories about the family. Therizing about the Quality and stability of marriage.In W.R. Burr et al (eds). New York The Free Press.,1979.

Spanier,G.B.and R.A. Lewis. "Marital quality." Jurnal of marriage and the Family. a review of the seventies(1980):32..

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

เรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

คำอธิบายประกอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยศึกษาประวัติการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น ความเชื่อเกี่ยวกับเพศชาย- เพศหญิงตามประเพณี การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสามี-ภรรยา ประกอบการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ ถือเป็นความลับ ผู้ตอบไม่ต้องเขียนชื่อ สกุล ลงในแบบสอบถาม ดังนั้นขอให้ผู้ตอบ ตอบตามความเป็นจริง และตอบครบทุกข้อ ซึ่งคำตอบที่ได้จะไม่มีผลต่อตัวผู้ตอบแต่อย่างใด

3.แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวบุคคลจำนวน 8 ข้อ
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามประวัติการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นจำนวน 22ข้อ
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับเพศชาย เพศหญิงตามประเพณีจำนวน 22 ข้อ
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามการการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวจำนวน 17ข้อ
- ตอนที่ 5 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สามี- ภรรยาจำนวน 27 ข้อ
- ตอนที่ 6 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส จำนวน 30 ข้อ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ด้วยดี และขอให้ชีวิตสมรสของท่านมีคุณภาพดีตลอดไป

นางลดาวัลย์ ตำแดง

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

เรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เลขที่

--	--	--

1.1. ท่านอยู่ในสถานภาพใด

สำหรับผู้วิจัย

- ☐ 1. เป็นสามี
☐ 2. เป็นภรรยา

1.2. ท่านมีอายุกี่ปี

- ☐ 1. ต่ำกว่า 20 ปี
☐ 2. 20-29 ปี
☐ 3. 30-49 ปี
☐ 4. ตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป

1.3. ท่านจบการศึกษาระดับใด

- ☐ 1. ชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
☐ 2. ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
☐ 3. ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.
☐ 4. ชั้น. ปวส./อนุปริญญา
☐ 5. ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

1.4. การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในครอบครัวของท่าน เป็นอย่างไร

- ☐ 1. เพียงพอ
☐ 2. ไม่เพียงพอ

1.5. สภาพทางเศรษฐกิจในครอบครัว ของท่านเป็นอย่างไร

- ☐ 1. พอใช้ แต่ไม่เหลือเก็บ
☐ 2. พอใช้เหลือเก็บ
☐ 3. ไม่พอ ใช้

1.6. ลักษณะครอบครัว ของท่านเป็นอย่างไร

- ☐ 1. ครอบครัวเดี่ยว (ครอบครัวเล็กประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก)
☐ 2. ครอบครัวขยาย (ครอบครัวที่อาศัยรวมกันกับญาติพี่น้องอย่างใกล้ชิดและประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย และครอบครัวของท่าน)

1.7 ท่านสมรสมาแล้วกี่ปี

- ☐ 1. ต่ำกว่า 5 ปี
- ☐ 2. 5-10 ปี
- ☐ 3. มากกว่า 10 ปี

1.8 ปัจจุบันท่านมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตกี่คน

- ☐ 1. ไม่มีบุตร
- ☐ 2. 1-2 คน
- ☐ 3. ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามประวัติการเลี้ยงดูของคู่สมรสด้านความรักความอบอุ่น

105

คำอธิบาย ข้อคำถามต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับประวัติการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นตั้งแต่วัยเด็กจนถึงก่อนแต่งงานของท่าน โปรดตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย/ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบโดยมีระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุด/ไม่จริงเลย

การได้รับการเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่นตั้งแต่วัยเด็กจนถึงก่อนแต่งงานของท่าน	ระดับการได้รับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฉันกับพ่อ แม่ มีความสนิทสนมกันมาก					
2. ฉันกับพ่อแม่ทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ					
3. พ่อแม่จะช่วยเหลือแนะนำให้เสมอเมื่อฉันทำอะไรไม่ได้					
4. พ่อแม่อบรมสั่งสอนฉันให้ฉันเป็นคนมีน้ำใจกับทุกคนในครอบครัวรวมถึงคนอื่นด้วย					
5. พ่อแม่มักจะยกย่องชมเชยและกอดฉันทุกครั้งเมื่อฉันทำอะไรสำเร็จ					
6. พ่อแม่มักแบ่งของกิน ของเล่นให้ฉันและพี่น้องอย่างเท่าเทียมกัน					
7. เมื่อฉันเจ็บป่วยไม่สบายพ่อแม่จะดูแลรักษาเป็นอย่างดี					
8. พ่อแม่จะให้ของขวัญแก่ฉันในโอกาสที่สำคัญ เช่น วันเกิด วันเด็ก และโอกาสอื่นๆเป็นประจำ					
9. พ่อแม่มักสนใจดูแลฉันแม้จะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานหนักเพียงใด					
10. พ่อแม่จะดูแลเรื่องการเงินอยู่รวมถึงเรื่องต่างๆให้ฉันเป็นอย่างดี					
11. เมื่อฉันมีปัญหาไม่ว่าเรื่องใดๆก็ตามพ่อแม่จะให้คำปรึกษาและคอยเป็นกำลังใจให้ฉัน					
12. พ่อแม่มักรับฟังความคิดเห็นฉันเกี่ยวกับเรื่องในครอบครัว					
13. เวลาพ่อแม่ไปเที่ยวที่ไหนมักจะพาฉันไปด้วย					
14. เมื่อฉันมีปัญหาฉันสามารถเล่าให้พ่อแม่ฟังได้ทุกเรื่อง					
15. พ่อแม่มักนำฉันไปเปรียบเทียบกับคนอื่น					
16. เมื่อฉันทะเลาะกับเพื่อนพ่อแม่จะไม่ถามเหตุผลและมักจะถูกตีซ้ำ					
17. ฉันจะถูกทำโทษเมื่อปฏิบัติตามที่พ่อแม่บอกไม่ได้					
18. พ่อแม่มักจะถามฉันเมื่อจะซื้อของให้					
19. พ่อแม่เปิดโอกาสให้ฉันแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเต็มที่					
20. ฉันมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในครอบครัว					
21. เมื่อฉันทำงานไม่สำเร็จ พ่อและแม่จะช่วยทำทุกครั้ง					
22. เมื่อฉันทำอะไรผิดพลาด พ่อแม่จะให้อภัย					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว

คำอธิบาย ข้อคำถามต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวของท่าน (บุคคลในครอบครัว คือ บุตร พ่อ, แม่, คู่สมรส และญาติทั้งฝ่ายสามีและภรรยา) โปรดตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย /

ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบคำตอบโดยมีระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุด/ไม่จริงเลย

ท่านได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว	ระดับการได้รับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1 ฉันและคนในครอบครัวมีเรื่องราวต่างๆมาเล่าสู่กันฟังเสมอๆ					
2 คู่สมรสของฉันไว้ใจฉันยินยอมให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆได้					
3 เมื่อฉันทำงานไม่สำเร็จคนในครอบครัวมักจะช่วยทำเสมอ					
4 เมื่อฉันเครียด ไม่สบายใจ เสียใจและผิดหวังคนในครอบครัวมักจะช่วยปลอบใจและให้กำลังใจทุกครั้ง					
5 เมื่อฉันขัดสนเงินทองฉันสามารถหยิบยืมคนในครอบครัวได้					
6 เมื่อมีข่าวคราวที่ฉันไม่รู้คนในครอบครัวก็จะช่วยบอกฉันทุกครั้ง					
7 เมื่อฉันไม่มีเวลาทำงานหรือทำงานไม่เสร็จฉันสามารถมอบหมายให้คนในครอบครัวทำต่อได้					
8 ฉันและคนในครอบครัวมักจะไปเที่ยวพักผ่อนด้วยกันบ่อยๆ					
9 เมื่อยามฉันไม่สบายคนในครอบครัวจะช่วยดูแลฉันเป็นอย่างดี					
10 เมื่อฉันรู้สึกหือถอย หรือท้อแท้ คนในครอบครัวมักจะช่วยพูดคุยและให้กำลังใจทุกครั้ง					
11 เมื่อฉันมีอารมณ์โกรธและใช้เสียงดัง คนในครอบครัวก็จะช่วยเตือนเพื่อสงบลงแล้วค่อยๆพูดจากัน					
12 เมื่อฉันไม่สบายใจคู่สมรสของฉันจะรับฟังปัญหาหรือพูดคุยเพื่อระบายอารมณ์และให้คำปรึกษาที่ดีแก่ฉัน					
13 เมื่อฉันกับคู่สมรสทะเลาะเบาะแว้งกัน คนในครอบครัวก็จะช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อให้ดีกัน					
14 เมื่อฉันมีธุระจำเป็นฉันสามารถฝากให้ญาติช่วยเลี้ยงดูบุตรให้ได้					
15 ฉันมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาในครอบครัว					
16 คนในครอบครัวยอมรับและนับถือในความคิดเห็นของฉัน					
17 คู่สมรสฉันยอมรับและให้เกียรติฉัน					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี

คำอธิบาย ข้อคำถามต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับ ความเชื่อเพศชาย - เพศหญิงตามประเพณี ของท่าน โปรดตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบคำตอบโดยมีระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุดหรือไม่จริงเลย

ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับเพศหญิง-เพศชายตามประเพณี	ระดับความเชื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.เพศชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง อดทน และต้องเป็นผู้นำครอบครัว					
2.เพศหญิงเป็นเพศที่มีความเป็นระเบียบและรู้จักการเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดี					
3. งานหนักๆ หรือการทำงานนอกบ้านควรเป็นของเพศชายเท่านั้น					
4. ผู้หญิงไม่เหมาะที่จะทำงานนอกบ้านเพราะเป็นเรื่องไม่ดี					
5.เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงต้องไปอยู่ทางบ้านฝ่ายชายเพื่อดูแลสามีและทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน					
6.เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงควรใช้นามสกุลทางฝ่ายชายเท่านั้น					
7.ผู้ชายสามารถมีภรรยาได้หลายคน แต่ผู้หญิงไม่ควรมีสามีหลายคน					
8.เพศชายเป็นเพศที่ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว					
9.เพศหญิงเท่านั้นที่ต้องเลี้ยงลูก สอนลูกในบ้าน					
10. หัวหน้าครอบครัวควรเป็นเพศชายเท่านั้น					
11. ลูกผู้ชายควรได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อมากกว่าแม่					
12.ลูกผู้หญิงควรได้รับการดูแลจากแม่มากกว่าพ่อ					
13. การควบคุมดูแลการใช้ภายในบ้านควรเป็นหน้าที่ของเพศหญิง					
14. เพศหญิงเมื่อมีสามีแล้วควรเชื่อฟังสามี ไม่ได้เถียง					
15.การดูแลงานบ้านงานครัวควรเป็นหน้าที่ของเพศหญิงเท่านั้น					
16. เพศหญิงเป็นเพศที่ต้องสานสัมพันธ์ระหว่างญาติทั้ง 2 ฝ่าย					
17.การที่บุตรมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเนื่องมาจากเพศหญิงเพราะเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูมากกว่า					
18. เพศหญิงไม่จำเป็นต้องเรียนจบสูงเพราะต้องอยู่ดูแลบ้าน					
19. เพศหญิงควรสุภาพเรียบร้อยไม่พูดจาหยอกล้อคำทอ ชกต่อย					
20. เพศหญิงต้องทำอาหารเก่ง เป็นเสน่ห์ปลายจวัก					
21. เพศหญิงควรดูแลบ้านช่อง ข้าวของเครื่องใช้ของสามีและลูกให้พร้อม					
22. เพศชายควรมีความรู้ความสามารถมากกว่าเพศหญิง					

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่สามี-ภรรยา

คำอธิบาย ข้อคำถามต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับ การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี-ภรรยา ของท่าน โปรดตอบคำถาม

โดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบโดยมีระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุดหรือไม่จริงเลย

การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี-ภรรยา	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามี					
1. สามีควรยกย่องให้เกียรติภรรยาตนเอง					
2. สามีไม่ควรดูหมิ่น ไม่ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ ไม่ทุบตีภรรยา					
3. สามีควรดักเตือนภรรยาเมื่อเห็นว่าภรรยาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง					
4. สามีไม่ควรดูหมิ่นเหยียดหยามญาติ พี่น้องของภรรยา					
5. สามีไม่ควรเปรียบเทียบภรรยากับหญิงอื่นให้เสียใจ					
6. สามีต้องวางตนเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี หารายได้เลี้ยงครอบครัว					
7. สามีไม่ควรประพฤติผิดใจภรรยาคน					
8. สามีไม่ควรดื่มสุราหรือเล่นการพนันเพราะจะนำไปสู่ปัญหาครอบครัวได้					
9. สามีควรมอบหน้าที่การดูแลทรัพย์สินและกิจการภายในให้กับภรรยา					
10. สามีควรให้ความอุปการะเลี้ยงดูภรรยาใส่ใจดูแลและให้ของขวัญตามโอกาส					
11. สามีควรดูแลภรรยาเมื่อยามภรรยาเจ็บป่วย, พักการ					
12. สามีควรใช้เวลาแก่ครอบครัวในการพูดคุยสนทนาหรือไปท่องเที่ยวตามโอกาส					
13. สามีควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาและร่วมแก้ปัญหาในครอบครัว					
14. สามีควรเปิดเผยปัญหาของตนให้ภรรยารับรู้ร่วมกันในครอบครัว					
การรับรู้บทบาทหน้าที่ของภรรยา					
15. ภรรยาควร ดูแลความเป็นระเบียบ เรียบร้อยภายในบ้าน					
16. ภรรยาควรดูแลญาติพี่น้องของสามีตามโอกาส					
17. ภรรยาควรเอาใจใส่การกินอยู่ของสามี					

การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี-ภรรยา	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18. ภรรยาควรสงเคราะห์คนข้างเคียงหรือญาติมิตรของสามี					
19. ภรรยาไม่ควรนอกใจสามี หรือสนใจชายอื่นนอกจากสามีคน					
20. ภรรยาไม่ควรสรรเสริญเยินยอชายอื่นที่ไม่ใช่สามีคนให้แสดงใจ					
21. เมื่อภรรยารู้ว่าคนกระทำความผิดควรเล่าให้สามีฟังและขอโทษในสิ่งที่เกิดขึ้น					
22. ภรรยาควรรักษาทรัพย์ที่สามีหาได้ ไม่เล่นการพนัน					
23. ภรรยาควรรู้จักประหยัด อดออม ไม่ปิดบังสามีเรื่องการเงิน					
24. ภรรยาควรขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้านในการดูแลครอบครัว					
25. ภรรยาควรตรวจตราดูแลที่อยู่อาศัยให้เรียบร้อย					
26. ภรรยาควรหมั่นหาความรู้ได้ตัวเพื่อพัฒนาตนเอง					
27. ภรรยาควรทำหน้าที่เป็นภรรยาและช่วยส่งเสริมให้เกิดความสุขให้แก่ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ					

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส

คำอธิบาย ข้อคำถามต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตสมรสของท่าน โปรดตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบข้อละ 1 คำตอบโดยมีระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริง ในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุดหรือไม่จริงเลย

ความคิดเห็นว่าคุณภาพชีวิตสมรส	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การชื่นชมคุณค่าของคู่สมรส					
1 เมื่อฉันและคู่สมรสคนใดคนหนึ่งทำความดีเราจะชื่นชมซึ่งกันและกัน					
2 เมื่อฉันและคู่สมรสคนใดคนหนึ่งท้อแท้เราจะให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทุกครั้ง					
3 เรารู้สึกภูมิใจในกันและกัน					
4 ฉันและคู่สมรสรักกันและให้เกียรติกัน					
5 ญาติของเราทั้งสองยอมรับ เราทั้งสองฝ่าย					
การมีเวลาอยู่ร่วมกัน					
6 ฉันและคู่สมรสจะมีเวลาให้กันเสมอ ทำให้ฉันมีความสุข อบอุ่นและ สบายใจ					
7 ฉันและคู่สมรสใช้เวลาพักผ่อนเช่นไปเที่ยวหรือรับประทานอาหารนอก บ้านด้วยกัน					
8 ฉันและคู่สมรสช่วยกันทำงานบ้านด้วยกันในยามว่าง					
9 ฉันและคู่สมรสรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน					
10. ฉันและคู่สมรสมีความพึงพอใจกับการมีเพศสัมพันธ์ด้วยกัน					
การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัว					
11.ฉันและคู่สมรสต่างห่วงใยกันและกันหากคนใดคนหนึ่งกลับไม่คร เวลา					
12 ฉันและคู่สมรสพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของกันและกัน					
13 เราทั้งสองจะคิดถึงกันและกันเมื่อมีปัญหาเดือดร้อน					
14เราทั้งสองมั่นใจที่จะอยู่เคียงข้างกันและกันไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์					
15 เราทั้งสองมั่นใจว่าจะไม่ทอดทิ้งกันไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น					

ความคิดเห็นว่าคุณภาพชีวิตสมรส	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน					
16.ฉันและคู่สมรสพูดคุยกันด้วยถ้อยคำที่ทำให้สบายใจ					
17.เราทั้งสองรับฟังความคิดเห็น ของกันและกัน ไม่มีความลับต่อกัน					
18.เราทั้งสองสามารถเปิดเผยความรู้สึกของกันและอย่างตรงไปตรงมา					
19.เราทั้งสองสามารถเข้าใจความรู้สึกของกันและกันโดยไม่ต้องใช้คำพูด					
20.เราทั้งสองแสดงออกถึงทำที่ว่ายรักกันอยู่เหมือนเดิม					
การมีศรัทธาคือศาสนา					
21.ฉันและคู่สมรสยึดมั่นหลักคำสอนของศาสนาและใช้หลักศาสนาในการแก้ปัญหา					
22.ฉันและคู่สมรสมีกิจกรรมทางศาสนาาร่วมกัน					
23.ฉันและคู่สมรสปฏิบัติตามหลักของศาสนา มีเมตตาและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อน					
24.ฉันและคู่สมรสจะเกรงกลัวบาปกรรม ไม่กล้ากระทำความผิดหลักของศาสนา					
25.ฉันและคู่สมรสจะร่วมบริจาคทำบุญทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤติการณ์ในครอบครัว					
26.ฉันและคู่สมรสมีการวางแผนชีวิตในอนาคตร่วมกัน					
27.ฉันและคู่สมรสให้ความไว้วางใจกันในการแก้ปัญหา					
28.ฉันและคู่สมรสเชื่อมั่นว่าจะสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆได้					
29.ฉันและคู่สมรสมองว่าปัญหาทุกปัญหามีทางออกทำให้ครอบครัวไม่เครียดกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
30.ฉันและคู่สมรสมีวิธีการแก้ปัญหาที่รอบคอบ					

ภาคผนวก ข
การวิเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นรายชื่อ

การวิเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นรายชื่อ
เรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 27 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ ประสิทธิภาพ ได้รับการเล็งดูด้านความรัก

ความอบอุ่น

ประวัติกการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านความรักความอบอุ่น	ระดับการได้รับ		
	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1. ฉันกับพ่อ แม่ มีความสนิทสนมกันมาก	3.638	.985	มาก
2. ฉันกับพ่อแม่ทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ	3.153	.954	ปานกลาง
3. พ่อแม่จะช่วยเหลือแนะนำให้เสมอเมื่อฉันทำอะไรไม่ได้	3.462	.942	มาก
4. พ่อแม่อบรมสั่งสอนฉันให้ฉันเป็นคนมีน้ำใจกับทุกคนในครอบครัวรวมถึงคนอื่นด้วย	3.851	.870	มาก
5. พ่อแม่มักจะยกย่องชมเชยและกอดฉันทุกครั้งเมื่อฉันทำอะไรสำเร็จ	2.793	1.030	ปานกลาง
6. พ่อแม่แบ่งของกิน ของเล่นให้ฉันและพี่น้องอย่างเท่าเทียมกัน	3.345	1.114	ปานกลาง
7. เมื่อฉันเจ็บป่วยไม่สบายพ่อแม่จะดูแลรักษาเป็นอย่างดี	3.916	.982	มาก
8. พ่อแม่จะให้ของขวัญแก่ฉันในโอกาสที่สำคัญ เช่น วันเกิด วันเด็ก และโอกาสอื่นๆเป็นประจำ	2.440	1.083	น้อย
9. พ่อแม่มักสนใจดูแลฉันแม้จะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานหนักเพียงใด	3.411	.955	มาก
10. พ่อแม่จะดูแลเรื่องการกินอยู่รวมถึงเรื่องต่างๆให้ฉันเป็นอย่างดี	3.553	.928	มาก
11. เมื่อฉันมีปัญหาไม่ว่าเรื่องใดๆก็ตามพ่อแม่จะให้คำปรึกษาและคอยเป็นกำลังใจให้ฉัน	3.554	.968	มาก
12. พ่อแม่มักรับฟังความคิดเห็นฉันเกี่ยวกับเรื่องในครอบครัว	3.382	.911	ปานกลาง
13. เวลาพ่อแม่ไปเที่ยวที่ไหนมักจะพาฉันไปด้วย	2.814	1.122	ปานกลาง
14. เมื่อฉันมีปัญหาฉันสามารถเล่าให้พ่อแม่ฟังได้ทุกเรื่อง	3.248	1.002	ปานกลาง
15. พ่อแม่มักนำฉันไปเปรียบเทียบกับคนอื่น	3.357	1.184	ปานกลาง
16. เมื่อฉันทะเลาะกับเพื่อนพ่อแม่จะไม่ถามเหตุผลและมักจะดุตีซ้ำ	3.708	1.082	มาก
17. ฉันจะถูกทำโทษเมื่อปฏิบัติตามที่พ่อแม่บอกไม่ได้	3.628	1.092	มาก
18. พ่อแม่มักจะถามฉันเมื่อจะซื้อของให้	2.720	1.112	ปานกลาง
19. พ่อแม่เปิดโอกาสให้ฉันแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆได้อย่างเต็มที่	3.269	.988	ปานกลาง
20. ฉันมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในครอบครัว	3.178	.990	ปานกลาง
21. เมื่อฉันทำงานไม่สำเร็จ พ่อและแม่จะช่วยทำทุกครั้ง	3.161	.940	ปานกลาง
22. เมื่อฉันทำอะไรผิดพลาด พ่อแม่จะให้โทษ	3.579	.946	มาก

ตารางที่ 28 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากบุคคลในครอบครัว

ท่านได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว	ระดับการได้รับ		
	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1 ฉันและคนในครอบครัวมีเรื่องราวต่างๆมาเล่าสู่กันฟังเสมอๆ	3.665	.853	มาก
2 คู่สมรสของฉันไว้ใจฉันยินยอมให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆได้	3.705	.828	มาก
3 เมื่อฉันทำงานไม่สำเร็จคนในครอบครัวมักจะช่วยทำเสมอ	3.469	.882	มาก
4 เมื่อฉันเครียด ไม่สบายใจ เสียใจและผิดหวังคนในครอบครัวมักจะช่วยปลอบใจและให้กำลังใจทุกครั้ง	3.536	.940	มาก
5 เมื่อฉันขัดสนเงินทองฉันสามารถหีบหิ้วคนในครอบครัวได้	3.571	.957	มาก
6 เมื่อมีข่าวคราวที่ฉันไม่รู้คนในครอบครัวก็จะช่วยบอกฉันทุกครั้ง	3.551	.888	มาก
7 เมื่อฉันไม่มีเวลาทำงานหรือทำงานไม่เสร็จฉันสามารถมอบหมายให้คนในครอบครัวทำต่อได้	3.401	.888	ปานกลาง
8 ฉันและคนในครอบครัวมักจะไปเที่ยวพักผ่อนด้วยกันบ่อยๆ	2.737	1.120	ปานกลาง
9 เมื่อยามฉันไม่สบายคนในครอบครัวจะช่วยดูแลฉันเป็นอย่างดี	3.744	.846	มาก
10 เมื่อฉันรู้สึกท้อถอย หรือท้อแท้ คนในครอบครัวมักจะช่วยพูดคุยและให้กำลังใจทุกครั้ง	3.522	.915	มาก
11 เมื่อฉันมีอารมณ์โกรธและใช้เสียงดัง คนในครอบครัวก็จะช่วยเตือนเพื่อสงบลงแล้วค่อยๆพูดคุยกัน	3.382	1.016	ปานกลาง
12 เมื่อฉันไม่สบายใจคู่สมรสของฉันจะรับฟังปัญหาหรือพูดคุยเพื่อระบายอารมณ์และให้คำปรึกษาที่ดีแก่ฉัน	3.591	.950	มาก
13 เมื่อฉันกับคู่สมรสทะเลาะเบาะแว้งกัน คนในครอบครัวก็จะช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อให้ดีขึ้น	3.241	1.067	ปานกลาง
14 เมื่อฉันมีฐานะจำเป็นฉันสามารถฝากให้ญาติช่วยเลี้ยงดูบุตรให้ได้	3.672	.966	มาก
15 ฉันมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาในครอบครัว	3.740	.852	มาก
16 คนในครอบครัวยอมรับและนับถือในความคิดเห็นของฉัน	3.674	.309	มาก
17 คู่สมรสฉันยอมรับและให้เกียรติฉัน	3.881	.902	มาก

ตารางที่ 29 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย- เพศหญิง ตามประเพณี

ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทเพศชาย-เพศหญิงตามประเพณี	ระดับการได้รับ		
	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1.เพศชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง อดทน และต้องเป็นผู้ปกครองครัว	4.164	.788	มาก
2.เพศหญิงเป็นเพศที่มีความเป็นระเบียบและรู้จักการเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดี	4.094	.786	มาก
3. งานหนักๆ หรือการทำงานนอกบ้านควรเป็นของเพศชายเท่านั้น	3.536	.894	มาก
4. ผู้หญิงไม่เหมาะที่จะทำงานนอกบ้านเพราะเป็นเรื่องไม่ดี	2.829	.991	ปานกลาง
5.เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงต้อง ไปอยู่ทางบ้านฝ่ายชายเพื่อดูแลสามีและทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน	3.214	1.004	ปานกลาง
6.เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงควรใช้นามสกุลทางฝ่ายชายเท่านั้น	3.361	1.576	ปานกลาง
7.ผู้ชายสามารถมีภรรยาได้หลายคน แต่ผู้หญิงไม่ควรมีสามีหลายคน	2.737	1.357	ปานกลาง
8.เพศชายเป็นเพศที่ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว	3.740	.867	มาก
9.เพศหญิงเท่านั้นที่ต้องเลี้ยงลูก สอนลูกในบ้าน	3.343	.949	ปานกลาง
10. หัวหน้าครอบครัวควรเป็นเพศชายเท่านั้น	3.565	.977	มาก
11. ลูกผู้ชายควร ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อมากกว่าแม่	2.987	.958	ปานกลาง
12.ลูกผู้หญิงควร ได้รับการดูแลจากแม่มากกว่าพ่อ	3.203	1.025	ปานกลาง
13. การควบคุมดูแลการใช้ภายในบ้านควรเป็นหน้าที่ของเพศหญิง	3.714	.905	มาก
14. เพศหญิงเมื่อมีสามีแล้วควรเชื่อฟังสามี ไม่ได้เถียง	3.287	1.040	ปานกลาง
15.การดูแลงานบ้านงานครัวควรเป็นหน้าที่ของเพศหญิงเท่านั้น	3.568	.953	มาก
16. เพศหญิงเป็นเพศที่ต้องสานสัมพันธ์ระหว่างญาติทั้ง 2 ฝ่าย	3.490	.863	มาก
17.การที่บุตรมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเนื่องมาจากเพศหญิงเพราะเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูมากกว่า	2.879	1.043	ปานกลาง
18. เพศหญิงไม่จำเป็นต้องเรียนจบสูงเพราะต้องอยู่ดูแลบ้าน	2.848	1.136	ปานกลาง
19. เพศหญิงควรสุภาพเรียบร้อย ไม่พูดจาหยาบค้ายคำทอ ซกค้อย	3.832	1.011	มาก
20. เพศหญิงต้องทำอาหารเก่ง เป็นเสน่ห์ปลายจวัก	3.873	.935	มาก
21. เพศหญิงควรดูแลบ้านช่อง ข้าวของเครื่องใช้ของสามีและลูกให้พร้อม	4.007	.835	มาก
22. เพศชายควรมีความรู้ความสามารถมากกว่าเพศหญิง	3.639	.932	มาก

ตารางที่ 30 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ การรับรู้บทบาทหน้าที่สามี ภรรยา

ท่านรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สามี ภรรยา	ระดับการได้รับ		
	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1. สามีควรยกย่องให้เกียรติภรรยาตนเอง	4.225	.753	มากที่สุด
2. สามีไม่ควรดูหมิ่น ไม่ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ ไม่ทุบตีภรรยา	4.252	.869	มากที่สุด
3. สามีควรดักเตือนภรรยาเมื่อเห็นว่าภรรยาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	4.202	.778	มาก
4. สามีไม่ควรดูหมิ่นเหยียดหยามญาติ พี่น้องของภรรยา	4.178	.913	มาก
5. สามีไม่ควรเปรียบเทียบภรรยากับหญิงอื่นให้เสียใจ	4.205	.935	มาก
6. สามีต้องวางตนเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี หารายได้เลี้ยงครอบครัว	4.262	.774	มากที่สุด
7. สามีไม่ควรประพฤติผิดนอกใจภรรยา	4.335	.902	มากที่สุด
8. สามีไม่ควรดื่มสุราหรือเล่นการพนันเพราะจะนำไปสู่ปัญหาครอบครัวได้	4.229	.946	มากที่สุด
9. สามีควรมอบหน้าที่การดูแลทรัพย์สินและกิจการภายในให้กับภรรยา	3.910	.851	มาก
10. สามีควรให้ความอุปการะเลี้ยงดูภรรยาใส่ใจดูแลและให้ของขวัญตามโอกาส	3.678	.960	มาก
11. สามีควรดูแลภรรยาเมื่อยามภรรยาเจ็บป่วย พักการ	4.285	.790	มากที่สุด
12. สามีควรให้เวลาแก่ครอบครัวในการพูดคุยสนทนากันหรือไปท่องเที่ยวตามโอกาส	3.925	.999	มาก
13. สามีควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาและร่วมแก้ปัญหาในครอบครัว	4.253	.802	มากที่สุด
14. สามีควรเปิดเผยปัญหาของตนให้ภรรยารับรู้ร่วมกันในครอบครัว	4.110	.830	มาก
15. ภรรยาควร ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้าน	4.182	.838	มาก
16. ภรรยาควรดูแลญาติพี่น้องของสามีตามโอกาส	3.688	.876	มาก
17. ภรรยาควรเอาใจใส่การกินอยู่ของสามี	4.121	.854	มาก
18. ภรรยาควรสงเคราะห์คนข้างเคียงหรือญาติมิตรของสามี	3.483	.877	มากที่สุด
19. ภรรยาไม่ควรนอกใจสามี หรือสนใจชายอื่นนอกจากสามีคน	4.321	1.009	มากที่สุด
20. ภรรยาไม่ควรสรรเสริญเยินยอชายอื่นที่ไม่ใช่สามีคนให้เสียใจ	4.123	1.014	มาก
21. เมื่อภรรยาว่าตนกระทำผิดควรเล่าให้สามีฟังและขอโทษในสิ่งที่เกิดขึ้น	4.073	.878	มาก
22. ภรรยาควรรักษาทรัพย์ที่สามีหาได้ ไม่เล่นการพนัน	4.406	.848	มากที่สุด
23. ภรรยาควรรู้จักประหยัด มัธยัสถ์ ไม่ปีคังสามีเรื่องการเงิน	4.325	.824	มากที่สุด
24. ภรรยาควรขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้านในการดูแลครอบครัว	4.326	.790	มากที่สุด
25. ภรรยาควรตรวจตราดูแลที่อยู่อาศัยให้เรียบร้อย	4.240	.788	มากที่สุด
26. ภรรยาควรมั่นใจหาความรู้ใส่ตัวเพื่อพัฒนาตนเอง	4.077	.850	มาก
27. ภรรยาควรทำหน้าที่เป็นภรรยาและช่วยส่งเสริมให้เกิดความสุขให้แก่ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	4.305	.785	มากที่สุด

ตารางที่ 31 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ คุณภาพชีวิตสมรส

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส	ระดับการได้รับ		
	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1 เมื่อฉันและคู่สมรสคนใดคนหนึ่งทำความผิดเราจะชื่นชมซึ่งกันและกัน	3.740	.866	มาก
2 เมื่อฉันและคู่สมรสคนใดคนหนึ่งท้อแท้เราจะให้กำลังใจซึ่งกันและกันทุกครั้ง	3.854	.889	มาก
3 เรารู้สึกภูมิใจในกันและกัน	3.858	.886	มาก
4 ฉันและคู่สมรสรักกันและให้เกียรติกัน	3.925	.883	มาก
5 ญาติของเราทั้งสองยอมรับ เราทั้งสองฝ่าย	3.846	.834	มาก
6 ฉันและคู่สมรสจะมีเวลาให้กันเสมอ ทำให้ฉันมีความสุข อบอุ่นและสบายใจ	3.715	.934	มาก
7 ฉันและคู่สมรสใช้เวลาพักผ่อนเช่น ไปเที่ยวหรือรับประทานอาหารนอกบ้านด้วยกัน	2.896	1.100	ปานกลาง
8 ฉันและคู่สมรสช่วยกันทำงานบ้านด้วยกันในยามว่าง	3.258	1.091	ปานกลาง
9 ฉันและคู่สมรสรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน	3.533	.909	มาก
10. ฉันและคู่สมรสมีความพึงพอใจกับการมีเพศสัมพันธ์ต่อกัน	3.533	.909	มาก
11.ฉันและคู่สมรสต่างห่วงใยกันและกันหากคนใดคนหนึ่งกลับไม่ตรงเวลา	4.036	.864	มาก
12 ฉันและคู่สมรสพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของกันและกัน	3.925	.871	มาก
13 เราทั้งสองจะคิดถึงกันและกันเมื่อมีปัญหาเดือดร้อน	3.905	.875	มาก
14เราทั้งสองมั่นใจที่จะอยู่เคียงข้างกันและกันไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์	4.024	.852	มาก
15 เราทั้งสองมั่นใจว่าจะไม่ทอดทิ้งกันไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น	4.028	.872	มาก
16.ฉันและคู่สมรสพูดจากันด้วยถ้อยคำที่ทำให้สบายใจ	3.706	.846	มาก
17.เราทั้งสองรับฟังความคิดเห็น ของกันและกันไม่มีความลับต่อกัน	3.753	.858	มาก
18.เราทั้งสองสามารถเปิดเผยความรู้สึกของกันและกันอย่างตรงไปตรงมา	3.775	.905	มาก
19.เราทั้งสองสามารถเข้าใจความรู้สึกของกันและกัน โดยไม่ต้องใช้คำพูด	3.536	.891	มาก
20.เราทั้งสองแสดงออกถึงท่าทีที่ยังรักกันอยู่เหมือนเดิม	3.665	.910	มาก
21 .ฉันและคู่สมรสยึดมั่นหลักคำสอนของศาสนาและใช้หลักศาสนาในการแก้ปัญหา	3.734	.871	มาก
22. ฉันและคู่สมรสมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน	3.544	2.197	มาก
23.เราทั้งสองปฏิบัติตามหลักของศาสนามีเมตตาและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อน	3.668	.875	มาก
24.ฉันและคู่สมรสจะเกรงกลัวบาปกรรม ไม่กล้ากระทำความผิดหลักของศาสนา	3.875	.856	มาก
25. ฉันและคู่สมรสจะร่วมบริจาคทำบุญทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	3.843	.862	มาก
26.ฉันและคู่สมรสมีการวางแผนชีวิตในอนาคตร่วมกัน	3.898	.896	มาก
27. ฉันและคู่สมรสให้ความไว้วางใจกันในการแก้ปัญหา	3.925	.852	มาก
28.ฉันและคู่สมรสเชื่อมั่นว่าจะสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆได้	3.813	.865	มาก
29.เราทั้งสองมองว่าปัญหาทุกปัญหามีทางออกทำให้รอบครัวไม่เครียดกับปัญหาที่เกิดขึ้น	3.819	.871	มาก
30. ฉันและคู่สมรสมีวิธีการแก้ปัญหาที่รอบคอบ	3.826	.893	มาก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางลดาวัลย์ ลำแดง
 ที่อยู่ 35/1 หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
 สถานที่ทำงาน สถานีอนามัยตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2525 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรพุดังครรภ์สาธารณสุข จากโรงเรียน
 พุดังครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 7 ราชบุรี
 พ.ศ. 2541 สำเร็จการศึกษา ปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาสา
 ธารณสุขศาสตร์(ต่อเนื่อง) มหาวิทยาลัยมหิดล
 พ.ศ. 2546 ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2525- 2541 เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 1-5 สถานีอนามัยตำบลเพี้ยราม
 อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2542- 2547 เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 6 สถานีอนามัยบ้านหนองไร่
 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2548- 2549 เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข 6 สถานีอนามัยบ้านหนองไร่
 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2549- ปัจจุบัน นักวิชาการสาธารณสุข 5 สถานีอนามัยตำบลอ่างหิน
 อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี